

Erater Joannes de A Siculus
 Panormita ordinis prædicatorum Sacre
 Theologie Professor Reuerendiss
 in xp̄o Patri et Dño d: Thomae Ar
 chiepiscopo et Principi Strigonien:
 ac Sctæ Ro: Ecc: tituli S: Martini
 in Montibus presbitero Cardinali
 Dignissimo supp̄r se cōmendat:

C
O
G
I
T
A
N
T
I

mihi Reuerendissime Antistes
 cui nam potissimum Pannonus
 Regum et Principum, interque

V. V. V.

169

Georgius Bozze Regius Salamis d: 1611.

hos Ioannis Coruini ac unius
nati illius Regis Mathie sēmper
inuidi Martia gesta quibus ter-
ra mariqe hostes ferro clauaqe
depugnans uicit, prostrauit, eli-
minauit catenus uti nulli iam
reges dum uiueret, haberentur,
qui non eum aut optarent beni-
uolum, aut iratum pauerent. Tu
unus ex omnibus quos Pannōia
nostro hoc æuo produxit et qui
inter primarios eiuscē gentis pro-
ceres nulli secundus existis me-
a sententia appositissimus occur-
risti, cui (extra omnem contro-
uersiam) iure meritoqe dicaren-
tur; Cum enim multa et quide
maiestate et gloria inter hæc splē-
didissima habeantur potentissi-
mæ nationis illius in complures

Ex Museo
Hungarico

populos patrata facinora, in Turcas tamen, christiani nominis iuratissimos hostes, quod gentilicium ac pene natuum pannosibus scimus, plurima reponuntur acerrima bella: sed illud precipuum celebratur ab omnibus quod ad Belgradum, Ioannes Coruinus una cum natis Ladislao atque' Mathia, multo licet sanguine de Maumethe famatissimum toto terrarum orbe, reportauit triumphum. Cuius quidem Mathiae' potentissimi ac semper invicti x Regis, anteq; sacris initiareris / uictoria arma creberime cum sis prosecutus, non est cui magis isthec liquido constent habeatq; in numerato. Ei siquidem aduersus Christianae fidei hostem, ar-

a ii

dentissimo spiritu die noctuque
herebas, tuaqz humanarum diui-
narumqz rerum omnifaria doctrina
grauissimo consilio prudentia
exactissima ad complura et ea glo-
riosiora, splendidiora qz inuictum
Regem, et ad quaeqz maxima na-
tum dirigebas, hortabar, mune-
ra exequenda; Hinc autem omes
factum sciunt ut sapientissimus
Rex tum de uirtute, semper cuz
de se benemeritis amantissimus
ac munificentissimus retributor,
te sacris addictum indies honesta-
taret magis magisqz uariis digni-
tatum titulis muneribusqz orna-
ret, felici prorsus omine qui po-
tius numine, Rex cordatissimus
egerit, uti uidelicet qui corpora-
libus antea armis proprio tuo sâ-

guine crucis Christi hostem ar-
dentissime fueras insecutus: Iesu
Dei nostri scholam ingressus, no
carnalibus iam tantum armis te-
lisq; munitus sed ualidissimus in-
uictissimisq; spiritus machinis
dextra leuaq; stipatus, consertis-
simos spiritualium quoq; nequitia-
rum cuneos, ne dum expugnare/
sed inuertere eliminare funditusq;
addisceres exterminare; Arma si-
quidem nostra Christianorū scili-
cet ait Paulus non carnalia sed
spiritualia sunt potentia deo: tam-
et si his quoq; uti haud inconueit,
tum aduersus infideles quosq; cū
in rebelles xpianos, obstinatos p-
cipue, Sed ad rem. Sanctissimo
itaq; quodam iure. id reposcenti-
bus amplissimis, candidissimisq;

a iii

uirtutibus tuis, a quibus uel tan-
ti sper, et per summa earum ca-
pita edicendis, temperauerim ex
professo. Gnatonicam abhorre-
tes: inter apostolici Senatus car-
dineos postes, ab olim collocatus.
ueluti singulare eminas tubar, ru-
bro galero, clamide rubra ad hoc
in signitus: quatenus te ut alios i-
ter omnes dignitatem ei gradu sub-
limiorem spectas: sic omnibus
tanq; singulare uirtutis specimē
et exemplar: ad gloriosam xpī
iesu dei nostri fidem souendant
extollendamq; ac sponsæ illius
unicæ unionem marij tenendas
defensandamq; Romanam eccl-
iam dico effundendumq; ipsius
quocq; sanguinem et animam, ha-
bitum rerum gratia teneri te pri-

num erubet pensées; id quæ
omnes actus tui consilia monita
ac sanctissima præficerunt docu-
menta; quæ utinam iniqua hæc no-
stra (nequid dixerim peius) admis-
serent tempora. Verum hæc par-
tius. Scripsit post quinque im-
fuerum inlumentorum annali-
tūs, hæc quoqz Petrus Ranson
Siculus, Panormitanus. Lucerii
olim Prætori diuī prædicatorum
ordinis professor, cum legatione
ad Illusterrimum Mathiam Re-
gem Pannorum, pro Ferdinandō
magno Siciliæ Rege, funderetur;
Quod opus, prioribus a se gracil-
sime ac fidelissime scriptis, auñec-
tens. **LXI.** annalium omnium te-
porum nominari uoluit. Ab initio
autem gentis Principum Regūqz

a iiii

illius ideo exorditus est perq; tri-
ginta et septem indices opus disti-
xit, uti omnibus eiusq; Princi-
pis ac Regis, eiusq; temporis, fe-
licia minusq; prospera gesta, in
promptu, essentq; ad manum. Eū
autem uirum sicut multi uigi doc-
trina ornatum, sic multifaria et oī-
moda historia, ac dulci quadam,
et (ut ita dixerim) nativa eloquen-
tia lepidum ac benetersum, et qđ
historiam gratissimam reddit, nū-
q; effusum prolixius aut mancuz
decurtatumue; sed medio se quodā
methodo emunctissime continen-
tem, tu in primis Pater Reueren-
dissime nosti, quando homini
pro tua humanitate fueris amicis
simus, dum circa eadem tempora,
diu Mathiæ Regiam coleretis /

isthæcq; lepidissima eius Epitoma-
ta (sic enim et ipse illa appellat) legi-
ti cuilibet præferunt; Quæ cum
ab olim ad meas deuenissent manus
ut pote Reuerendi huius patris af-
finis et pronepos ut ipse Siculus
patria Panormi natus eiusdem
ordinis professor; in eodemq; ce-
nobio præfatæ religioni addictus
interq; Theologos ut ille (impari-
bus licet meritis) aggregatus, mul-
ta sum sapientissime meditatus quid
michi de his faciundum: Occurre-
bat autem (ut dixi) nullus cui dede-
rentur eo sublato cui inscripta fue-
rant; et ea latere scelus rebar ingra-
titudinis atq; ignauiae: Sicq; in ua-
ria agitatus animus suadebat hor-
tabatur differebat, sed eo magis qd
imperfectum contemplabatur op?

8
Non enim habentur quæ ultimus
recomittit index: At id forsitan
deo evenerit qd apud scriptorem cui
Reucrendus hic pater diem obi-
vit, ea tenebantur: Quæ tamen ulti-
ma Regis Mathiae gesta, propterea
mihi facile fuisse suadeo; quia pa-
cato undeq; removet ad quietem
deductis ipse gloriatus Rex, dum
ad decorandum multiplici solertia
regnum, mentem appulit, e me-
dio sublatuſ est, non multoq; post
Scriptor egregius benedictam ef-
flauit animam. Operi vero qua-
si ipsius perfecturis, pro eo haud
manus apposui, quoniā tam
rerum nulla mihi certa cognitio,
quæ tamen uniuerso historico ne-
cessaria est. Videremne Pater am-
plissime, quo me nra hac addu-

xerit hesitatio? Ad hoc certe ut
Romam ueniens; qua gloria Vr-
be, Cornuua familia orta ex qua
diuus ipse Mathias genus traxit,
de quoqz ac eius genitore omnifa-
triam famigerato. splendidissima
multa ac memoratu dignissima
inseruntur, tibi auctoris amicis-
simo cui et non alteri cuiquam di-
uo Mathia sublato, tamqz Princi-
pi fortissimo, patrono plentissimo
patricz reuerendissimo si auctor ip-
se uiueret offerret: et librum et
me ipsum pariter dederem et offer-
rem. Suscipe ipsum igitur Pater
Reuerendissime nobilissimis ma-
xima sui parte ut ab auctore scri-
bi iussus est, characteribus exorna-
tum: Tibi enim illum dono una
meum offero et dedico. Nunc x

primum autem latebras egressū
tu qui gentis Pánonum decus es
iubar, sydusq; fulgidissimū, tuo
inq; lumine illustra: catenus ut
omnibus in posterum pateat ac
uelut celtico protectus clipeo cun-
ctis sese intrepidum exhibeat. At
quamq; Reuerendissime Antí-
tes, grauissimæ ac complures se of-
ferant causæ, quibus pro tua doc-
trina exactissima eminentissiaq;
sapientia, totus es ab ipsis (ut aiunt)
unguiculis deditus. inter ociandū
tamen his ad horam applicuisse a-
numum haud aspernabere, præ-
sertim cum et eloquentia polleas
et historia delecteris, et ista suop-
te natura sint talia quæ non me-
diocrem animi afferant uoluptatē.
Sed ea cum legeris mei quoq; fi-

dissimilis seruuli tui pro tua iom-
nes clementia et humanitate sis
memor et opto et humillime pre-
cor. Vale semper usq; homine
felix: Ecclesiæ sancte splendidiſ-
simum Sydus.

PETRVS RANSANVS
SICVLVS EPISCOPVS LVCEPINVS
DIVO MATHIAE,
HVNGARORVM REGI POTEN-
TISSIMO, AC SAPIENTISSIMO,
VTRIVSQVE VITÆ FELICITATE

Solent nonnulli, quum dis-
cedunt ab eo, quem ama-
uerunt, aliquid illi relinquere:
Quod sit veluti pignus quoddam
sinceræ et non simulatæ charita-
tis officium. Quod humanitatis of-
ficium prudentissimus quisque re-
cte semper, mirificeque laudauit,
et quidem non iniuria, eo namque
fit:

fit: ut licet sit absens, qui amauit,
in eo tamen, qui amatus est, dul-
cis quædam, et quæ non facile
aboleri possit, benevolentia memo-
ria perseverat. Cum igitur in Re-
gia tua, biennio ipse sim versatus: ac
propterea satis animaduerterim: in-
esse tibi permultas Rege optimo cli-
gnas, corporis animique virtutes, fieri
profecto nequivuit, quo minus ad te di-
ligendum vehementer allicerer, eo de-
inde magis est auctus amor meus,
quod non solum, quum primum p-
ueni in Regnum hoc tuum, me tu
et suscepisti benigne et habuisti per
liberaliter, sed quamdiu etiam apud
te fui, me non mediocri honore affe-
cisti. Ture igitur es, humanissime Rex,
meo aliquo clono dignissimus. Fateor ta-
men ingenue, mihi non esse uel argentum
uel gemmas, aut aurum, quo clonem
Regem, quem nullus mortalium dubitat,
esse omni diuitiarum genere locupletis-
simum.

sum. Est nihilominus mihi dei natu
reque beneficio uis tum mentis tum a
nimis: qua sum ausus quædam in tuis Ma
iestatis exigui ingenii mei dedicare mo
numenta. Sed ostendam paucis: unde
mihi incasserit ea excitandi ingenii seu
cupido seu cogitatio. Cum superoris a
ni hyeme Vienne agere: Tua Beatrix
Regina sapientissima edidit mihi le
gendum codicem quendam quo scribi
tur series principum: qui ab Atilla ad
tuam usque tempestatem regnum in
hungaria tenuerit. Cumq; perfecto li
bro inimaduertitur: cum seriem no
tali nitore orationis explicitam: quale
rerum maiestas ac dignitas postulasset:
Regina ipsa hortante: contuli me ad
scribendum stilo paulo cultiore quam
que de hungarorum principum re
gno atque ordine libri illius auctor
non satis latina oratione prædiderat.

Sum nihilominus hac usus licentia :
ut non nulla quorum ille non memi-
nerat suis scriptis adiecerim : quædā
autem que redundare parumq; ad
rem ualere sunt uisa detraherim. Qd̄
eo feci : quia non fuit mihi animo pro-
lixam scribere historiam : sed epithoma
quoddam condere iterum hungararū :
quod pro tui ingenii excellentia uno
pene spiritu posses ipse perlegere.

Quæ uero his de rebus ex eo quem di-
xi codice decerpta a me collecta q; sūt
ca aliaq; illa quæ superaddidisse me
dixi adieci ego uiginti cuidam ope-
ri meo a triginta iam annis incepito /
et ab hec usque tempora continuato /
non dum tamen edito : quod inscribo /
O mīum temporum annales. Eius
operis sexaginta iam uolumina ab
soluta mihi sunt. Quo circa fit ut
eis qui est de rebus hungaricis sit

iporum Annalium liber primus et se-
xagesimus. Quanquam et alia occur-
rit causa: quo in condendo rerum hun-
garum epithomate uersari decreue-
rim: Opere nanque illo meo cuius me-
mini et memorauit: quae pertinere sunt
uisa ad regna penè omnia: quae a mul-
tiplicatione generis humani post dilu-
uium ad hoc usque saeculum magis
in orbe clara magisque celebrata fu-
ere. Solum prætermiserat regnum
hoc tuum: non plane: quod illud de-
scribere me piguerit. Fuit autem mi-
hi impedimento: quod nunquam
fui in Italia natus hominem: quo
docente: rerum de quibus loquor ue-
ram atque exactam portionem habe-
re noticiam. Me itaque in Hunga-
ria agente: ac ueniente in manus
meas opusculo: quod dixi: narran-
tibus præterea compluribus auctori-

Q.
tate præstantibus uiris tum rerum tum
locorum eiusdem tui amplissimi flo-
rentissimiq; regni peritis: scribendi
ea laborem suscepisti: quem cum par-
est tuæ maiestati et quidem non
inuitus dedicavi. Que uero a me eo
libro conmemorantur ea tu per quā
maxime intelliges ex indicibus:
qui ante ipsius libri initium adnotati
sunt. Bene uale Rex optime

Que uero colibro traduntur
ex his delecta sunt aucto-
bus **B**eato **M**attheo euange-
lista. **B**eato **I**heronimo. **B**eato **A**u-
gustino. **C**esarensi cusebio **H**erodo-
t. **A**ristotelle. **S**trabone. **P**linio.
Solino **P**omponio mella. Ex uita
beati martini. Ex uita beati leonis
pape. Ex gestis romanorum prin-
cipum. Ex uita sanctarum undecim

in ilium virginum. Ex uita beati stephi-
ni hungaroru regis. Ex uita beate ma-
garite filie beli. iii. regis hungarie. Ex
histoia Elinij de origine barbararum
nationum post Constantinu. Ex ui-
ta Caroli magni scripta ab Angelo
Acciaiolo florentino. Ex quadam pa-
pe pñ epistola: qua Vicennā urbem de-
scripsit. Ex scriptore hungariæ histo-
riae.

PETRI RANSANI
SIC VLI THEOLOGI
ATQVE HISTORICI LVCE-
RINI EPISCOPI ANNA-
LIVM OMNIVM TEM-
PORVM LIBER PRI-
MVSET SEXAGESI-
MVS FOELICITER ICIPIT.
Cuius sunt indices septem & triginta

PRIMO: PER PAU-
CIS OSTENDIT
TEMPVS ADVENTVS
AVCTORIS IHNGARIA:
et adnotatur oratio: quam idem habuit
Ad DIUUM Mathiam Hungarorū
Regem Diuamque Beatriçē Reginā
quia oratione explicitantur causæ eiusce
aduentus: et afferuntur non nulla ad
ipsius regis et Reginæ laudes p̄tinēta
SECUND O: Pannonia quæ &
hungaria circumscribitur iuxta
ueterum recentioruinq; descriptionē.
Declaratur priuitera: unde Pannoniæ
et hungariæ nomen inditum sit.
TERTIO: Describitur Danubius
fluvius: enumerans celebrionbu
uel Ciuitatibus uel oppidis penes ipm
a suo fonte usque ad hostia positis.
QUARTO: repetuntur quadam
altius de hñorum origine: dcq;
ipsorum in pannonia aduentu: Fuitq;

mentio Atilæ: qui cuiuscè gentis regnum
in ea regione constituit.

QVINTO: Ostenditur: quale fuit
rit ingenii: qualesque mores Atilæ:
& redditur causa: quorū Bledā sicē īterficeret.

SEXTO: Traditur: quemadmodum
Atila invasit Illyricum liburnā/
Damaliā/ Italiam sed perterritus minis-
beati Leonis Pontificis Maximi dum re-
dierat in pannoniās: in Horico moritur.

SEPTIMO: Proditur: discordas
se filios Atilæ: ipso mortuo: uenisse
q; ad arim: quibus totus pene hūnore
exercitus deletus est: ciusdēq; gētis po-
tētā ac nōmē deletum peritus fuisse a
Carolo magno: uenisse postea enatione
Scythica denuo exercitum in pannoni-
as: ubi rerum potissunt: a quorū duce
dicti sunt hungari: et occupata ab illis
regio hungaria.

OCTAVO: Ostenditur: quo ordīe

ac per quos post occupatam pannoniam,
corum rem publicam hungari usque
ad sancti Stephani regnum administrare.

NO N O. Demonstratur quinā
fuerint beati Stephani parentes.
Fit et mentio de ipsius ortu / baptis-
moque & regno: de rebus præteris ab eo
gestis / uiteq; sc̄itate & piissimo obitu.

DE C I M O. Fit mentio duorum
qui beato Stephano alter post alterum
successerūt in regnum: deq; defensore
hungariorū a religione xpiana: q̄ mo-
ta est in catholico homines grauissi-
ma persecutio.

VNDECIMO. De quatuor regi-
bus Andrea: sub quo hungari ad
christi cultum redierunt: Bela: sub q̄
hungari denuo defecerūt a christo: sed
ab ipso rege deleti sunt: Salomone:
Geisa: de que rebus: quas iſi gessere.

DVODECIMO: De beati Ladislai

regno: deque rebus abeo foelissime gestis: de insidijs quoque sibi a Salomonē ne nepote paratis: quibus tamen diuina ope ereptus est. De ipsius preterea Salomonis religiosa morte.

TERTIO DE CIMO: De regno Colimani: sub quo hungari multa gratia, deoq; & hominibus molesta perpesi sunt: cum multa iniq; et crudelissime gesserit.

QVARTODECIMO: De Stephano huius nominis secundo rege: qui cum crudeliter et impie omnem uitam trahegisset: deinde occulto mortalib; consilio: pie die statum obiuit.

QVINTO DE CIMO. Fit mentio sex uitorum: qui ordine regnum tenuerit. Belę huius nominis secundi: Geisę huius quoque nominis secundi: Stephani huius nominis tertii. Belę

huius etiam nominis tertij. Et merita
huius nominis primi. et Ladislai hu-
ius nominis secundi.

SEXTODECIMO: De An-
drea rege secundo: Cuius fuit fi-
lia beata Elisabeta: deque Bela quar-
to: ac de beata Margarita eius filia:
Cuius uita codem indice scribitur.

DECLIMOSEPTIMO: De Ladis-
lao quarto: qui duxit uxorem
filiam Caroli secundi regis Siclie:
Cuius uita cum esset infamis: exco-
municatus est ab apostolice sedis legato.

DVODEVICESIMO: De tribus re-
gibus Andrea tertio: ac Vladislao
bohemio: qui et Ladislaus: Othonoq;
bauaro: sub quibus hungari in duas
factiones diuisi. Arma iter se contulerunt.

VNDEVICESIMO: De Carolo
huius nominis primo rege: qui re-
gnum et tenuit prudentissime: & au-

xix gloriosissime.

OPHAV

VICESIMO De Lodowico hu-
ius nominis rege primo patre
tus non modo similis sed etiam par-
cum paternum regnum sua uirtu-
te conseruaerit: & auxentem.

PRIMO ET VICESIM: De Sigis-
mundo Romanorum impera-
tore & hungarie rege huius nominis pmo.

SEcvndo ET. XX. De Alber-
to huius nominis primo: & Ro-
manorum imperatore.

TERTIO ET. XX: De Vla-
dislao huius nominis rege sex-
to: sub quo hungari ad maximas
inter se uenere discordias: quibus
ipsa hungaria plurimum afflicta
ta est. Fit et mentio **IOHANNIS**
CORVINI: Cuius opera opeq; et
Armis hungari defensit sunt contra
impetus irruptionesque Turcarum.

QUARTO ET. XX. Ostendi-
tur Ioanniem Coruiniū fuisse
constitutum summū hungarorum
rum administratorem: qui magista-
tus hungarorum lingua dicitur
Vaiuoda. Et memorantur n̄s: quas
ferunt prudenterque gessit: dum
eiusdem gereret magistratum.

QVINTO ET. XX. Devla
dislao rege Alberti filio. Fitque
mentio quem ipse Ioanni Coruino
impedit.

SEKTO ET. XX. Explica-
tur memorabilis illa uictoria: q̄
de tutis assecutus est apud Nádorâl
bam: que & Belgradum. Fit et mentio
Ioannis Capistranū: umi religiosissi-

SEPTIMO ET. XX. Narratiū:
quemadmodum oppugnato a
tutis Belgrado: uirtute Ioannis
Coruini obsecsi ualidissime resolute

Lacuna superbia

nix laudem pertinentia.

QUARTO ET XXX: Traditur: Mathiam recuperasse rebellatim Moldauiam. Viasse & stepham prudenter. Geisse preterea regem ipsum feliciter bellum aduersus Bohemos et ad extitum cum dem fuisse electum. Bohemie regem a Bohemis Catholicis.

QVINTO ET XXX: Ostenditur Mathiam uicisse Casimirum Poloniae regis filium tentantem sibi occupare regnum hungarie fuisse & ab eodem uictum regem poloniae. Tandem ipos reges pacem fuisse cōpositā.

SEXTO ET TRICESI: Demonstratur: Mathiam expugnasse turcarum castellum omni iterum gente munitissimum Sabac et nomine. Geisse & cum bellum aduersus frēdericum Augustum: quo euasit uic-

tor: redactis in suam potestatim Au-
striam. Stiriamq; atque Carinthiā.

SEPTIUS ET TRICESI^o. Fuit men-
tio eximiorum operum: qua
incompluribus regni sui locis. et e-
rexit magnifice & exornauit spicu-
dissime.

ANNO ET XXX: Oferunt
eiusmodi Stiria. Calimini
Lobontis usque tifinum transirent
et ad eum venientibus annis p. 100
supradictam viciniam locum latorint. Tunc
quod ille usque peractum fuisse cōficit.
ET TRIE. Dicunt
militiam: Venerantur ex quo nunc
viciniam cibellum omni ieiunio
conveniunt. et quod illum. Sed sicut hunc
cibellum ac curia p. 100
aduenientem videntur: duo cibelli me-

Ex Museo
Hungarico

ANNO
SALVTIS HUMANÆ
OCTO GESIMO OCTAVO
SVPRA MILLESIMVM ET
QUADRINGENTESIMVM MISSVS
EGO SVM AD IVO FERDINANDO
MAGNI SICILIAE REGE AD DIVVM
MATIAM REGEM ATQVE AD
BEATRICEM REGINAM HVNGARIAE
LEGATVS QVIBVS VERO DE CAV-
SIS FVERIM EO MISSVS: ALIQUA
EX PARTE EXPLICATVR ORATI-
ONE: QVĀ AD EOSDE PRÍCIPES
HABVI CVIUS HOC ē
EXEMPLAR.

VENI AD TVAM PRAE
STANTISSIMAM MA
ESTATEM MATHIA
HUNGARORVM POTETIS
SIMER REX ATQVE AD TE
BEATIX OMNI VIRTUTVM
GENERE ORNATISSIA REGINA

M issus inquam sum / ipsius verbis
multa uobiscum communicaturus.
Cæterum cum ex mandatis quæ
sum expositurus aliquot huiusce-
modi sint: que locum postulant secrete-
tatem: ea tunc explicanda reseruo:
quoniam locum ipsum tempusq; idone-
um mihi pro uesta prudentia con-
stitueris. Nunc quoniam ornati-
simus hic locus ad quem video p
multos regni huiss amplissimi op-
timates aliosque uiros magna auc-
toritate prestantes conuenisse meri-
to uidetur exigere: ut apud uirias
Maiestates a me saltem breuis habe-
atur oratio: fortasse rem pergratam
uobis fecero: si ea quæ palam com-
memorari possunt: a legationis mee
munere nequaquam abhorrent:
in medium attulero. **V**eni igitur
christianissime rex / primum: ut te

Ex Museo
Hungarico

ac reginam uxorem tuam Ferdinan-
di itq[ue] Alfonsique liberorum eius
natu maximi Calabryæ ducas nomi-
ne salutartu[m] acuiserem. Deinde
utriq[ue] uestrum congratularer pro
re quidem honestissima; de qua nō
multo post uerba faciam. Tercio:
ut tuam celsitudinem optime rex
prosequitur honor: et i[n] non tali:
quali protuarum et uirtutum excel-
lentia et gestarum rerum magni-
tudine dignus es: talis saltem qua-
li te prosequi mei ingenij mediocri-
tis poterit. **V**t autem quod primo
leco me dicturum proposui exequar:
facile profecto tibi persuadere potes
rex prudentissime. me non sine
prudentissimo consilio uiscendi
tui gratia a Neapolitan[um] regno nō
solum in hungariam uerum etiā
in Austriam usque uenisse. Nemo

uit prudens inficiari nunquam pos-
set: te a Ferdinando humanissimo
benignissimoque rege non admodum
diligi: amari: diligi: colri: obstruari:
uenerari. Neque enim uel cognari
uel dici uelficeri potest: ut bonus
rex regem bonum: ut uit fortis ac
prudens: fortem prudentemq; uire:
ut amicus amicum: ut christianus
princeps principem christianum:
ut sacer generum: ut pater filium:
ut homo cui insunt multæ uarietati:
hominem multis ac uarijs uirtu-
tum generibus eminentem non om-
ni complectatur benevolentia. Af-
firmare preterea nullus nisi men-
tis inops posset: quin pater filiam
eandemque reginam reginam in-
quæ regni huius amplissimi et e-
andem tot Aragonum hispano-
rumque regum ac reginarum ex-

ortam genere: candem præterea frē-
nunciam et etate floruitam & forma
insignem: candem denique mater-
nam pudicissimam: aliarumq; vir-
tutum omnium quibus decet de-
coritas esse reginas excellentiapre-
stantem: non ingenti prosequatur
charitatem: His itaque aliisque mul-
tis: quas nimis longum esset affer-
re rationibus et causis. Ferdinandus
rex adductus supra quam est cui
quam dedibile cupit uidere & te
rex inclyte & tuam istam thori
confortem amantissimam. Et si
facile fieri potuisset: ne dubitata:
fuerit plane uel mari: uel terrestri
itinere ad te profectus: quo te tue
que coniugis dulcissimo conspec-
tu frueretur. At non tam locorum
magna distantia: quam maluolo-
rati huminum maxima prauitas

eis fuit impedimento: quo minus ad
uos uisendos saltem usque Semina
quæ ciuitas tuo paret imperio ad
nauigasset. Satis enim ei esse in
structarum tremium ceterorumq;
generum nauigiorum nemo est:
qui nesciat. Non igitur uel diffi
cultas itinerum uel labores atq;
discrimina que potuissent occurre
re: sed italorum discordie turbare
que minę ac multiplices cetero
rum hostium insidia ipsum a
pleno charitatis proposito ad
uerterunt. Idem tibi uelim per
suadeas de Alfonso Calabryę
magnanimo duce. Venisset et
ipse profecto s̄aepque numero ad
uos uisendos uenire decrevit. Ce
terum difficultissimis bellis a mul
tis iam annis implicatus. Italia
excedere sine maximo paternu/

suique regni detimento minime
potuit. Inquit autem et qualib^e
quantisque uitæ periculis uersa-
tis sit n^obus proximis annis: nō
tautum omnis Italia sed omnis
etiam Europa magnaque pars
Asiae atque Aphyne satis super-
que compertu habuere. At uero
ipse magno animo uirtuteq; illa
qua mortalibus omnibus ante-
cellat insuperabilis uniuersis/ un-
de quaque occurrentibus hosti-
bus resistit. Nec obstat tantu:
sed multos etiam eorum ex pater-
no regno fugauit multos armis ui-
cit: complures qui rebellauerat pri-
stino scii parentus imperio parere
coegerunt: non nullos debita pena mul-
tauerunt. Sed his de rebus alias et qui
dem familiarius uolo tecum regina
inlyta que tanti uiri es soror me-

88
minisse. Nunc ad id: unde parum
excesseram redico. **A**d hoc tuum re-
gnum prudentissime rex calabria
ducis aduentum multa & quidē
amoris plene causa cohoriabantur.
Earum erant hæ p̄cipiūr. con-
tracta ab ipso regum iam pridem
affinitas: tua inulte & magna ad
celum effrente virtute: regum pre-
terea a te gestarum celeberrima fa-
ma: que per omnem terrarum or-
bem longe lateque uagatur: qua-
etiam apud christianas omnes na-
tiones singulari laude celebrari.
Adducebatur insuper ut regnum
hoc tuum patet ob incredibilem
in suam sororem amorem. Non e-
num fuerunt ipse & regina ex pa-
tie tantum sed ex utriusque parente:
hoc est: ex Ferdinando rege & Isa-
bella regina nati: ac apud eosdem

regali luxu regioque sumptu educati:
qui una a primis annis in eadem re-
gia creuerit: atque una multos uitæ
annos transsegere. Quorū igitur Al-
fonsus frater eius cum sit uir huma-
nissimus: suorumque mortalium om-
nium amantissimus: non debuit iu-
re optimo moueri flagrantissimo suæ
sororis desiderio! Verutamen quod
corporum præsentia neque Ferdinā-
dus rex neque Alfonsus Calabryæ
dux facere potuerunt: uoluerunt pa-
me fieri: ideoque me hic usque mi-
serunt: qui utriusque uestrum ma-
iestatem ipsorum et nomine uiscerem:
et uerbis salutarem. Quam obrem:
benigno uos pro humanitate uestra
animo placida mente iucunda frō-
te sciendo multu meam hanc uisita-
tionem salutationemque suscipite.
Persuadeatis autem uobis: ipsum Fer-

Dinandum liberosque eius omnes ac ne
potes et neptes eo esse auctoritate amico in
utriusque uestrum maiestatem: tu no
solum uos ament incredibilius: sed et
se ipsos etiam regnumq; et fortunas
eorum uobis officiant: atque ita ut
eis pro uestro arbitrio ut uelitis re
bus utamini. Deinde orant: quia q;
eis hoc non est ambiguum: ut uos q;
que sincere ipsos amentis: sitque in
ter uos mutua et sancta atque i spi
ritu sancto firmiter fundata dilectio.
Id si omni studio feceritis: manebit
in uobis gratia dei et domini nri
Iesu christi: qua decorari solent me
tes animique illorum: qui sunt no
simula sed sincera coniuncti benigno
lentia. Satis iam de uisitatione ac salu
tatione. Transco hinc ad ea: que di
cere secundo loco decitueram.

NE Q VE PAVCIS/ neque
 facile explicare possem sapientis
 sine rex: quanto gaudio/ quantaq;
 lenita sit affectus Ferdinandus rex/
 cuiusque liberi nepotesque omnes/ Io-
 anni pietatis eius uxor/ atque Hip-
 polita dux/ seu ut uoxat vulgo/ ducissa Calabryce ob affinitatem/ q;
 cum Ioanne Galeazzo Illustrissimo
 Mediolanensium duce nuper contra
 xish: Matrimonium namque quo
 Blanca eius soror/ Ioanni filio tuo
 sociata est/ causa erit/ ut inter pie-
 clarissimos hungarorum Arago-
 numque/ ac Mediolanensium prin-
 cipes/ et qui estis hodie superstites et
 natos natorum/ et qui nascentur a
 uobis/ sit et agendarum omnium ge-
 rendarumq; rerum summa coisen-
 sio: et mentium atque animorum
 neque interrumpe: neque unquam.

dissoluēda coniunctio. Ne cum pro-
fecto charitatis vinculum ex eo cō-
nubio tribus iis quarum nesciam
familijs celestia numina addidicēt.
Si diuino huic consilio audiuen-
tis: consenseritis: acquieteritis: ne
mo uos ab ea honestissima coniunc-
tione separabit. Nullæ mortalium
uires potentiae uestræ poterant un-
quam obſistere. Tres hos potentiā-
tis uinculo quod dixi ita concordē-
nullorum principum arma ueſtitr-
ebunt: uel infringent: uel dissol-
uent: uel dissipabunt. Nos inten-
obmixe hoc agite: hoc enim diligē-
ter uigilantiique curate: hoc omni-
omniumque industria atque soler-
tia efficite: ut tam honeste cocepta cō-
iunctio perseveret diutius. Ne facile
præbeat aures illis: qui solent inter-
fratres seminare diſcordias. Eſt enim

id septimum inter ea: quæ facta sc̄p-
tura affirmat: deum maxime dete-
stan. Et ut beati apostoli pauli uer-
bis utar: nolite locum dare diabolo.
Dignaque laude est illa divine q̄
que scripture sententia: quam ego
rei de qua uerba nunc facio/ acco-
modare possum apud simile. Funicu-
lus triplex difficile rumpitur. Tri-
plex funiculus uos estis: de quibus
in presentia loquor: qui nunquam
plane rumpemini: si quod uestra
decebit prudenter: eritis ne simu-
late/ sed uere & sincere concordes.
Hoc uos ante omnia decebit: ut ne
quid mente teneatis: quod distet a
labijs. Sit uobis idem uelle: idēq;
nolle. Si aliter feceris: heu ma-
gnanimi principes: mihi credite:
suas partes interponet pessimus Sa-
thanás: qui nauabit operam: ut

corruiatis: dissipemini: infringamini:
dilabamini. Recet ignit dixit Masa
nissa Numidarum rex apud Crispin
Salustium historicum eloquentissi-
mum: Concordia parue res crescunt:
discordia maxime dilabuntur. Il-
ludque & quidem non in epice uen-
it in mentem: quod et brevius et
multo sapientius aut humani gene-
ris saluator in Euangelio secundum
lucam. Omne regnum in seipsum
divisum desolabitur. Et ut tandem
ad id ueniam: cuius gratia fuerunt
hec altius a me reputata: tibi fortuna
tissime princeps obcam affinitatem
cuius paulo ante memini optimi
regis mei suique amantissimi filii
Alfensi primogeniti nomine gra-
tular. Felix protector es: qui Ioan-
nem filium tuum præstantissimè
Italorum omnium familiæ sociasti.

Faciat te deus atum pulchra et fortuna
prole felicem. Gratulor et ipsi Ioāni:
cui Blanca nobilissima pulcherima
pudicissima puella nuptui tradi-
ta est. Signant oīo liberi: quitali
bus sunt ornati virtutibus: quali
bus prediti et sunt et fuerunt glo-
riosissimi principes: quorum ge-
nere ipsi exorti sunt. Gratulor et
Blanca spōst: quanquā ē absens:
que matrimonio est destinata filio
Mathie hungarorum regis ut po-
tentissimi: ita et invictissimi. Spe
io equidem ipsum talem fore: q
a parentis virtutibus nequaquā
sit degeneratus. Gratulor et ti-
bi o Beatrix regina sapientissima:
cui singulari quedam immortalis
decidono data est ex eo conubio
tam nobilis filia. Gaudet qui
dam atque letabitur Blanca ho-

nestissimo contubernio tuo sub tua
laudatissima disciplina uitam a-
get a deo obedienter: ut semper mo-
rem tue sit gestura noluntati. Tu
uero admodum delectaberis dulci
consuetudine sua. Ipsa preterea
te per inde ac matrem que eam ge-
nuerit semper et coler: et obserua-
bit. E diuerso tu eam diliges et a-
mabis non minus: quam si ipsa
ex tuo utero addidisses. Et enim
mitissimo ut prohibent ingatio:
eisque ornata moribus ac decora-
ta uirtutibus: ut non in crido tuo
sit amore & quidam uehementis-
simo digna. Itaque ipsa te: tu ip-
sam semper habebis in delitiis.
Faustum sit eiusce matrimonium.
Fœlix sit ei affinitas. Fortunata
sit ea coniunctio cum corpori tum
principie animo. Id certo Fædi

natus rex: id liberi: id nepotes: id
 alii omnes qui sunt ei cognatione/
 affinitateque ac familiaritate con-
 iuncti mire & incredibiliter exop-
 tant. Pius preterea assiduisque pre-
 cibus dei supplicant benignitati:
 ut ipsi sponsus et sponsa eorumq;
 postri bene semper in hac uita
 beataeque uiuant. Eaque cum leta
 senecta peracta: aeternaque erit in
 alitia uita beatitudinem conseqr-
 tur. Explicatis iam iis: que ad sa-
 lutationem et gratulationem per-
 tinere sunt iusa: hinc ad postremū
 cœptæ mihi orationis locum me co-
 fido.

PAR STERTIA

Huic parti felicissime prin-
 ceps satis ego faciem: si tue emi-
 nentissime Majestati honorem ac
 reuerentiam capite ac poplite fle-

22
x o tantū modo exhiberem. Idq; non
solum hodiernō die atque hoc in lāo
facerem: uerum etiam semper et ubi
que quotiens tuam istam uidebit
Majestatem: tuumque nōmē celebra
riaudirem: cum sit celebratiu hono
ratiuque ac ueneratiu dignissimum.
Nec id solum efficiem iussus a rege: a
quo sum ad tuam celsitudinem mis
sus: sed iussione quoque regis regni
et dñi dominantiū: per quicm. testē:
diuina scriptura reges regnant. Vo
ce nanque beati Petri apostoli ipse lo
cūtus Regem inquit honorificeat.
Eiusce rei causam reddidit beatus a
postolus Paulus: propterea quod oīs
potestas a deo est: Ipse nanque in ter
ris constituit reges: condit regna: di
stribuit imperia. Redeo iam ad id:
quod dicere coepiā. Si inquam mo
do quem explicui te honorē tantū

prosequerer: mihi nequaquam plane
facerem satis. Satisfaciam igitur fla-
grantissimo desiderio meo: si aliquot
præstantium virtutum tuarum laude-
uel breviter attiger. Breibus inquā:
quoniam si cuncta mei corporis mē-
bra uerterentur in linguis: omnesq;
mei artus humana uoce sonaret: ni-
hil dignum tuis virtutibus dicrem:
sicutque: ut multo facilius huius ora-
tionis principium / quam finis inue-
niretur. Tu igitur pro humanitate
præcipuatua / non dedignaberis: si
pauca de tuis amplissimis laudibus
attingam. Quin supplex oro ut uer-
sari me in breui commemoratione qua-
rudam excellentium virtutū: quibus
te mortales penē omnes concelebrat/
partiaris. agnis te p^{ro} fum extol-
lere laudibus: primum quidem ex-
clarissimo atque antiquissimo ge-

ne: quando quidem maiores quibus
exortis es a veteribus romanis origi-
nem sine alla dubitatione traxerunt.
At uero non ab illis orti sunt: qui ex
humili abiectaque ordine in civitate
romana fuerit: sed ex patridis arti: pri-
matijs: id est ex ordinibus senatoriū ui-
ris: quorum summa fuit apud suos co-
ciues auctoritas: magna que in urbe
potentia et uirtus haud mediocriter
commendanda. Romanus itaque
es generis. Romanus es origine. Ro-
manum te ac latinum hominem nos
itali assertimus: affirmamus: praedi-
camus. Nec id quod nos assertimus/
tui hungari inficiantur. Ea igitur ca-
est: quor multi latini generis homi-
nes in hungariam ueniunt: quo ui-
delicet te uisant: et ueluti quoddam
nouum e celo terris datum numen
uenerentur. Vno quippe consensi /

tali omnes qui nouerunt genus unde
tu exortus es altruiunt se intueri in p̄e
stanssima ista Maestate tua ueluti
trougnam ac romulidam aliquem ex
illis ueteribus qui per hec tempora pā
nomis imperias quibus olim Roma
ni multis seculis impetraverit. A corui
notum enim familia ut preclaris pro
genitorum tuorum constat monume
tis desluxishi. Quam rem cum alia m̄l
ta qua missa nunc facio demonstrat̄:
tum uero hoc potissimum ostenditur
argumento: quod corui imagine fa
milia tue insignia condecoratur: qua
lia perhibent uenitum fuisse coruino
rum. Quod fieri non permisissent a
taui tui: nisi fuissent consciū uetus &
clarissimeque successionis maiorum:
ex quibus tam inclytam posteritatem
nouerant emanasse. Testimonio quo
que esse potest Coruina: que est da

78
nubii insula: quam cognati tui ditione
perdiu tenuere. Quis obsecro dubitat:
eam insulam a tuis Coruinis clarum
acepisse cognomen: ex quo tempo-
re magnus Flavius Constantinus
instaurata urbe Eyzantio: Consta-
tinopolitanū confluxit imperium.
Duxit tunc secum per multos Ro-
manos nobilitate viros: quorum
unicuique postea suam dedit pro-
uinciam: ut quisque illam regeret:
atque in Romani imperii fide re-
tinet. In prouincia autem quae for-
te tunc Coruinis obuenit fuit in-
sula: cuius est habita mentio: cuiq;
ex se illi cognomen indidere. Ab ea
tuis paternus proauus discessit: q̄
quam insula sua etat. Tradidit au-
tem imperium cognatis suis. fecit
id uir prudentissimus: quod a iad-
ueit: fore: ut paucis post diebus ea

insula in turcarum potestate in redi-
geretur: habitationis sue locum dele-
git regionem: quam uocant Transil-
uaniam: ubi maluit priuatus uiue-
re: quam insule princeps uidet pa-
triam patrem hostibus christiane re-
ligionis. **E**s deinde non mediocri
laude effundens quod tibi fuerunt
parvites magnis ornari uirtutib.
primum autem de Elisabetta matre
tua per pauca quidem: sed quæ fue-
rint mentione digna memorabo.

Quis unquam digne laudare ea pos-
set: cum quicunque ipsam mouerunt
non dubitent affirmare: nullam se
notuisse nostro seculo foemina ip-
sa pudicitorem constantiorem pru-
denterem: denique christiana pi-
etate insigniorem. Sed ut cateras
eius uirtutes pptermittam: eo pru-
denteria eius praecipua ostensa est:

quod ipsius ope & opera consilioque
ac mira et uito potius quam fortia
digna diligentia ad regnum preue-
nisti. Quiaquam nulli mortalium est
ambiguum: quin futura tua uirtus
diuine maiestati cognita ante fuerit:
qua effectum est: ut constituto a
sua prouidentia tempore: comme-
rueris ad regii fastigii culmen exal-
tari. Quod autem benignitatem dei
de te placuerat: ante quam mater
suo te utero aderet: ipsa postea tac-
ta inspirataq; diuinatus executare.
Quare fit: ut affimari uere pos-
sit: te fuisse & calchi miraculo et
uirtute tua et tue matris pruden-
tia: ab aduersoribus manibus/ car-
cere quo afferuabar is creptum: ad
regie dignitatis fastigium cucutum.
Nonne obsecro ouiri clarissimi maxi-
mi facienda ac immortalibus ac celo

usque efferranda est laudibus fecimi-
na: quia sua prudentia tantum ualu-
it: ut causam præbuerit non plane
mediarem: quia eius filii fuerint co-
ronam regni huius nobilissimi conse-
cutus. Satis iam de matre dictū mi-
hi fuerit. Transto ad patris tuū lau-
des immortalitate certe id est futu-
rus omnibus seculis celebrandā di-
gnissimas. Sic hinc non solum est a
pud plerosque rerum seculi nři scrip-
tores Iohannis hūniatis quem oc-
cidentalium nationū uulgas solet
cognominare Iohannem Blancum/
celeberrimum nomen. Is cum alia
multa egregia rei bellicę a se ædita fa-
ciora: tum præcipue eosūmā sibi
gloriam uendicauit: quod magnam ui-
te sua partem in gerendis bellis pro-
tuenda te christiana consumpsit.
Aduersus Turcas cultorum christi

improbissimos hostes s̄epe dimicando
quotiens nostri homines fuerunt salu-
tis pro eius consilio usi: tociens illos uer-
tit in fugam: uel profligauit: uarijsq;
fudit cladibus. Nec facile aut paucis
memorare nunc possem: quot milia
ex ipsis nostri eo duce interfecerūt.
E tam in multis autem p̄iblijs: que inter
ipsum et Turcas cōmissa sunt: illud
nunc uenit in mentem: quod anno
christianæ saluus quadragesimo q̄r
to supra millesimū et quadrage-
tesimū inter hadianopolim et Da-
niubium cōmissum ē. Adolescenti
lus egotunc eram: quom in urbe Flo-
rentia et in Eugenii quarti Romā
pontificis curia Ioannis p̄is tui ma-
xiine celebrari nomen audiebam om-
niū inque ore laudes tunc eius effe-
reabantur in celum: propriea quod ip-
so duce christianus exercitus supra

quadraginta milia Turcarum inter-
emisset. Tria uero et uiginti milia
cum ingenti et quidem omnis gene-
ris p[re]da cepisset. Occurrit et illud
magnum et atrox cruentumq[ue] cer-
tamēn commissum apud Belgradū:
quod oppidum tuę est ditionis Tau-
rinum a ueteribus geographis appel-
latum. Venerat cum ferocietabili h[ab]et
est cum ducentorum milium arma-
torum exercitu magnus ille Turca-
rum tyrtannus: cui Mahāmetto erat
nomen qui terrori tunc erat uniuersis
nationibus christianis. Venerat
inquit ad hungarię fines ut expu-
gnato Belgrado: totum hoc quod tu
possides clarissimum regnum sic di-
tioni subigeret. At uero strenuissimi
prudentissimi christianissimi tui Io-
annis auspicijs nostrorum haud nu-
merosus exeritus in genit[us] illius

multitudinis partem cum illorum duce
solita Belgradi obsidione fugauit;
partem cepit; partem occidit. Et pri-
ter in extimabilis precij peditam quā
tui Ioannis milites domum adduxe-
re: amiserunt illi tormenta omnia
uarię magnitudinis: bombardas e-
as uulgo nominamus: aliasque bel-
licas machinas quibus et castellum
quod dixi se expugnare: et ceterū
hungaric regnum occupare sibi pos-
se sperauerant. Cetera parentis tui
mira et gloriofissima facta nunc pre-
termitto: tum propterea quod nimia
esset huic orationis prolixitas: tu
uero quia alio in loco ea ad memoriam
posteritatis iam pridem literarū mā-
daui monumentis. Parum ne tibi
id uidetur ad tuam laudem immorta-
lemque gloriam pertinere: parentē
te habuisse qui fuerit omnium suo-

rum temporum ducum fortissimus/
christianissimus atque omniū mor-
talium ore obres prudentissime fū-
elicissimeque gestas celebratissimas.
Sed he fuerunt parentis tui uiri deo
acceptissimi uitutes ac gestarum
a se rerum laudes amplissime: ī qui-
bus tu fortunatus filius fortunatū
parentem imitatus es. Explicabo de
hinc quædam: quæ fuisse tibi propria
satis constabit: quibus uidelicet: p-
rius tibi laudes in gentemq; glori-
am apud mortales comparasti.
Proprias cquidem dixi: quoniam il-
le quas supra commemorauī et si ad
tuam laudem aliqua ex parte priu-
ere: non fuisse ipsas omnino tuas
affirmauero. Nanque præclaros ha-
buisse progenitores: constat honorū
improborumque hominū esse posse
commune. Tuum uero esse affirmo

quid innata excellenti atque uersabili
ingenii tui dexteritate adipisci tibi
in hac uita studiasti. Adeptus quippe
tibi es sapientiam: qua uirtute diuina
rum rerum calles notitiam: causasq;
aliarum rerum altissimas atque su-
premas persa pe ~~contemplari~~ perfaci-
le potes. Adeptus tibi es et scientiam:
qua pro tui ingenii excellencia potes
multa tum de celorum ac sydeium
tum de aliарum rerum naturis prop-
te differit. Adeptus es prudentia: cui
tribus illis partibus quas ei philoso-
phi tribuunt in cunctis tuis negotiis
uteris diligentissime. Id autem coper-
tum satis habent: qui uim tui nouerint
ingenij: quando quidem et præteri-
tarum rerum nulla te capit obliuio:&
cas quæ instant etiam minutissimas
acute exacieque consideras: et cas que-
fi: nure sunt solerter atque industrie

prospicias. Nihil dico de arte: quā Ari-
stoteles et philosophi illius sectantes
disciplinam docent ē rationem eorū:
que manu fiunt. Q uis nescit: eiusce-
mē virtutem fuisse te a deo eminenter ad
eptum: ut nihil fieri manu possit: cu-
ius studio in gentium præsertim ac
splendide exstruendorum adficio-
rum: et quae sunt magni regis ma-
gnificentia digna non maxime de
letteris. O pera ipsa ate magnifice-
tissime partim refecta partim repa-
rata cum essent uetus state uel diru-
ta uel colapsa: partim ab imis erecta
fundamentis: quod dico manifeste
testantur. Nihil uel simulate uel per
assentationem loquor. Affirmant
qui uiderunt: erexit te quibusdā
in locis inexpugnabiles artes: alibi
regias: quibus uix habentur toto
terrarum orbe similes: alibi hortos:

quorum consitarum arborum est ordo
puicherimus: alibi deo dicatis ades, oī
quo decet ornatu splendidissimas. Nō
facile numerari possunt preciosæ mul-
tiplicis generis uariisque coloris uestes/
uasaque & argentea et aurea: quæ di-
uinarum rerum usui dedicasti. An-
dini pietate superioribus diebus dum
Viennam uersus, iter ad te facerem:
constitui nunc a te Bibliothecam in ge-
tem et omni ex parte eximie mirifi-
ceque ornataim: in quam aiunt multa
milia codicium non uilis neque con-
tempnendi precij: id est: qui sint per
pulchris exarati litteris intusque & ex-
tra te & uelle & iam cepisse congerite.
Nihil dico de domus tuę preciosissima
superlectile: quę tanta talisque est: ut
cunctos qui eam uident atque con-
siderant menteque pensitant non i
mediocrem adducant et stuporem.

et admirationem. Accersisti pieterea
e multis Europæ locis ex Italia præcu-
pue multarum earum opifices: id
est fabros tum lignarios et cimenta-
rios tum argentarios sculptores
pieterea atque pictores: a quibus
manu tibi transcriptoresque librorum
fuerint multorum generum opera:
que ubi et voluptatibus dum viuis et
ubi uita excessensis essent maxime
tua magnificentie monumenta.

His quas dixi uirtutibus quas peripat-
tic philosophi uocant intelectivas uiri
sapientes qui quanti sis recte pensita
uere perludent: te cunctos quicunque or-
be sunt principes absque illa contio-
uersia superare. De uirtutibus iam que
dicuntur morales uerba faciamus. Tua
iustitia: cuius uirtutis splendor est ma-
ximus: et ex qua boni uiri nominan-
tur: teste oratorum principe Cicerone

Tanta uirtutis splendor adeo inten-
tit: ut non dubitent omnes qui te re-
git uitam in hungaria egerunt: ipsi
us cultorem te esse principium: quia
do quidem ius suum nunquam ali-
cui mortalium denegasti. Tua est for-
tudo: cuius uirtutis uires ardissimæ
sæpe numero et aggressus es: et fidelis
sime consecisti. Nam quæ unquā ges-
fisti bella aduersus quoscunq; hostes:
de quibus non sis gloriosem adeptus
victoriam: Ceterum his de rebus pau-
lo post pauca quidem sed quæ erunt
mentione admirationeque digna co-
memorabo. Tua est magnanimitas: ma-
nus tuæ modestia temperantia huma-
nitas urbanitas ueracitas. Quarum
uirtutumque nam sicut munera: n. Ethicis
quidem ab Aristotle crudite ac lo-
cuplentissime traditur: sed ipsorum nu-
merum habere te usum: qui te nouerunt

uniuersi pradican. At uero quanuis
morales eiusce uirtutes a more dicin-
tur: ideoque posse ipsas assequi plen-
que mortalium congruat: in rege tamē
qui bene sapienterq; uitam instituit
qualem te esse constat ex splendore
solent multo et excellentius/ et admi-
rabilius. Nec putes me pretermisse li-
beralitatemque uirtus maxime tua ē.
Ob eius enim merita/ et plurima miri-
ficorum operum exempla/ tuum no-
men a mortalibus ubique non medi-
ocriter extollitur: celeberrimeque com-
mendantur. Quippe si qui principes
tempestate nostra ob liberalitatis opera
claram sibi uendicauerint famam: tu
cunctis semper anteponeris: cum non
modo nomine: uerum etiam re ipsa: om-
nium illorum unus munificentissimus
ac beneficentissimus/ et sis: et habean.
Tuæ inquam sunt omnes quaruin

memini intellectus mortisque uirtutes:
cum eas tu fœlici quodam nature dono
usu tibi comparauens. Tuæ inquam
sunt: sed Beatricem reginam que ad
est ut thori consortem ita et compliri
um quas attigi uirtutum sociam orna
tissimam habes. Ut enim tu eis que
sunt rege dignæ uirtutum laudibus
cumulatus es: ita et ipsa illis omnibus
redimita/decorata que, & insignis est:
quas decet habere reginas eminenti-
simas. Eas ipsa mira sui ingenii ma-
gnitudine/optimisque suæ uitæ usâ
magistris: quos prudentissimi pa-
tes ei ab incunie ætate adhibuerunt:
acquisiuit. Ipsa igitur uirtutibus cù
corporis tum animi que sunt digne
reginis: tu eis que digne sunt regibus
decoratis. Quam obrem: ita uos ui-
detur natura sociasse: ut multarum
uirtutum munieribus sitis pene pares.

Vnde sit: ut plerique non in merito à
bigant: uter uestrū p̄ferrī dñe
at cum in ceteris: quarum mentionē
fecī uirtutum generibus: tum in eis
principue: quæ constant fide ac pie-
tate: sansque ceremonijs: quæ ch̄risti-
ane sunt religionis: cuius supra q̄
dici pōt: constat uos ēē seruantissi-
mos. Sexus igitur est inter uos tā-
tum non decentiū uos rerum uirtu-
tumque disparitas. Sed missa hęc fa-
cio. Ea mihi sunt hinc paucis tamen/
explicanda: que & tua solum sunt:
et plane uirilia: ut pote que te rex for-
tissime & uere regim: et uirum esse
strenuissimum ostenderunt. Quom p̄
mum ad regnū fastigium diuinae ut
dixi prouidentia sublimatus es:
non nulli e principibus prop̄ quis
regni tui finibus tuam illam fortu-
nam per quam moleste ob inuidiā

tulere. Cum itaque bellis te in genibus: atque a multis partibus lacesserent: quo tibi regnum adimerent: tunc et si adolescentis nouellusq; rex tunc eras) illis tamen obiuam magno animo processisti: aliquotque commissis certaminibus: tandem tua uirtute superasti. Ita inquam et tunc et progressu postea temporum alijs praeliis superasti: ut multa et quidem celebria loca que illorum parebant imperiis tuarum ditioni subegens atque in hanc diem illis inuitis gloriose posfideas. Bosnenses itaque & Valacchi Polonique atque Bohemi qui regni tui fines olim inuaserant: indeq; ultius ingressi uarijs excursionibus omnia infesta fecerant animaduertentes quantum armis et opibus ac uirtute ualeres: mouere contra te bella desiere. Tu effiramat eorum

audatiam adeo compressisti: ut per
terram se nunc domi contineant; tuo
que auditio nomine reformidet. Ni
hil dico de bello: quod tibi fuit cum
Frederico Augusto quem uulgato
uerbo Imperatorem vocamus Roma
norum. Illud nihilominus toto est or
be notissimum: te aduersus tantum
principem prospere glorie seque dimi
casse. Eius quod dico testis est Viena
pulcherima atque opulentissima Ci
uitas omnisque Austria: quam regi
onem pene totam nuper tuis patere
imperium quia tuis bello ~~xxxviii~~ diffici
li cogisti. Is ita explicatis: reliquum
mihi esset: si daretur longius ad dicen
dum tempus: particulatum referre: que
et qualia quotiensque felici exitu
gesseris bella aduersus turcas: quam
atrocia prælia cum ea gente commis
sis: quotiens ipsos profligaueris: quo

tiens eos a regni tui finibus perpuleris: dem
que quot ex eis milia interemeris. Illud
nunc non est ominino mihi silentio prece-
reundum cum sit ubique vulgatissi-
mum: te non solum eam gentem armis
persepe uicisse: uerum etiam fecisse tra-
ditionis aliquot corum castella et op-
pida: que tu tenes adhuc: deoque be-
neiuianit: in posterum tu tranqui-
le possidebunt. Ex omnibus autem
que supra in multiplices laudes tuas
explicui: hoc precipuum tue uirtutum/
glorieque tribuitur: quod inter pri-
cipes christianos: tu solus es: qui et
scis et audes uincere turcas. Sunt qui
dem permulti nostrorum rei milita-
ris scientissimi duces: ignari nihil o-
minus quemadmodum cum ea gente/
res ipsa gerenda gerenda sit: ideo
que sepe obuenit: ut illi cum nostris
belligerantes fuerint uictoriam asse-

cuti. Ceterum e nostrorum hominū
numero. Alfonsum Calabrie ducem
de quo supra habita mentio est semp
excipiam. Ex multis enim præclarisq;
victorijs quas diuersis temporibus in
Italia est adeptus: illa fuit omnium ma
xime memorabilis: quam apud hydru
tum anno ab hinc septimo asseditus
est: quos non tantum multis ceterami
nibus superauit: sed ad deditiōne quo
que compulit mira quadam et nun
quam alias uel uisa uel audita solertia.
Eo inquam post te excepto: tuum est
et eorum qui tuis militant auspicis
Turcarum uitibus obuiam ut. Eam
ob rem intua uirtute/ tuisq; conati
bus/ ac formidanda potentia/ sita ē
spes totius rei publice christiane. Tu
ueluti murus inexpugnabilis muni
tumque ac ualidissimum es propu
gnaculum: quod effera te rabiei gēnis

18
impietateque truculentę Cne in Italiam
inque ceteras occidentalium cultorum
christianis regiones invaserat et scuiat obij-
citur. Te constituit humane salutis
auctor ueluti artem ac turrim forti-
tudinis a facie inimici christiane pie-
tatis. Nanque preter te Turcarum du-
ces et copias principum ducumque
nostrorum formidant neminem.

Quae res est causa praecipua: ut cuncte
te christiane nationes benignissimum
deum pro te tuisque omnibus pro-
que amplissimi regni tui felicitate
sine ulla intermissione precentur.

Vno animo unoque consensu atque
uno ore dei in te potentiam clemen-
tiamque glorificant. Animi tui ma-
gnitudinem admirantur dei collau-
dantes magnam ineffabilemque uir-
tutem: qui hac nostra tempestate at-
que intanto rerum discrimine rei

christiane consuluit: malens uidelicet:
ut hungarici regni administratio ad
te quam ad aliquem alium ceterorum
mortaliuum in hac tanta ecclesiæ sue
necessitate perueniret. **A**udisti iam
Mathia Rex humanissime tuque
Beatrix Regina præstantissima tres
aduentus ad uos mei causas honestis
simas. Quippe uenisse me ostendi: ut
Ferdinandi regis suique natu maxi
mi filij Alfonsi Calabriæ ducis uer
bis uos salutarem ac misericordem: utque
uobis pro nouo matrimonij uinculo
congratularer: postremo ut quo pos
sem uos prosequicer honoris: ut po
te habita memoriæ multarum eximi
arum uirtutum: quibus præditis ē
uterque uestrum multarumq; laudū:
quarum gratia uos a mortalibus ma
gna cum admiratione celebramini.
Supplex autem diuinam prætor be

nigritatem: ut uos ad quorum celsitudinem missus ego sum: ac eos qui me misere: & diu cum laude non facta seruet in hac vita: et in altera foecitatem praester sempernam. Amen

INDEX II. Q VO DE SCRIBITUR DIALOGI

Regionem illam Europe quam hodie appellamus hungariam/ pannoniā ueteres nominauerunt. Quam autem ob causam aut per que tempora mutantum sit priscum illud ac nobile nomen: quo usi olim sunt uetusti poetae et oratores atque historiae geographique clarissimi tum nostri tum greci: fiet satis superque perspicuum ex iis: que infra memorabūtur. Ante tamē quam ad ea ostendenda me conferā:

non hungariæ sed pannoniæ uocabu
lo utar. Quæ his clauditur regionib⁹.
Norito: cuius partem non exigua hac
atrate uuant Austria. Magna ger
mania: quam uulgas cognominat A
lemanniæ. Iazigibus: que germania
natio et ipsa est: sed uulgo ueiro cor
ruptio Iaz se ipsi appellant. Dacia: cu
ius pars una ea est: que dicitur Tis
siluania: altera quam nunc patet Va
lachiam. Clauditur preterea superio
re Misia cuius quoque nomen mu
tatum est: Seruiaque atque aliqua
ex parte Rascia ab incolis dicitur.
Postremo concludunt alpibus: quæ
a Cartuante monte incipientibus p
rim occidentem partim meridiem
uersus continuatis ingis ad fines us
que Illirici protenduntur. alibus
itaque pannonia conclusa locis his
mundi plagiis a claudio ptolemeo

citruſcribitur. Ab occasu limites habet
Cecum montem partemque Carna-
tus: qui mons ipsi Cecio continuatur.
A meridie partem Istriæ: partem maxi-
mam Illyridis: ut pote ad flexum usq;
danubij: iuxta quem Sauus fluvius
scinditur. Ad septentrionem montes
noricos decursumque Danubij: quo
usque sauis in illum urumpit. Ab
orientे similiter habet danubij pte:
usque ad eandem Saui in eundem
annem irruptionem. Placere equi-
dem mihi factor eam ptolomei de-
scriptionem: propterea quod suis il-
lis nobilibus tabulis ponit ante oculos
ueterem: hoc est suorum temporis
pannoniam: cuius regionis nos no-
modo iuxta ueterum: sed iuxta etiā
tempestatis nostre descriptionem/
hoc loco tradere noniam instituimus.
Non prius tamen eam iuxta tanti

geographi ordinē explicabo: quam ea
asseriam: que de pannonia ipsa men-
tione in habentes tradiderunt alij
non nulli terrarum descriptores illu-
stres illo uerustiores. Id autem facio
eo consilio: ut per noscant qui opus
haec legerint quantum sit discrimen
inter illa que sunt hodie & que in
usu olim fuerant apud gentes lo-
corum pannonicę nomina. **O** innū
primus adducatur Strabo: quem
constat Tyberii Cæsaris ætate cla-
ruisse. Is operis sui de situ orbis li-
bro septimo facta mentione de lo-
cis illyricis que prodidit esse Istro
alpibusque contigua intraq; Itali-
am germaniamq; iacentia: quæ a-
it incipere a lacu uindeliorum
ac Rhetiorū: alijs deinde nō nel-
lis adiectis ad thates et gallatas
dacosque pertinenteribus: reliquam

inquit plagam pannonij tenent. Hi
autem usque ad Sergesticam et illiu-
tum ad septentrionem tum ad orientem
etiam ampliusque ad reliquias partes
pertiguntur. Pergensque idem auctor:
Sergesta inquit urbs est pannoniorum
abi annis plures confluunt omnes
sane nautagonibus idonei arxque
ingerendo contra dacos bello perutile.
Alius prætria haud satis a locorum pe-
rins probanda de Sauo Drauq; siu
minibus interiectis: penes inquit Se-
gesticam castellum est Siscium: et
Sirmium: situm in via: que ducit
in Italiam. Pannoniorum autem populo
ait esse Breucos/ Andizetos/ Dino-
nes/ piruscas/ Mazcos/ Desitiatas: q-
bus/ Baton imperauit. Esse autem et co-
uentus alios ignobiles in Dalmatiā
usque distentos. Esse & Sardieos ad
meridiem procedenti. Postea præterea

quam multa alia scripsit de plaga il-
lynica tum montana tum maritima:
in aliis inquit et amplioribus
locis sunt montanae planicies; quas
pannonii tenent in austrum usque
ad Dalmatas. Arditosque porrecte:
que a septentrione Istro terminatur.
Ad orientem vero scordatus sunt pro-
ximæ: qua Macedonum Thraci mō-
tes sunt. Hac habuit Strabo: que de-
scribens sui seculi pannoniā diceret/
obscure quidem et rem ad uiuum nos-
se cupientibus haud satis utilia. O-
stendendum igitur hinc est: quid
de eadem regione scripserit longe
sane melius magisque perspicue et
pleniū Plinius noster Strabone re-
centior: cum constet: ipm annis post il-
lum duos ferme & sexaginta: hoc
est Trajanus Romani principis tem-
poribus floruisse. Tot enim anni a

Tyberij morte cuius aetate claruit Stra
bo ad Traiani usque imperium nifal
lq; colliguntur. ut nanque natura
lis historiæ libro quarto: posita quam
memorauit ea: que fuerunt ei demon
stranda de Noricis: quorum regio ē
pannonia contermina: habitantur in
quit inde glandifera pannoniae: qua
mitessentium alpium iuga per medi
um Illyricum a septentrione ad me
ridiem uersa molli in dextra ac le
ua deuexitate confidunt. Páulq;
post: Quæ inquit ad mare spectat a
driaticum appellatur Illyricum su
pradicatum. Ad septentrionem pan
nonia uergit. Finitur inde Danubio.
In ea coloniæ Mona et Siscia. Amne
clari et nauigabiles in Danubium i
fluunt Drauus ex noricis montibus
uiolenter et Savus ex carnicis alpi
bus placidior Centum et xv.M. p.

intervallo. Drauus per Seretes Scapulos Iasos Sandrizetts. Sauus per Colapianos Breucosque. Populorum har capta. Ariuates Asali Ariantes Cartthari Cornacates Eranisa Hertunia tes Latonici Oseriates Varnicapi Mōs Clauolius. In cuius fronte Scordisci. Intergo Traunsa. Insula in Sano Metubaris amnicarum maxima p̄ter ea amnes memorandi Colapis que Cupa hodie dicitur in Sauum influens iuxta Sisciam gemino alveo insulam ibi efficiens: que Sergestica appellatur. Alter amnis Bacuntius in Sauum Sirmio oppido influit: ubi Ciuitas Sirmiensium et Aman tinorum. Inde ad xlvi. M. p. Taurinum: ubi Danubio miscetur Sauus. Supra influnt Valdanus et Vrpanus: et ipsi non ignobiles amnes Pannonie iungitur prouincia: que Mi-

sia appellatur ad pontum usque cum
Danubio decurrentis. Huc usque pli-
nius **A**t uero fuerunt ex antiquis
geographis: qui pannonic longe mi-
nores terminos quam Strabo prolo-
meusq; tribuerint: quippe qui ipsam
intra Savium et Danubium claudi-
prodidere. **A**ppianus autem Ale-
xandrinus sui operis li. vi tradidit. Pan-
noniam a grecis auctoribus sub Illy-
rico olim fuisse comprehensam. Quā
uero magnum fuerit apud ueteres
ipsum Illyrium: ostensem mihi fu-
it supra Suetonij uerbis libro: quo
de regno scripsi romanorum. Sed
afferendum est Appiani testimo-
nium: cuius hec sunt uerba. Ad Istrum
ortu ad mare usque ponticum Illyrij
fines esse uoluerunt. Adiectis de
inde paucis: quibus de pannonic
nomine ac magnitudine habuit

mentionem. Pcones inquit ingens na
tio circi istrum per longum acclivis
ad Iapodum populis supra dardan
nos pretenditnr. Pcones autem a
grecis uorantur: qui a romanis pa
nones dicuntur. Sed his distendū
mibi est in ista paulo plenius: ubi
de pannonię nomine memine
ro. Sed redio ad ptolomeū: ut de tira
men notitia: quonam ordine per sua
tempora pannonia describebatur.
Totam eam regionem diuisit i^{de}nus
paris. Vnam superiorem: alteram
inferiorē pannoniā cognomīa
uit. Superiorem hoc pacto circūscip
fit. Habere eam dixit limites illos:
quos supia ostendimus: quom de
amittita pannonia loqueremur:
hoc est ab occasu Cetium montem/
partemq; caruanus: qui mons dis
terminat Noricum ab Istria et a

parte quadam Illyridis. A meridie p-
tem et Istriæ & Illyridis. A septen-
tione partem noricoru monium: par-
temq danubij: que est a Cetio mon-
te usque ad locum: ubi Araha anis
in ipsum ipsum influit. Ab oriu
solis inferiorem pannioniam per li-
neam quam ipse constituit ad utri-
usque portionis diuisionem. Tene-
ri dixit superiorem pannoniā a par-
te septentrionis ab Azalis et Citnis
a meridie sub Norico a Latobiciis: et
ortum uersus a Vartianis. Intra eos
uersus occidentem ait esse Boeos et
sub his Coletianos. Versus autem
orientem. Lassios: et sub eis Odena-
tes. Ciuitates has esse sub Danubio
sitas. Juliobonam: Carnum: Philxii:
Chertubalum: Bregactium. Procul au-
tem a Danubio Ciuitates has Salam:
Potobium: Sabariam: Rhispian: Vi-

undriam: Bononiam: Andautoniu: Neuidunum: Sacrabantiam: Morelam: Lentidunum: Corrodunum: Sisciam: Olimacu: Vllinam: Bolcni
tum: Segoram: Sisopam: Visonti
um: Pretorium: Magnianam. In li
tori Italiæ sub nomine Emona. **A**l
teram hoc est inferiorem pannoniā
hoc pacto circumscribit. Ab occidente
minat eam ait superioris pannonia/
alinea: quam a scissione Arabonis
fluvij. **C**ut ante dictum est ipse con
stituit quemadmodū suis ostenditur
tabulis. A meridie parte illividis: q
est a dicto limite: ad flexum usque
Danubij: iuxta quem scanditur Sa
uus fluvius. A septentrione & orien
te parte Danubij: que est a scissione
Arabonis: usque ad scissionē Saui.
Hanc autem pannoniæ partem huc
situm habere docuit. ost Arabonē

esse aut Danubij flexum: qui sit in
xta Curtam oppidum. Maxime
deinde septentrionalia Danubij.
Postea eiusdem atriis conuersio-
nem iuxta Acumincum oppidū.
Postea eiusdem conuersionem in
xta oppidum Rhurium nomine.
Eandem pannoniā tenet aut ab
his populis. In locis quidem occide-
talibus: à Amantinis. Sub quibus
hercyniatas. Post eos Andiantes.
Post quos Breucos. In locis vero o-
rientalibus maxime septentriona-
les esse Araustos. Maxime autem
meridionales Scordifcos. Has Cui-
tates sub Danubio positas. Curtam:
Saluam: Carpim. A quicun. Salinū:
Lissonium: Lugionum: Tenuibur-
gium: Cornatum: Acuminū: Rhi-
trium: Taurinū. Procul ab eodem
amne has Cuitates Berbium: Ser-

binum: Luollum: Certissam: Mur
sellam: Bibalim: Morsonam: Vacō
tium: Mustam: Coloniam: Bassianā:
Sallim: Tarsium: Surmum.

Onus tam pannonicis limitibus:
quos ei constituerūt prisci terrarū
descriptores: explicatisq; nomini
bus situque uenistarū Civitanum
nostrae tempestatis. Nihil autem mi
hi de eius limitibus dicendum est:
Idem enim sunt hodie: qui prolo
mgi seculo fuerant: quanquā non
est ambiguum: pannonicum reges
suos excessisse fines: atque ad ali
as quasdam nationes eorum im
perium propagasse: ut infra suis i
locis quantum satis fuerit ostende
tur. Verum cum alie quedam gētes
ex europea Sarmatia profecti/ ut po
te hunni prius pulsis praefidijs Ro
manorum: quorum ditionis tunc

erat subactisque pannonicis: postea hū
gari delctis a Carolo magno hunnis
ut infra deobene iuuante demonstra-
bo: pannonias ipsas postea longe la-
teque tenuerint: ac propterea ab illis
et mutata sint multa priscorum loco-
rum nomina: et perplures conditae
Civitates: uidetur adhortari locis ut
explicantur nomina nouorum tum
populorum tum Civitatum: quas i-
bi condidit. Fator: me non ea uel ca-
ra uel diligentia totas peragrasse pā-
nonias: ut ea de re quam hoc loco scrip-
turum ne pollicor: numquā exactā pos-
sim dare notitiā. Mihī tñ ita ipse cō-
sului: ut ex hungarī hominibus/
aliquot mihi adhibetem: qui essent
locorum periti: a quibus acciperem
ac perdisserem nomina sicut in que
locorum: de quibus institui memi-
nisse. **H**ugariorum hominū quadruplex

omnino ordo est. Pars eorum deo dica-
ti sunt: ut pote sacerdotes sunt: quorū
antistites ^{nigra} præcipua nationem pollent
auctoritatē. Alij rei inserviunt militari:
quorum qui ex armorū usū aliquod
aggregiū facinus ediderunt iij claves
sunt copiarum: sub quibus īgens e-
uulgo delecta manus stipendia faciūt.
Multi nobilitate generis clari barones
uulgatissimo nōmē dicuntur: qui ex ma-
iorum successione suis uel uicis uel ar-
cibus ^{et} castellis uel oppidis dominā-
tur. Ceteri in excolendis agris uita co-
sumunt. Opifices hęc est eos qui dant
operam meccanicis artibus: si et mul-
titudinē incolarum et regionis conſi-
deres amplitudinē per paucos inue-
neris. Longitudo quippe atque latitudo
terrārū quas hungarorū Rex Mathias ^{Corvus cui nomē dedit.}
hodie possidet tanta est: ut quoquo uer-
sum te tendens non minus exting-

tis milibus romanorū passū ut cō
ficeris. Ceterum si qui sunt qui aut
mercatura aut artium quas dixi uisa
uiiunt: eorum pīcīque germanica
sunt nō hūgānci generis homēs. Nam
propter propinquitatem regionū inu
meri et germania mortales transmisso
Danubio in hungaria pp soli eius fe
rūtatem habitandi sibi locum rāpri
dem elegerunt. Quo fit ut germany
cum hungaro mixtū uitam degens. ha
bitu moribusq; magna ex parte cōueniat:
utq; alter alterius lingua loquatur. **V**ni
uersam hungariā in pagos cōueniisque
diuidunt: quos cum appellant comitat̄
fit: ut et tota ipsa regio in comitatus
diuisa sit. Ipsi conuentus a ciuitatibus
nomen accipere. Sunt autem comitat̄
numero LXXIII. Eorum multa a
dexīa multa aleua danubii positi sūt.
Sed eos primū qui a dexīa deinde

que sunt ad leua enumerabo. **S**imiliter
sunt dicitur a Sirmio antiquissima et ho-
die episcopalibus sedis dignitate prestante
ciuitate. Patria fuit et probi romani im-
peratoris: et beati demetrij martiris. An-
tiquae urbis apparent adhuc multa ne-
stigia: quibusque fuerit ipsius magni-
tudo satis declaratur. Preest Sirmie
si ecclesie Stephanus crispus natione
hungarus vir bonarum artium stu-
diorum apprime deditus mira prestante
humanitate aliarumque militarii vir-
tutum excellencia liberalitate presentum.
In eadem regiuncula comitatus est
Valconiensis: ubi est oppidum Vi-
lacum noīe dignitate et ipsum episcopa-
li nobile. Eius antisliti non paucę
superioris moesie id est Seruie olim
paruerit. Que amissę sunt p̄ea quod no-
stro seculo tunc totā eam sibi regionem
occupauere. **P**ost eum comitatus est Po-

Tegane[n]sis a Pos[te]ga appellatus oppido:
qui intra Savu[m] Drau[n]que diffunditur.

Baramiensis multis fertilibusq[ue] exornat
uicus est: et in eo Petre ciuitas opulenta
et nobile totius regionis emporium a ue-
teru[m] Peucinoru[m] reliquijs edificata: qua
nunc a quinque sacris edibus. Quinque cle-
sias urbem cognominat. Eius antistes ē
Ioannes vir doctus et imprimis huma-
nus generisq[ue] nobilitate predarus. **B**a-
tensis a Bata no[n]atus: qui uicus quidē
est: sed nobilis ob sitū in eo monacoru[m]
ordinis sancti benedicti monasteriu[m]: qd
fama illustrissimū est p[er] euidentis illud
miraculum: quo in sacra hostia sanguis
cum portiuncula quadam christicarolis
uidetur ut affirmant innumeri qui ui-
derunt. **S**imagiensis a Simigio dic-
tus: qui pagus est: in cuius agro posita
olim fuit Segesta uetustissima ciuitas:
cuius geographi veteres meminerunt.

Estque idem ager frequens uicis: quos
 tenent accolae ~~acus~~: qui dicitur Balato-
 nis. Est is lacus mire piscoſus; tantaque
 est amplitudine: ut ducentorū M. P.
 cius ambitus esse feratur. **T**olnensis
 a Tolna quæ oppidum situm est penes Da-
 rubium: et illic tria sunt uetus monaste-
 ria: que pagis cūplumbis circūfunduntur:
Albensis a Vrbe quæ uocant albam regale
 nomen accepit: que cum in paludosif sit
 i post alios redditur expugnatu difficult.
 Est illuc basilica olim ab beato Stephano
 condita: ut infra suo loco narrabitur eo
 nobilissima: quod in ea conditur einsidē
 Regis ac beati emerici filij: eius uenerabi-
 le corpus. Vbi et iacent alia completa
 corpora eorum: qui post illū regnum ī hū-
 garia tenuere. Nobilissimā quoque est:
 quod illuc reges ac regine hūgarie solēt
 regni diaadema suscipere. Auget eā hoc
 tempore Duxus Mathias opere superbis

Lacus

simo tanto uidelicet erato artificio etq[ue]i
edificij pulchritudine: ut non sans sit illud
item & iterum preadmissione tuasse:
Dignum profecto: quod quibus suis rotis
orbis basilicis possit tunc conserti. Sta-
tuit in ea condere partem opere sepulchrum
ubi mortuus sepeliatur. In eodem co-
mitatu est Colonia archiepiscopali dignita-
te memoratu digna. Civitas vir mago-
genio qui ut affirmat qui ipsum noue-
re studiosus admodum est liberalium facil-
tatum. Non citati idem est a colonna ista: q[uod] po-
puli ptolemeo teste intra saeculum et
Drauum haud procul a potonio sedes
olim habuere. **H**uic et conspectu ad ad-
occum est Vesprimiensis datus que
et ipsa episcopali dignitate insignis est: eo
preterea praedicta: quod ad ciuius antissem
spectat coronare hungarie reginas. **Z**a-
ladiensis quoque Comitatus transi-
est cuius memini balatomis lacum ei-

ager uinenis abundat: ex quibus sunt
uina laudanissima usque ad Drauū
fluvium protenditur is comitatus.
Inde autem uia est Zagabriam uer-
sus: Episcopalis eadem ciuitatem nobis
lēm. Illud hæc loco est mentione dig-
nū: quia quid agorū est int̄ Dra-
uum et Sauum cognōīari ab icolis
Sclauoniam: corruptio tñ a uulgo uo-
cabulo: ut non nulli auimāt. Sauo-
niā enim absque luteris. Let. Cpiō
nūtiandū fuit a Sauo fluvio. Id si ue-
rum esset: Sauones non sclauones:
et Sauoniā non sclauoniam dicen-
dum nobis esset. Ea autē regio hæc
sibi uendicauit clarus dinis: ut ab
ipsa nomen acceperit uniuersa Dal-
matia cum sibi conterminis illyride
atque liburnia: que uno uocabulo ab
omnibus pene orbis nationibus uulgo
uocantur. Qui uicio ipsas tenet sclauo-

nes. Quisquid preterea est agrorum
trans Savu per quos fit iter Italianum
versus Croatiam nominant. Quam
regione est Modrus ~~rum~~: cuius civitas
episcopus est. Christoforus natione:
Ragusiensis vir Pontificij iuris peri-
tus et imprimis humanus. Ideoque
Divae Beatrici hungariorum regine in-
credibiliter charus mihi autem ma-
gna coniunctus benivolentia. A madu-
rio inter uallos M. p. xxx fit iter Seri-
am Civitatem co nobilem: quod caput
est comitatus ab ea dicti Seniensis: &
sedem habet episcopalem: et quod ma-
ritima est: quod preterea per eam
ad ceterum hungarie regum aditus.
Hungarum enim Rex Mathias tantum
habet imperij: ut hinc adriaticum
illinc sarmaticum attingat mare.
Et ab ortu quidem parum distans
a mari pontico trece amari pontico

terre possidet. Redeo ad id: unde ex
cessi. In eadem de quo dicitur Zala
dienisi comitatū est et citonij peninsu-
la ubi multa piscium multiplicis ge-
neteris abundantia. Est autem illuc
nobilis basilica ab andrea rege cui
suolo loco nomen ratij condita. Pili-
sensis Danubio propinquat. Mo-
tana regio est et tota uitifera. Cū
tatiens solum eius sit sulphureū:
sit ut uina quæ sunt sint et ipsa sul-
phurea. Et multis eius agri locis a
que manant calide: quartii non nul-
le humanis egri corporibus salubrī
sunt. Ad eum comitatū pertinet
utraq[ue] buda uetus et noua penes
Danubii posite. Dicta fuit illa. Cut non
nullis placet. a bleda Atile regissit
tre uelut malunt alijs a budinis ue-
tustissimis scytharū populis: qui
cum Atila et bleda pannomias domi-

Tribonij

ere. Illi tamen uerius mihi sensisse ui-
detur: qui bledam non ex suo no-
mine uocasse budam affirmant:
sed ex uocabulo legionis budinor.
qui sub ipso militauerunt. Et ab
illa ueteri caue dicitur noua bu-
da nomen accepit. Delata namq;
illa uel bello uel alio cunctu ad-
uerse fortunę reliquie ciuiū inde
excedentes cōmigraverūt ad lo-
cum: qui illis ē usus natura mu-
nitor: ubi posuere sedes: ac pau-
latim edificando eō perduta est
res eorum: ut urbem tandem et
si parum amplam pulchritā tñ
nobilēq; considerūt: quam ab
antiqua patria noīauerūt. In il-
la ueteri budā que uicatim hodie
habitatur basilica quedam est e-
dificijs opereque atque artificio
superba: digna profecto: quenō

in illo loco pene deserto: sed in qua uis e
gregia urbe fuisset erecta p[re]test ei p[re]po-
siti titulo franciscus cognominato me
ster natione hungarus: qui bonarū
artium humanitatis p[re]seru[er]at callet
notitia ideoq[ue] et in soluta oratione
et in componendi carminibus eius
est elegans ingenium. Nec est est p[re]te-
ritum quid ibide est uirginū
ordinis beati Francisci monasterium
cuius magnitudinē edificiorū que ma-
gnificēt ac pulchritudini multitudi-
nēq[ue] preciosarū rerum diuinō perti-
nentium cultū pauca puto esse in
orbe christiano eiusmodi uirginū
cenobia: que huic possent anteferti.
Supra eandem budam in eadem
Danubii ripa extant adhuc netus[s]
sime cuiusdam turbis uestigia re-
ferrunt magnū muri ambitum.
Sic ambria s[ic] locus uocatur. Sunt

qui credunt fuisse ei nomen iditum
a Sicambris germanis olim popu-
lis: quorum auxiliaria quedam legio
romanorum imperatorum temporis
bus in pannonia profecta sedes ibi
posuerat: sed et francia ab ipsis quo
que sicambris se habuisse originem
affirmat: ut supra habens regni
francorum mentionem ostendi. Haud
multo supra penes quoque Dam-
bium est vicegradus oppidum quon-
dam nobile hodie ubi situm ante fu-
erat edificata est a Diuina Matre re-
gina interibus quibusvis eius genti-
ris equanda edificijs. Imminet ei
loci mons: in cuius vertice posita
est arx: ubi adseratur diadema
illud apud hungaros sacrum: quo
solent eorum reges coronari. Su-
pra Zaladiensem est comitatus ca-
strensis datus ab oppidulo quod

castrum ferreum nominatur: cum sit ex
pugnati difficile Norici portiuncula est
Hic est Sabaria uetus olim ciuitas:
cuins apparent adhuc multa uestigia:
interque spectantur colūne eximie ma-
gnitudinis. Ibi natus ē beatus martinus:
ubi et transegit pueriles annos: quanquā
in italia suam pergit adolescentia **H**unc
attingit Sepronensis appellatis a Sepro-
nio oppido ut pronūitat uulgis. Sempro-
niū enim dicendū esset. ut credunt
doctiores. Namq; oppīnatur Semproniū
um uirū nobilissimū romanā illuc e-
duxisse colūnā. Cōterminus est ei comi-
tatus oppido: quod est Austria noua ci-
uitas noīe. Sūt in eo aliquot munitis
fīma oppida et pagi q̄ plurimi. **C**o-
mitatus sancti Georgij: ad qūc pertinet
oppidum nomine Castrum antiquum.
Si illinc Danubiū uersus uerfiat: ex-
currit Iauiensis noīatus ab Iaurio

civitate: quam alluit aragon filius ita
nominatus a veteribus: sed raba dici
tur hodie ab accolis qui eodem in loco
Danubium ingreditur. haud procul
ab Iauri mons est: quem non nulli
uocant pannoniū et ab eo cognomi-
natam dicunt fuisse pannoniā.
quod dotti irit: non probant: quippe
qui non pannonium sed pannorum
genitivo casu dicendum malunt:
ut sit intellectus: pannorum homi-
nū esse ipm̄ montem: non ab eo qñ
quidem parui montēti res est tam
amplam regionem assūpsisse. Alii
sacrum montem appellant: propriea-
quod in eius vertice simum est mona-
sterium in beati Martini honore a be-
ato Stephano hungaroru olim rege
conditum. Veneris is mōns undique
ornatur: Ipsum uero monasteriu te-
nent Monachi ordinis beati benedicti

archibalbata appellatur ab hungarib[us]: cum
cuis albas dignitate universis qui sunt in
hungaria albanibus antecellat: nec ulli:
nisi romano pontifici. **C**onterminus est
est huic comitatu Comariensis: cui a
comaro oppido uocabulum inditum
est. In eadem comitatu est Tata nobis
le olim oppidum: sed bellorum assidui
tate sublatum: non tamen a deo deser-
tum: quin sint hodie pagi pulcherimi
circa loca uestute arti propinquia. Arce
autem ipsam iam solo equatam in iure o-
pere Diuus Mathias initia paucos an-
nos instaurauit: quid suo in loco nosc
deo bene iuuante attingemus: ubi et
memorabimus: a quo is locus accepit
nomen. **S**trigonensis hunc attin-
git dictus a Strigonio totius Hunga-
rie metropoli: quam ab istro et gono
fluvio qui urbem preterlabitur co-
gnominatum non nulli putant pri-

ma ex istro detracta littera. Hac tenuis de
 comitatibus qui sunt ab una danubii
 parte ut pote a dextra ab illis fontes se
 cundo fluino nauigantibus. Eos qui
 sunt aliae hinc enumeremus. Quan
 quā non comprehenduntur in descrip
 tionibus illis que supra allate sunt ue
 terum pannonicarum seu maioris uete
 ris hungarie dicere ea nanque a ma
 gna germania danubio magna ex
 parte olim disterninabatur. Quicq
 igitur terrarum trans danubium pos
 sident hungarorū reges id totū esse
 constat autem postea ab illis imperij. Et
 iam ab eo qui nominatur Pestensis a
 pesto oppido sunamus initium pre
 caput: quarum rerum copia redditū
 locus abundantissimus. Eo quoque ē
 us locus apud universos hungaros fa
 ma inclitus quod in eius agro eligi
 se hungarie consuerunt. Quo ei

tpe eligit sibi regē fieri solet totius regni &
 optimatum et caput sui populum co-
 uentus a deo finquisit ut numerus conve-
 niens sepe sepe excedat summa ac-
 tegma milium armatorum hominū:
 quorum pars maxima equis uichuntur.
 Et quod est admiratione dignum: ni-
 hil ulli deest: quod ad uitium habun-
 de pertineat: **S**upra pestensem ad,
 M. romanorum passuum ferme cen-
 tum adest Posoniensis: nomen habet
 austusta urte Pisonium: ut credas
 aliquando ab aliquo e romanorum
 Pisonum nominata: sed uulgi posse
 immutata in o littera pronuntiantur
 Posonium: Per pulchrum oppidum
 est et serilitate agri ob Danubij nici-
 tuam insigne: In monte qui ei trai-
 net sita est arx in unitissima: in qua
 Putens est et amplitudine & altitudi-
 ne memorabilis: **S**upra Posonium

Ciceron consul Romanorum
 adificauit

est Nitriensis episcopali sede preclarus.
Quem sequitur Bariensis: ubi est re-
 uischiūm oppidum. **T**imchinensis-
 ei conterminus est: nomen habens ab
 oppido illic sito. Ibi quoque est oppi-
 dum quod dicitur Ternavia. **A**d on-
 tensiensem inde nemur: ubi est Sacū
 non ignobile oppidum. **H**unc exci-
 pit Eugradiensis: cuius soli ubertas
 in primis commedatur ab hungarib;
 Batia illic est que antiquitus clara ciui-
 tas fuit et precipue quod ei nomen in-
 ditum est ab otone viro apud ueteres
 illistr; qui pantonibus olim impeta-
 uit. **A**d regionem Marmatam anti-
 quitus dictam nunc appellata Mari-
 marioram. **C**lementiensis Comitatus
 secedit. Effuditur illic esferum et
 argentum. **T**olnensis ibidem est au-
 co quoddam denominatione assecutus:
 in cuius agro fodina est ferri laudans

= CHARVS SILE
 sapias: possidat
 pronunt.

sum **Z**olmensis quoque in eadem regio
 ne est qui nomen accepit ab oppido:
 cuius ager sicut atra argenta et aurum
 signis est. **S**anctiensis qui finis
 spectat Rostigera Castello quodam in
 eposito posito nomen accepit. **S**ce-
 pusiensis dictus a Scepusio oppido
 Polonic conterminus est. **I**n montib/
 prope marmarusam est Vngensis: que
 non nulli putant accepisse nomen ab
 hunnis: sed a vulgo corruptū fuisse
 uocabulū. Vngensem pro hunnensem
 pronuntiante. Id autem ego neque affir-
 mo: neq; refello. **S**ubeidem montibus
 in campis libus locis est heuensis: ubi sit
 agria Civitas episcopali sede nobis. Et
 p̄est Urbanus ^{in th̄ santo} Regis conseruato fidelissi-
 mus vir acuto ingenio multis preditus
 virtutibus prudentia presertim quæta-
 ta ei inest: ut ob eam idem rex ipsi et

amer incredibilitate: et secretorum suorum
det esse partem. **B**orsodensis deinde:
ubi duxit Castellum noignobile.

Trans tibiscum flumen est Zabocen-
sis et Zoliceensis. Tibisci autem accolit
Sales foxiles et māmarusa. ubi sunt e-
ius rectedine complures conchunt in
Danubium: unde ad alia regni Hunga-
rie loca transportantur. **H**aud procul
hinc comitatus est boriensis: ubi est
Varadinum oppidū. illustre basilica: in
qua beati Ladislai sacrum corpus se-
pultum est. Presider ei ecclesie Ioan-
nes Boemus. vir acuto ingenio. bo-
nartusque disciplinarū studiosus. ac
multarū rerum experientia sumitus.
Ideoque Diuino Mathie perdiatus: cu-
ius iussu functus ē compluribus ho-
nestissimis legationibus. quatuor grata
magnum fuit honorem et gloriam co-
secutus. Struit Varadini atrae in hex-

pugnabilem: cuius ingens murus tur
resque & idonee tantum operi manus
nes sans plane ostendunt magnitu
dinem animi conditoris. Sacram
cuius est antistes eadem distinxit p
ciosis tum sacerdotum uestibus tū
argenteis uasis libris pretcrea ma
gnis. quos vocant graduarios et
Antiphonarios omnia ex parte a
deo mire exornatos: ut magno ac
dutissimi aliciuus regis dicata deo
dotia possint non iumento iudicari.
Breensis deinde recedit ad transfil
ianam **E**t conterminus est Oro
diensis: qui nomen accepit ab o
rodo oppido: ubi est beli regis qui
fuit cecus sepulchrū. **H**uic iuxti
sunt Zarindieris: et Tioratalensis:
et petes tibiscū statuum Congra
diensis: et Canadensis. **T** homine
sensis uenit ad superiore rem mo-

siam dictus ab oppido Temeso nomine quod frequentibus circumditur vias. **B** acchiensis hinc cōterminus est episcopali dignitate nobilis. **B** odicensis in Danubij paucum nomen habet a Castello; quod illicē. **Z** atinariensis fodinarū aurum et argenti maxime abundans per montes extenditur. Est ibi oppidum quod rūmī minera uocitant. **B** eragensis habet oppidum Mucarium nōne in monte altissimo positum. **C** onterminus et est Vgachiensis; hi autem comitatus sunt in Marmatia; quam regionem dixi ego supra vulgo appellā Marmarisanū. In moravia que regio nōmen accepit amora flumio et polonie finibus. **L** aptuūiensis est dictus ab urbe Liptonia et Arvensis et Turcenensis. Cui regioni cōter-

AVY
mum est Abimuariensis: ubi est urbs
Cassovia et regerit: sed illa nobilitate
hunc ante ceteros: Est enim totius regiois
fama melius / imperium. **Z**emphiri
niensis hanc aeternitatem cum agri hū-
gari in pannionias uenientes dicuntur
primas sibi sedes posuisse. **M**armari-
ensis: ubi salis fodine sunt et quinq;
oppida compluresq; uici. **T**ransilua-
niensis: ubi sunt septem saxonum ci-
uitates. Ex his he sunt insigniores Sa-
xonie Cibinium. Brassovia. Bistricia.
Colosuarū: quod farmatarum ligia
interpretatur scolaisticum oppidum.
quo in loco natus est Diuus Mathias:
cui nos libritū hūc dedicauimus. Albaia-
la preterea ubi fodine salis: et Scytu-
lorū patria quo p̄los uerbo corrupto
ut non nullū autuūat appellat siculos.
At ut ei eos a Scythis hūisse origine.
Sunt nihilominus qui uetus istius et regerit.

tes putet; siculos reuera eos dicendos esse
non Sctulos. Eius nanque genis gen
referti uolunt in Siculos qui tenet Sicili
am insulam in extremitate Italie locis posita
de qua super multis iuris tibi postulare in
sa res est habui mentionem. Peribet igitur
civis nationis quicadam legione sub Atla
oli pannomarii domitorie militasse ut ei
ex alijs copluribus orbis terrarum regioni
bus: ita ex Sicilia multi conuenientem morta
les ad exercitum Atile: ut mereretur sub du
ce quoniam nullus nunc erat toto orbe preclaris
or. Illo postea extincto igiturq; illius ex
ercitu maxima ex parte ut idoneo in
loco infra memorabitur delectu: alius salvo
contingebus: Sicularum legio in hoc de q
nunc est metio loco sedes sibi locauit. Co
mixtu deinde obiuncta matrimonia cum
fratimis: mutata nationis sue lingua
ab haec accepert illaq; in hac die nisi fuit.
Genis sunt hominum ferocia mutato

patre solo: inibunq; alienigenarū gētiū
 moribus exasperati sunt qui ex s̄icilia fu-
 erant: oriundi: Regi nulla pendunt nec
 galia: nisi aliquā domitū boni: nullo eis
 imparū edictū: sed a regi exortatū: q̄ si
 id regni aliq; urgeat uel necessitas uel uti-
 litas. **M**emini iam non mālo hūgarie:
 sed totius etiam regni regum hūgarorū
 comitatū. Nec ignoro: & alios esse cōplu-
 res: quos iniuitū missos facio. Quāuis cī p
 quisuerim p̄quā diligenter: nūq; tñ suu na-
 tis hominē: qm̄ mihi totū corū numerū
 ordine retulisset. Post hec laudibus re-
 gionis quā possident hūgarorū reges pau-
 cis libet uersari. **H**ungaria mira solihuler-
 tate terūq; humano iuctui tum uitium tū
 necessariorū copia a natura donata ē. Mi-
 te illic aurū argēti: eris: ftri salis minij
 fedine In aliquot flumībus auripūri ra-
 mēta iūcūnt. Et qd̄ ē mirabile: inueni
 in aurifero satis aurē uirgūculē: et ad

digiti et ad semipedis longitudinem q̄nq; le-
 guntur cuius generis cōplures nos uidisse
 fatemur. Bonū equorū pectorū frumentū
 & pabuli leguminis uini dēm p̄ aliquid
 boviorū ad uescendū fructū mīra abu-
 dauitia. Vnde non nulli a pane quo uel
 cōit homines ob soli uidelicet secundi-
 tate affirmat noīatam pānoniā: & eupho-
 me causa. n. Itā in eo uocabulo fuisse
 germinatā. Alii propt̄ cādē causā ut po-
 te pp̄ soli pecorūq; fecunditatē appellatā af-
 firmat a pane: quē uetus las dixit deū
 esse pastoriū. Id autem uero p̄t esse simile
 Ceterum Appiani alexandriū de eiusdem
 regiom uocabulo sequor ego eam: quam
 superius annū traditionē. Hūgaricisoli ca-
 iniqua a natura donata ē hubertatē. ut si
 aliudē alia multa saniori apta cōportaret
 ad ea ferenda eccl̄ harā dūlē accōminda-
 ussimā. Sunt multa loca in orabunde
 manat alia i quibus saturū calide acq̄

acutados humanos morbos salubres. A quare
vero dulcium tuum copia tum opportunitas in re-
gno hungarie maxima: quippe cum sit in
riguum non modo maximis qui supra sunt
a me nominati animbus sed et plurimis tua
modicis et sine nomine fluminibus. Quo
sit ut maxima abundet copia piscium
animorum hominum ingenia acuta et excel-
lentia: ceterum armis quam liberarum artium
artium studijs propensiora. **M**ura hec regnum
habet hungarorum: haud procul ab urbe Casso-
via riuis est: in quem possum ferri muta-
tur in cuprum. Nec longe ab eo loco est a
qua: in qua gignitur genus illius metalli.
quod vocatur mitholum. Ad aliqd' milia pas-
uum supra Cassoniā gignitur Cristall
ac genus illud lapillorum: qui appellantur
topazi. Haud procul a Zohio a quo oppi-
do denotatum comitatu dixi supra te
trans tibi: sicut annē est locus cocanus unde
emanat vapor ois generis animalibus pri-

misofus. Eo hāque seca illuc morū. Pro
 pte Stepusū sūt rupes mūstillātes aq̄ gut-
 te estate glatiētis. Sūt loca i quibus tra-
 superficietēt abūde emoneat sulphur.
 Sūt et satis pr̄cipū mōdes quē fert nā. Sūt
 aquæ serentes pisces qui cū eequūntur sol-
 itūr in sumū. In transilvania sūt ca-
 uerne i quibus sūt et multa et integra
 litet nuda cute capita ceteraq; ossa mor-
 tuorū daconū. Nec satis reddi pōt causa
 uel lunde uel quomo talia mōstra fuerit
 ad et loca delata eo p̄fserū quod in ea
 regione ciusce ḡis aīlia nequaquā gi-
 gnūntur. Quāquā sunt qui opināntur per
 dilūniū tēpora ex aphrica aut ex leonis
 alijs tibi ḡignūntur dracones exūdatū
 aquarū impetu ea corpora illuc suisse
 correpta. Ex capitib; aītrīllis unam
 mihi dono datū ē qd̄ in reū fidei mi-
 memorā meis italis ostendendū reseruo.

INDEX TERTIVS

Ita descriptis parmonis cum supra mulus in locis memin
rim Danubij qui flumis est
omnium qui sunt in tota Eri
opa clarissimus: immo omnium qui
sunt in toto orbe terrarum preter Ga
gem et Nilum ut non nulli scriptores
affirmat maximis non erit abire si ipin
queque hec loco descripsero **H**uic anni
duo nomina ueteres indidere. Quod p
quam paucis expressit de ponte libro
secundo. Ouidius his uerbis: Vicina
binominis istri. Namque a loco suo or
tus ad magna multarum regionum
per quas labitur internalia Danubij
um ipsum appellauerunt. A locis au
titim uicinis mari pontico in quod i
fluit cognominaverunt cum istriu
ab istria que regio quedam oiam fu

ut iuxta pontum quam tenuerat
Coloni Milesiorum: ut probatum est
ab Herodoto historiarum libro secu-
do. **F**uerunt nihilominus qui tradi-
derint: in quis est Plinius: ipsum
istri nomen accipere in locis: in qui-
bus incipit Illicum atingere: ut
pote haud procul a Bebiis montibus: qui
bus dirimitur inferior Pannonia ab ip-
sa Illyride iuxta Ptolomei descriptio-
nem. At uero Ptolomeus ipse ait appellari
Istrum a loco: ubi est Axium ciuitas
inferioris misie penes Danubium po-
sita: unde his annis incipit labi in
orientem donec perueniat ad urbem.
Diogeniam: a quo loco conuenit in
meridiem: et ad eam plagam in ma-
re exit ponticulum. **O** ritur teste Plinio
autu. hi. libro quarto idemque suis
tabulis ostendit Ptolomeus in Ger-
mania iugis mentis Amobe exad-

uerso Raurici quod fuit olim gallorū
oppidum. Hodie ab eius fonte xl.
ferme. M. interuerso sita tamen ad
ipsius fluvij ripam distat Ulma
nobilis. Civitas germanorum. Labi
tur mīlīus ultra alpes milibus : sed
primum quidem septentronem de
inde meridiem uersus per innume
ras gentes. Linquit autem a sinis
tris Germanos a dextris. Turones
et eas gentes quos uetus as nomi
nauit Vindelicos et Noricos : Su
euos Bauarios Austriones. Deinde a
dextris quidem habens Pannonias/
ac totam superiorē magnamque p
tem inferioris Misie : a sinistris ue
to Iaziges Matanastas : talibus enī
nominiis eos appellavit antiquitas :
Datiam preterea et paitem quandā
Misie inferioris que hodie dicitur
Bulgaria longissimo peracto cursu :

septemq; datus hostis ut Silenus ait
ut autem Plinius. Ptolemy sp; auto-
res sunt sex in mare ponticum desti-
tut. Sed et placet assertio quae de eius
ortu atque uocabulis magnaitudine
que ac decursu Pomponius mella
paucissimis prodidit his uerbis ille
fuuus qui Scythie populos a se-
quentibus dirimit apertis in ger-
mania fontibus alio quam definit
nominе exoritur. Nam per imma-
nia multarum gentium diu Da-
nubius est. Deinde aliter appellat
lantibus accolis. Ister fit. Accep-
tisque aliquot annibus. ingens
iam et eorum qui in nostrum deci-
dunt mare tantum Nilo minor to-
tidem ille hostis sed tribus tenuib;
ceteris nauigabilibus in mare pon-
ticum effluit. Sed magis particulari-
dem ostendenda res est. Orientur fonte me-

diocti. Mox accedit multorum annuum
ex auctus Brumalem orientem iersus
magnis uoluminibus spaciatur: paten-
tibus maxima ex parte campis: quo ad
attinet urbem Budam nostro tempore
dicitur: sed Bledam olim appellatam a
Bleda fratre Attilae regis antiquissimam pa-
noniarum conditam et nunc regni hunga-
rorum sede clarissimam. Hinc ad me-
ridiem tendens labitur semper angu-
shor. At ubi per aliquot passuum mi-
lia infra urbem quam uocant Quincę
ecclesias Drauum excipit et ipsū qui-
dem insignem fluuium iterum cursū
ad hyemalem ortum dirigit. Vilaq; q;
ac Batiam et alia non nulla clara hū-
garorum præter labitur oppida: donc
apud Taurinum Tribalorum olim
Emporium: quod hodie dicitur Bel-
gradum Tybisco amne ex scythicas
montibus recepto Sauo flumini con-

23
miseretur. Hic relicta pannoniā Misiam
dextrā ut ante dictum est, pertingens,
paulatim ad cœliū ortum instar gelo-
gi tacitus perfluit. Multis in locis fle-
titur. Sæpeque terras uel per impes/
uel altius submouēs ad Nicopolim tā-
dem euadit oppidum heraclii impe-
ratoris uictoria / et morte filij Cosdrue
regis parsarum nobile. Ex eoloce deflec-
titur in nothum in vicinum præuldū
bio casurus Euxinū pontum apud
Mesemuriam: ni uasis montium late-
ribus prohibitus attingeret thraciam/
ab Asprocastro oppido uiam in septen-
trionem deflectere compelleretur. Quā
uiam multis milibus passuum emensus
ubi primum obijces montium ipsū
a pelago aitentes perumare potuit: in
patentes excutens campos inter rupē-
sem danam quę Vallacchia hedie di-
citur et inferiorem misiam / hostijs

obices

quorum numerus supra explicatus
est in ponitum euoluitur. In mare at
ipsum influens octo efficit in gentes
insulas. Septem in itinere dereliquit.
Duas videlicet in Germania Panno-
niaque finibus: totidem apud Stri-
gonium pannoniae metropolim: u-
nam infra Budam: alteram apud Bel-
gradum: tertiam omnium maximam
apud ripensem Daciam. Quanquam
alijs multis in locis scissus alias mul-
tas parvulas insulas efficit. Tons
cius decursus frequentibus uicis &
lebrisque nominis oppidis utraq;
ripa exornatus mille & quadri-
gentis passibus protenditur. Toto
autem eo spacio quatuor et sexagi-
ta haud ignobilia flumina in ipm
labuntur. Nec tot solum: uerū en-
amalia omnia parum celebria flu-
mina: que sicut illa nobilia cadūt

et a noricis et ab Illyricis montibus:
queque e misia ac Dacia et a Scythi-
cis regionibus meridiem uersus de-
currunt. Ideoque impurus ac minime
nitidus sed turbidus limosusq;
fluit. Partet compluribus in locis lati-
tudine plusquam mille passibus.
Multis in locis adductenos pedes al-
lus. Piscium uarij ut generis. ita et
magnitudinis feracissimus. Totus
fere nauigabilis: hyeme excepta. Eo
nanque tempore: tam alta tamq; po-
tentia glacie per sepe solidatur: ut q;
grauissimis curribus maximisq;
exercitibus tuto transire liceat. Ari-
stoteles Meteōrorum libro secundo:
ait: huius anni singula ora tanta
esse: ut ab ipsis a sexaginta milia
passuum longitudinem mare uinca-
tur. Urbes autem et oppida que ab e-
ius ripas a locis fonti propinquis us-

que ad hostia illa uel sex uel septem
de quibus supra est iam habuta mē-
tio posita sunt enumerare difficile
est. Quorum tamen est fama cele-
brior quantum ad meam potuit per
uenire notitiam prout accepi a lo-
corum perius: hec sūt. Sub Ulma:
de qua urbe est iam facta mentio ad
xii. ferme p. milia est oppidum no-
mine Leipham. Vt or enim et uoca-
bulis et literatura: quibus utūtur
accolē eorum germana lingua. Sub
eo ad. x. M. p. Gundelfing. Sub quo
ad duo. M. p. Lauingenhe. Indcad.
v. M. p. abest Tilinghen. Postea in
tervallo. v. M. Hechsteten: cuius no-
minis significatio est alta Ciuitas.
Sub ea ad. M. p. x. Schuebeschuuerd:
que interpretatur Schueua peninsu-
la. Ea omnia loca ab ipso Danubii fo-
te: huc usque pertinent ad regionē:

quam antiquitas appellavit Vindeliciam: que cum sit Rhetie contermina: sit: ut unaque in unam coeant p[ro]omiam: quam hodie appellant Sueviam. Vindeliciam perhibent Germani dic tam a duobus fluvius in Danubium labentibus: quorum alter licet note tur Licus: vulgo tamen apud eam nationem Lech pronuntiatur. Alter amnis dicitur vulgo et Vertach et Vinda: quod vocabulum gentis lingua a vulgo Finda profertur. Ex utroque igitur nomine hoc est Vinda et Licus: deductum est vocabulū: quod est Vindelicia. In ea regione cum sit Augusta clarissima totius provincie metropolis: sit: ut ea Civitas Augusta Vindelica cognoscatur. Illius nobile nomen satis indicat: cā fuisse ab aliquo Romanorum imperatorē conditam. Quisnam autem

fuerit ille: ignorare plane me facio.
Quanquā plerisque germanorum
nimium vetera repeentes in Octa-
vium Augustum illius referant
conditionem. **I**ncepit inde regio
Noricum a veteribus: nostris ue-
ro temporibus cognominata Ba-
uaria. Cæterum non nulli germa-
ni ferunt locorum aucti: Noricam
provinciā in duas diuidi portiōes:
in superiorem et inferiorem. Et i
lla quidem esse Bauariam: i hac
vero Austriam. Primum igitur ad
ipsum superius Noricum penesq;
Danubium positum oppidū nun-
cupatur Nouiburch: quod abest ab
ea cuius est mentio facta penin-
sula. M. p. xxv. Postea xx. m. p. inter-
nallo est inghelsatia: studijs libera-
lium disciplinarum inclita Cui-
tas. Autriapolis antiquitus ditta.

Inde hand procul abest paruula penin-
sula nomine Fogburgh: ubi est arx mu-
nitissima: ex quo loco ortum habne-
re Bauaroru[m] marchiones. Modico ab
eo inter ualIo distat opidum: quod od-
uocitant Kelham. Sub quo Regis-
burgh: que Ciuitas uulgarissimo no-
mine dicitur Ratispona. episcopatu[m]
Alberti magni olim clarissima prop-
ter uiri doctrinam/ uiteque sanctita-
tem/ et apud philosophos auctorita-
tem illustrem. Distat autem ab In-
ghelstauiia: cuius modo meminimus.
M. p. ferme. xl. Ratispone[m] multa esse
indita nomina indigene affirmant.
Quadratam quippe ab eorum maio-
ribus/ eo dictam ipsam dicunt: uel
quod eius murus quadrato sit struc-
tus saxo: uel quod in quadrati forma
fuerit a conditore ædificata. Tyberi-
nam a Tyberio ex quo tempore ges-

sit aduersus Rhetios et Vindelicos bel-
lum. Hiata spolim ab hiato: q̄ dux
ei cunctan olim imperauit. Regeno-
polim a flumine Regen appellato:
quod modico ab ea urbe inter nallo la-
bitur in Danubium. Preterea Imbri-
polim ab eodem flumine: cui Imbri q̄
que est nomen. Nomen autem eiusdē
Civitatis uulgatissimū non nulli in-
digenarum scribunt per p. literam:
alij per b. scribendum malunt. Du-
plicem igitur ēē uolunt eius nomis
interpretationē. Nanque Ratisponā
dictam uolunt propter lapideum et
eximie magnitudinis pontem supra
Danubiū qui urbem ipsam ūterfluit.
mīo strūctum artificio. Dici uaque
perhibent Ratisponā: quod eo in loco
per pontem non minus quam per ra-
tem tutus ac facilis sit euntium at-
que uenientium transitus. Qui uero

dicendi malunt Ratisbonam: hi uocabulum ipsum ratem bonam interpretantur. Idque propterea quod non medioris concursus ratum ac narium est ad eam urbem mercionij gratia. Ea uero hominum frequentiam maximam iam olim fuisse Ratisponenses ferunt: cum esset hic locus nobile totius regionis imperium. Sub ea uite ad M. p. v. arx est rebus omnibus munitissima Stauf nomine. Ad. M. de hinc passuum. xxv. Staubingh. Sub ea ad. xx. p. Tekendorf. Inde ad totidem milia. Filzhouem. Inde ad tot altera milia: passau: que latine uerbo dicitur patauia ab italo patauios ut peribent accolē cognominata. Posterioraque Anthenoris fruntur ipsam condidisse: ut plerique germanorum astrinxint. Est totius Austriae metropolis clarissima. Veruissimam eam esse

asserunt indigenę. Tres in ipsam in-
ficiunt amnes: Enpus: Ilz: Danubij:
quibus ipsa in tris est divisa partes.
Sub ea ad totidem. M.p. interuallū
Zel: cuius oppidi agro terminatur Ba-
uaria. **P**rincipium deinde ē Norici
inferioris: quod a non nullis dicitur
Noricum ripense: ab alijs Austria su-
perior: aquibusdam terra supra Am-
sum fluuiū. Quanquā est et Anasum
archiepali: scde insignis ciuitas: qđ
Laureacum olim appellatum est. Hu-
ius regionis prius occutens oppidū
dicitur Linz: quod adest ab urbe Vi-
enna centum ferme. p. m. Intra qđ
interuallum sita sunt hęc oppida in
hunc ordinem. Grain. Ens: quod et
Anasum: de qua ciuitate modo men-
tio fatta est. Pechlern: idest preclarar-
incius fronte ex altera Danubij
ripa positum est Alt pechlern: cuius

vocabuli significantia est antiquum,
prædarum. Melch. Neuburgh. Spiz.
Turenstan. Stan. Crems: contra qd
ex altera fluuii parte situm est Mau-
ter. Sub Crems. Tulna. Postea Closter
idest claustral is Nauburgh: cū ibi
sit nobile canonorum regularium
monasteriū: ubi conditum est sancti
Leopoldi corpus. Ex loci huius cōspec-
tu trans eundem amnem situm est
Cornnauburgh: idest forensis nau-
burgh: ita nominatū: quod is locus
forum sit rerum uenialium. Inde ad
M.p. ferme v. eīt V: enna totius nō
modo superioris uerum etiam infra-
oris Austriae clarissimi nomis urbis:
quæ olim Flatianū nuncupata ē.
Satis iam sit hēc de ipsa nunc am-
gisse. Suo nanque loco de tanta ur-
be multa mentione digna memo-
da mīhi sunt. Principium ab ea fit

Austriæ inferioris: quæ ibi desinit:
unde superior incipit Pannonia.
Sub Vienna ad. M. p. octo Encisor.
A quo hand procul abest Fischenthal.
Sub quo ad. xii. M. p. Petronella: q
ob magnitudine appellata olim fuit
Troia minor ab indigenis. Appella
ta quoque fuit et Celenia et Celestia.
Hodie licet iaceat diruta nanq; fue
runt eius ædificia bello gesto a Ma
thia hungaroru rege aduersus Fede
ricum romanorum imperatorem
semper tamen erit illustris ortu sac
ti Maximiliani Pataviensis æstu
tis. Sub ea ad. M. p. viii. Hahen
burgh: quod designat castellum
hunorum. In hœ tantum laco rema
sit hunę gentis nomen: quod olim
fuerat terrori uniuersis orbis terre
nationibus. Eius autem castelli a
gro Austria dirimitur a Pannonia

Ilic enim desinunt norici montes: qui
bus Pannoniā ipsam ab occidente
terminari nos supra ostendimus. Licit
enim montes ad quorum radices sitū
est id oppidum non sīnt nimiaē ex-
celſitatis: priuilegiantur tñ initia oc-
cidentem et aquilonem: quo usque
se coniungat noricis alijs: qui sunt
illis excelsiores. **E**x pertinentibus
autem ad Pannoniā seu malueris
dicere Hungariam: Primum omni-
um occunit Posonium a ſinistra flu-
uij editoque pefitum oppidum: qđ
pulchritudine arteque loci natura
atque opere munitissima inſigne ad
modum est: et diſtat a Haenburgh
viii. M. p. Inde ad M. p. et x. Alterum
burgh: quod latine interpretatiū di-
ciunt Vetus castellum. Postea ad
M. xxx. a flum̄ dextra ſita ē ciui-
tas germanorum lingua appellata

Rab: sed vulgarissimo apud hungaros
nomine dicitur laurinum Iarnū dic-
tum a veteribus. Preest episcopali di-
gnitate eius ecclesiæ Thomas Erded
uit excellens ingenio et cum literar-
latinorum peritiam callens tum ī ce-
ters laude dignis disciplinis impri-
mis eruditus. Spectata eius fide Ma-
thias Corvinus hungarorum R^ex
animaduera: ipsum inter omnes am-
plissimi regni sui ecclesiastum amissus
elegit: qui apud se Secretarii veteretur
officio. Ab eolo abest Cumara veteru-
sum adhuc retinens nomen: quod
in Asiatica Scythia olim ei fuerat.
M.p. xxv. Sub eo xx. M.p. īter uallo
Labatlan. Sub quo ad. M.lxxv. Sini-
gonium Istripolis antiquitus ditta/
totius Hungariae preclara metropolis:
cui preest hodie Hippolytus extensis
eximie indolis adolescens Hertulis

estensis

Ferrarensium Ducis filius ac Ferdi-
 nandi Siciliæ citra pharum regis ex-
 Dianora filia nepos. Sub ea ciuitate
 ad M. px. situm est Vicegradū pul-
 cherrima et eratissima à Dño Ma-
 thia structa regia. Sub eo a leua dana-
 biij Batia episcopali sede illustris ci-
 uitatis. In dextra deinde eiusdē flu-
 uiij pagus sancti Andree in romane
 legionis situm uestigis ubi compla-
 ra Romanorū extant Epitaphia.
 Sub quo. M. xlviij. inter uallo occur-
 rit Buda regni Hungariae caput
 et sedes illustris. In eius autem con-
 traria ripa situm est oppidum: quod
 Pestum appellatur fama et ipsum
 propter Budę uicinitatem non igno-
 bile. **A** Buda alest Nanderalha q̄
 locus dicitur alio nomine Belgradū
 milia quibus utuntur Hungari qua-
 tuor et quadraginta: que sunt roma-

norum: quibus hoc opere utimur. M. ccxx.

Intra quod interuallum multa quidem
sunt loca culta: sed mentione digniora
hoc sita sunt ordine. Tolna: Saesart:
Bau: Bata: Bodorc: Apat: Erduit: Borc:
Sara: Axia: Drassat: Banmonostra. Qui
bus in locis: est ea regiuncula: quam no
citant Sirmiam: ita cognominata ab
oppido uetusissimo: quod Sirmium
apud veteres geographos dicitur. Ter
raferax est uini apud hungaros qua
laudatissimi. Occurrit deinde Huli
ac in quo oppido Ioannis Capistrani
uir dei corpus conditur: quod diuina
virtute multis fertur clarete miraculis.
Sub eo loco Xerut: Sub quo Beiem. Co
tra quod: hoc est: ab aduersa Danubij
ripa: situm est Futah. Ab altera parte
post Beiem: Chamans. Postea Pem Va
radina: Charom. Sallom. Chemum. Ze
lim. Hisque in locis inferior desinit Pa

05
nonia. Hic se Savus Danubio miscet .
Quibus fluminibus: superior Misia a
Pannonia ipsa dirimitur. Dicitur autē
uulgo ea Misia. Seruia: cuius primā oc-
currentem ex his locis partem appellant
hodie Rasciam. Huius uero primū con-
traque Pannoniam positum oppidū ē
Belgradum: quod licet sit ultra hunga-
rię terminos: tenetur tamen ditione re-
gum hungarorū. Est id oppidum na-
tura loci atque opere munitissimū: et
insigne ea clarissima uictoria: qua Io-
annes Coruinus profligauit Mahāmet
tum tuclarum imperatorem: uero illo
infugam illiusque numeroso fuso ex-
eritu: ut libro huius operis primo et q̄
dragesimo prodidimus: prodemusque
hoc uolumine: quom in eiusdem uicto-
riæ prolixam mentionē peruenierimus.
nde ad. M.p. frime xx. distar Sme-
dris hoc est Sancti Andree nobile rascia

norum oppidum: quod ut loci natura mu-
nitum est: ut sit expugnari difficile. Pa-
ret imperio tatarum: quod nostra memo-
ria eagens in suam redigunt potestatem. In
dead locum unde est Misie inferioris. ut
pote regionis Bulgarorum principium ē
oppidum Bdeognum nomine/ parum qui-
dem/ sed situm in loco uta suapte natura idē
ne: ut pene sit inexpugnabile: quod et ip-
sum diuine tenetur turcarū. A sinistra
deinde Danubij in regione Valacchorū/
est oppidum cum arte munissima: cui
Savatino est nomen: estque ditionis Ma-
thie regis hungariorū. Postea ad interiu-
lum supra centum. M.p.a Danubij dexte-
ra posita est urbs totius Bulgarie opule-
tissima Nicopolis nomine: ita grecō uer-
bo appellata a uictoria: quam adeptus o-
lim fuit romanorum imperator Heraclius:
deleto ingenti Cosdroe Persarum re-
gis exercitu: illiusque filio interfecit: ut

17

et ante dictum est: Ea autem ciuitas una
cum tota regione in qua est sita turcarū.
patet imperatori. Postremo ab eiusdem
annis leua sua est in finibus europeo-
rum Sarmatarum ciuitas: quam ap-
pellant Dileiam aqua in iugulo. M.
ferme quatuor Danubius in mare po-
ticum septem hostijs. Ut supra ostendimus
irruerit. Quę ciuitas turca-
rum quoque ditioni subiectur. Ita
descripta utraque Pannonia atque
Danubio: consequens est: ut iuxta or-
dinem qui nobis initio constitutus ē:
hungariorū regum seriem ab humis
corunque duce Atila principiū fa-
cientes adoriamur.

tamus. Romano illo olim amplissimo
imperio paulatim declinante: surre-
xerunt barbaræ quedam efferaentesque
nationes diuersis tamen temporibus:
que romanas provincias multis uariisq;
uastacionibus et cladibus effluxas sibi
occupauerit. Ex illis hec fuerunt: quæ
præceteris a rerum scriptoribus maxi-
me celebates sunt. **P**ersæ: Gothi: Vá-
dalu: Hunni: Quadi: Alani: Marco-
mani: Eruhi: Suevi: Turingi: Huga-
ri: Longobardi: Franci: Burgundi:
Saxones: Alemani: Saraceni: Tarta-
ri: Turci. Quo uero tempestate una
queque earum surrexerint: quibusque
elocis fuerit earum origo atque pro-
fectio: quis præterita qualesque fuisse
feratur singularum progressus ac finis
rerum gestarum: suis in locis superio-
ribus libris satis ostendimus. Ceter-
cas omnes nationes missas nunc faciun-

De hunnis tantum nobis habenda est
mentio: que gens ualentis romanis
principis aetate duce Attila subegit
sue ditioni Pannonias: ubi et sedes
sibi postea magna cum gloria rerumq;
gestatum felicitate locauit. Quanq;
aliquot eundem principem annis:
ut poste sub seniori Theodosio ea
natio magnos in quibusdam alijs
europae locis: motus excuerat. Sed non
erit abire: si hoc quoque loco ostendamus:
unde hunni profecti sunt in ipsas pan-
nonias: quāuis repetere nos oporteat
per pauca excus que supra a nobis sūt
explicata prolixius. **M** emotio no-
bis est: nos libro huius operis vii. quo
descripsimus que pertinuerunt ad
Scythiam regnumq; Scytharum me-
minisse satanicarū regionū atq;
locorum: que sunt i hiphelis montib;
proxima: et haud prout abillis hu-

mos solum habuisse natale Docum,
que eam gentem ita cognominata
non a patria: cum nulla sit ibi regio:
que nominatur hunnia: sed ab illo
rum duce: qui hunnus vocatus est.
Cumque ex eo loco fuerit eorum pro-
fectio: idcirco eodem libro prodidi-
mus: ipsos nationem fuisse sarmati-
cam. Nec tamen ea nostra traditio aduer-
satut ei: quod hungari quidam
affirmant perhibentes. Scythia ge-
nensis se maiores habuisse. Namque Sar-
marum nationes que duc sunt en-
tropa uidelicet et Asiatica ex Scytha-
rum genere defluxerunt. Affirma-
tes itaque nos hungaros exortos fu-
isse natione Sarmatica non proprie-
ta inficiamur ipsos habuisse a Scy-
thi originem. **S**cribens pietate ego
ea quae obtigerunt memoria digna
anno salutis humane ccc.lxxiii. pro-

didisse me memini: quēadmodum a-
bundante multitūdine Sarmatar̄
tenentium loca rhipheis propīqua
montibus: multa milia illorum de-
seruere patriam: seque coniunxere
exeritui Gothorū: qui et ipsi aliq̄t
ante annis suis sedibns exēsserant.
Orus deinde inter se capitalibus odijs:
alii ab alteris ab alienati inter se
contulerūt arma. Sed gothis tandem
uitis: qua uia data est: sarmatę lo-
cis illis exēssere: ducēque hūno: id
enim erat uiro uti paulo Antedixi
nomen: processerunt ulterius: ac
peruastatis subactisque medijs regi-
onibus: peruererunt tandem usq;
in pannorias: quas et subgerunt:
ut in eis sedes posuerūt. **P**rimos q̄
e genti persuasere: ut desererent
patriam: fuisse eodem libro ostendim⁹
hūnum prius: a quo genti nomen da-

tum est: Post quem Cottarem et Rhoā
fratres Mundezeturi filios. Quibus
mortuis: Anlam et Bledam fratres re-
gio exortos genere illorum fuisse du-
ces: quorum auspicijs: eam gentē cō-
tra alios europeos sarmatas bella for-
titer facilitataque gessisse. Diximus
præterea: eos multa per totam uere
europam postea gessisse bella aduer-
sus et romanos principes et popu-
los xp̄i cultores: quorum multas
provincias perdonuere. En periuē-
tum iam nobis est in mentionē Au-
læ: qui primus Sarmatiq; gentis
romanorū imperiū ac omnes quo-
quo erant ueni dei cultores sub-
mouit e pannonijs: primusque ī
eis regnum post illos optimū: regnū
præterea hūnorū ibidem constituit. Sa-
tis igitur fuerit nobis/ pacis de ipso
de que suis hūnis ea nunc repetuisse:

AT
que supra libro qui dictus est ostende-
ramus. Itaque priusmissis alijs: qua-
tibi praevidimus: texere hinc incipiem⁹
hūnorum hungarorumq; regum ac du-
cum catalogum: quo tandem peruenia-
mus ad diuinum Mathiam Corvinum
qui per hac tempora regnat in hun-
garia. Sed ante omnia: qui nam fue-
rint Atulæ mores: qualeque ingenii
doceamus.

INDEX QUINTVS:

IS ingenio fuit feroci: scilicetque
et audax supra quam explica-
re quisquam posset. Ad cōcla-
to animo: ut non modo se superiorem:
sed ne parem quidem sibi totū orbe
quempiam et esse & haberi patetuit.
Rei bellicæ omnium sui temporis du-
cum peritissimus. Multe astutus. patē-
darum in hostem insidiariū egregius

excogitator. Militarium quorū cinq̄ue
laborū patientissimus. In inveniēdis
instruendisque bellicis machinis / ac
multorū generum armorum ingenio
sifimus. Fuit exiguo corpore. Capi-
te grandiori: parvis glaucisque oculis:
fino naso: rara sed proluxa barba:
latu pettore: colore ad fuscum de-
clinante: uultu horrendo: ut pote q̄
innatam prae se feret immanitatē.
Avaricia insatiabilis. Quo nihilomi-
nis famā sibi apud mortales compa-
raret uiri beneficia uiros nobilitate in-
signes ad se ueluisendi studio uelle-
gationis gratia uenientes / egregie do-
natos domum persæpe reuisit. In
regerenda ut prudens et strenuus:
ita et in primis fortunatus. Maxime
præcepis in uenerem. Vino plus ni-
mio indulgebat. In hominū necem
supra modum propensus. Christiani

27

nominis hostis acerrimus. Ad quoru
memoriam ex orbe delendam: dicebat
se a deo missum fuisse: eamq; ob rem
flagellum dei se cognominari uolbat.
Fecit: capta uiginti milia hominu
sua ipsius peremisse manu. A suis at
copijs ad octingenta milia interficita
traduntur. Bleda fratrem dolo ce
cidit. Quam ob causam id scelus ad
misericordia tradidit. Perhunc no
nulli causam eo fuisse: quod magna
erat uirüsque fratrum motum dener
itas. Mutu erat ingenio Bleda. Atilla
feci. Pacem amabat Bleda. Bellum
Atilla. Humanus ille erat: hic truci
lentus et sanguinarius. Ille beneficus:
hic congerendarum opum cupidissi
mus. Abstinebat ille alieno: hic nec
domesticorum partebat opibus. Ble
da saepe suadebat fratri: ut abstine
ret armis. Satis enim sibi esse: qual

magnam Sarmatię Germanięque par-
tem uniuersam Thraciān Macedoniā
duas Misias duasque pannonias Nori-
cum et Illyricum Achaiamque sue di-
tionis fecissent. Satis iam glorie gen-
ti hūnorū comparatum: qui roma-
nos rerum olim in orbe portos e suis
provincijs pepulissent. In regnis igi-
tū siso tanto hūnorū crōre p̄tis
esse quiescendum. His atq; alijs mul-
tis quoq; in rem fuerūt uisa idonea Ble-
da Arile stratii longioriē diu-
tum iōremque militiam sepe dissu-
adēbat. **I**d ille per quam moleste
ferens clam imperat non nullis e su-
is: quos adhuc iudicavit aptissimis:
ut quom primū nanciserentur opor-
tunum tempus: Bledam incantū in-
terficerent. Dum itaque ille uisceret
opifices: qui muro circundabant
Bledam: quam urtem tunc ip̄e con-

debat: et ex se cognominari decreuerat
 Budam postea ueterem nuncupatā:
 ut supra ostendimus: satellites ī pro
 uisi ad cūm uenientes locum ipsum
 nihil tale sibi metuente obtrūcaueret.
Alij prodūnt: Bledam quem Atla
 adscinerat iam ad regni consoritū:
 bellum ille gereret in gallia: fines sibi im
 perij constitutos fuisse transgressum:
 ideoq; ibi rediuit in pannonias ipsū
 in fratrem manum intulisse: illiusq;
 cadauer iecisse in Danubium: ne
 unquā sepulture tradēdū intulirent.

INDEX SEXTVS

Bleda igitur ita mortuo: cōuer
 tit Atla cogitationes suas os
 ad subigendas alias roma
 norum principum prouincias. Cō
 tractis itaque undecunque potuit
 copys: atque instaurato ueteri suor

excititu: primum iuadit propinquū
pannoniq̄s Illyricum: deinde conter-
minas ei Liburniam atque Dalmati-
am. Quisquid agrorum occurrit fer-
ro ignique peruersat. Delet urbes et
ciuitates: que non statim hoc ē quom
primū fuit profectus eius exercitus
deditioñē. In his fuere Tragurium:
Sibinicum: Iadira: Senia: Pola. Que
ciuitates postea progressu temporum
prosperiorū restitute sunt: iadira p̄e
serit: que pulchritudine opibus et
auctoritate ceteris p̄estat. **I**taliā
postremouersus contendens delet Aq-
leiam. Capit ac diripit Patauium: Vi-
centiam: Veronam: Brixiam: Bergo-
mū: Mediolanum: Comū: Ticinum:
Bononiam: Breuiter subigit Flami-
niam: Agrum picenum: Hetruriam:
Urbem Florentiam funditus susti-
lit: licet ultro deditioñem fecerit. Fuit

habitatore uacua usque ad Caroli Mag-
ni tempora: a quo restituta est. Rediit
postea in Galliam cisalpinā: ut illic in
staurato exeritu magnam enim mi-
litum partem eo bello amiserat ad de-
lendam Romanū se inde conuerteret.

At uero Leo huius nominis primus
Pontifex maximus uir ut doctrina ita
uitę sanctitate insignis diuinitus inspi-
ratus simul adductus Valentiniā
romani principis precibus urbe cum
Clēricorum magno numero excedens
ad Atilam proficiscitur. Ille de pontifi-
cis aduentu factis certior obuiam ci-
procedit non plane honoris gratia: sed
eo animo: ut ipsum sua manu iugu-
laret. Peruenerat iam Pontifex usque
locum: a quo haud procul Mintius am-
nis in padum influit. Tum illo salu-
tato: hoc tibi inquit iubeo Atila in no-
mine Iesu Christi de omnipotenti si-

lii cuius ego sum cultor et seruus et in
terris uicarius. Siste pedem: ac desine se-
uire in Italiam. Auerte animum ab Ur-
be Roma: quam delere te posse sepe-
sti. Sunt iam te multo potentiores: qui
ipsam tuantur. Satis superque flagel-
lum dei te esse comprobasti. Huc usq;
Romano imperio christianisque natio-
nibus fuisse te infestum deo permit-
tente licuit. Abi hinc niemini nocitu-
rus in Pannonias: ubi datum tibi a deo
est tuorum humorum sedes posuisse.
Si feceris alitr: haud mora: inte tuas
que copias malorum omnium ulti-
deus mihi crede animaduerteret.
Hec ubi Pontifex dixit: ille omni fe-
licitate deposita: uelle se parere respon-
dit. Petita igitur a sancto uito exceden-
di uenia: nihil moratus tubet per pre-
conem universo exercitiu: ut innoxius
ab Italia abeat. Castis itaque proprie-

motis: se itineri committit: ut obedienter
pontificis pareat imperio. Rediens autem
quom primum peruenit in Noricum: di-
em suum obiuit. De eius morte duas
scio ferri opiniones. Fuerunt: qui affir-
maverint: ipsum ob mortuum asperitate
occisum fuisse suorum militum manu. Ab
alijs proditum est: quod plerique assere-
dum malunt: ipsum dum dormire
suffocatum fuisse sanguinis profluvio:
qui ore naribusque eius plurimus ema-
nauit. Profluvij causam amint fuisse
tumici crapulam. Iacuisse ea nocte cum co-
perhibent Illiconam. Ceterarumque ei e-
rat uxorum pulcherrimam: in qua mor-
tis eius causam non nulli retulerunt. Fue-
re tamen qui puellam tuerentur: et qui
dem non iniuria: propterea quod nul-
la uel illata uulnera uel dati uenenii i-
dicia in exanimi corposa uisa sunt: san-
guinis autem quem dixi profluvium i-

ficiari nemo potuit: tanta fuit rei ciden-
tia. Illud uero nequaquam præteruisse uo-
lui silencio: cum sit et mentione dignum.
Mirantibus barbaris: quibus ipse sole-
bat uti familiarius: quor a deo celeriter
ac modeste obtemperasset uisioni christi
am sacerdotis: uidu inquit supra caput
illius duos viros uisu terribiles: qui nu-
ditatos strictosque gladios manutenebant
necem mihi cunctisque uobis minitabā-
tur: nisi haud cunctanter illius imperio
paruisse. Ex illius præterea ore nescio
quid terrificum in me effluxit: quo
ita expauit: ut nescirem: quo me uerte-
rem. Ut itaque mea nescireque consu-
lebam salutem: parvū ut uidetis: et per
quam facile & quam celerime. Ab Italia
igitur in nostras omnino pannonias
conuigrandum uobis est. **I**ndubitate
cavite clœnci: et alijs qui fuerant co-
mitatu pontificem quæsierunt ex eo: qd

er
nam sibi uellet: quod Attila se uidisse supra
ipsius citum fateretur: Respondit ponti
fex: beatos apostolos petrum et paulum de
uoluntate ita apparuisse: qui tam cœnt:
ut semissimi Tyranni vim possent pro-
hibere: ne urbem Romanam que in eorum
est tutela inuidat ac debeat: ut se fac-
tum deceterat. Quia autem hodie in
teriit: Martianus imperator agens in
urbe constantinopoli fertur illius ar-
cum fractum per quietem uidisse. So-
no vero excessus dixisse domesticis
quod uidetar: coniecturaq; sciat asseq-
uita illum excessisse. Regnauit in pā-
nonijs annos quatuor et quadragī-
ta: quanqñā ducis nomine annos
quinque præfuerat exercitu hūno-
rum: ante quam in pannonijs regni
diadema recipisset. Fuit corona do-
natus hūnotū omnium uno conser-
su anno ab erti Iesu xp̄i. cccc. pmo:

ab aduentu vero ipsius in pannonias
anno octavo et uicesimo. Vitam perdu-
xit ad annum etatis centesimum et uice
simū quartum: qui fuit post per domi-
tas ab ipso pannonias annus secun-
dus et septuagesimus. Sub eo occisa
fuisse non nulli putant: unde illa
milia uirginū: quarū dux fuit beata
Ursula regis Britonū filia. Ab exerci-
tu namque hunorū qui per id tempo-
ris Agrippinā colomam obsidebant vulgo Cöln dicta
interfeci sunt. Hunorū dux erat ro-
manus quidam Iulius nomine: qui ab
alienatus a patrie charitate defecit
ad Atilam. Alij perhibent: Hunnos
a quibus interempti sunt illæ uirgi-
nes descivisse ab Atilla: ipsosque sub-
duce Iulio postea militasse: atque ita
pro Romanis Coloniā quæ defec-
rat ad Atilam circuſedisse. Propterea
traditum esse ab eo: qui scripsit beate

Vrsule martirium. Maximinū Roma
num principem misisse nuntium ad
Iulium hūnorū ducem: ut educato con-
tra illam uirginū multitudinē exer-
citū: eas quom Roma redeuntes uen-
tent Colomam ad unū interficerent.

Memorant: ipsum Attlam in exercitu
suo ex solis hūnis ad decies centena mi-
lia armatorum habuisse. Ex alijs na-
tionibus supra quingenta milia. Cur-
riuum et quibus tetrum que essent
usui necessaria onera comportaretur
et qui essent ad rem gerendam idonei
decem milia. Arma omnis generis
ac uarietatum forme tum magnitu-
dinis tentoria: quecumque preterea
essent usui rei bellicę regalisq; luxus
splendori et ornamento atque no-
luptati precij erant prorsus inexti-
mabilis. Fuerunt qui arbitrauīt:
ipsum in cunctis que pertinenter ad m-

mis incole magna ex parte loquuntur. Ut
 affirmant complures: qui inter eam na-
 tionem uersari sunt lingua: qua nos sit
 hungar utuntur. Id iterum esse: eo cuia
 confirmari potest: quod Ioannes Sarma-
 tarum imperator: quem uocant Moscho-
 uię ducem inter ceteros principatus sui
 insignes titulos: hungarie quoque seducte
 appellat: ut et libro septimo rei huius ha-
 bentes mentionem ostendimus. No aut
 nostre huius hungarie ducem se dicat:
 sed illius sarmaticę: unde profici sunt hū-
 gari: qui pannonicas tenent. **D**uce igit
 hungare: quem eam nacto ita a patre
 nomine ad aeternam rei memoriam uo-
 cari uoluit sarmaticas finibus hūgari
 aggrediuntur. Quacumque fuit eis trā-
 scendit: ferro sibi aperiere uiam.
 Quid multis morer? Ad optate tandem
 terę peruenierunt fines. Quam hosti
 liter ingressi: atque aduersus incolas

bella gerentes brevi eos perdonuere.
Ipsam autem pannioniam prisca mu-
tatio natalis hungaria non tantum ab
corum duce sed ex se etiam cognova-
vere. Quod nomen in hanc diem ut
est toti orbi nonissimum permanet. Glo-
riari plane possunt hungari: se fuisse
consecutos quod hūni consequi ante-
nequaquam potuerē: ut pote qui neq;
uerunt efficerit: ut ipsis regnabutus
antiquissimum pannonię nomē a uil-
gi memoria aboleretur. **N**on tamē me-
fugit: quendam hungararum rerū
scriptorem prodidisse: nihil esse dis-
criminis inter hūnorū et hungarorū
appellationē: sed latino quidem uerbo
dici hungaros: peculiariter autem natio-
nis lingua eandem gentem uocatari-
tum Magiaros tum hūnos. Ego ni-
hil ea in re disputare ausim: ne homi-
bus hungaris gentis sue rerum scrip-

toribus reluctari videar. Ceterum eius qđ
hoc loco affirmo habeo auctorem: quem
sequi non uereor. Elinium uidelicet
probatum historiā natione francum:
quem aliquot in locis superiorū libro-
rum ubi hortata res est sum ipse se-
cūtus. Is anno Iesu christi. M. cc. lxxij.
scripsit opus egregium licet rudi ser-
mone: quo explicuit originem gentiū
omnium barbararū: quę a magni Co-
stantini temporibus ad suam usque te-
pstatem uarias orbis terre partes te-
nuere. Prodiit igitur scriptor is dili-
genissimus operis sui li. v. ubi tradi-
dit quę pertinere ad originem Tata-
rorum et Gothorum Vandalarumq;
atque longobardorum hūnorū et
hungarorū: hūnos et hungaros eā
dem quidem fuisse gentem: ut pote-
scythicam seu maiis dicere farma-
ticam: sed hūnos fuisse cognomina-

ros a ducē hummo nomine: hungaros
 uero a farmatica quedam regione:
 unde in pannomias uenerunt: quā
 ex patre suē vocabulo nominari uo-
 luerunt hungariam. **H**oc habui: qđ
 de hungarorū et origine & noīe
 scriberem. At uero ego nequaquam
 eis relator: qui sentiunt alit' hun-
 garis preserium: quos credendum
 est: multo magis ad uiuum res eo-
 rum per noscere: quam uel me uel
 quemvis alium ab eorum patna
 uel genite alienum. Ei iigitur qui
 magis placuerit: quisque habeat
 fidem. Sed ad Adalarū Chabe
 fratrem et Atile filium quem uide-
 bamur priuernisse redeamus.
Xcopis que partes eius fuerant
 secutę haud multo post Chalę fu-
 gam tot interire ob accepta in prę-
 liis uulnera: ut non plures nigrūtu-

milibus hominum morte crepusit.
Eam obirem: qui superstites extiterunt
aduti odio patre: in qua ab uniuerso
hūnorum exercitu esset tam infœ-
liciter et unicatum: inde excedit: aliij
que alio: pro ut sua quæque tulit
uoluntas: ire contendunt. **A**dala-
rius itaque cum esset natus matre
germana nobilitate inclita: pere-
xit in germaniā: ubi tandem diē
obiit. Ita obstratum quam dixi dis-
cordiam cruentūque bellum quo/
Atilie ille numerosissimus exercitus
qui fuerat generi humano formi-
dini fuit partim morte deletus:
partim uersus in fugam: partique
ad diuersa orbis terre loca disper-
sus. tuero Angelus acciaiolus flo-
rentinus uir multarū doctrinarū
peritia nostra ætate insignis atque
aliij qui ante eum scripserunt Caroli

magni uitam tradiderunt: hūnos fuisse
 ab illo deletos: ut nos supra de Francorū
 regno scribentes operis huius libro quīto
 et quadragesimo ostendimus. Ibi nos
 docuisse meminimus ipsum Carolū post
 subactas aliquot barbaras gentes in ex-
 tremis magnē germaniae locis habitan-
 tes intulisse hūnis bellum: atque annos
 aduersus eam nationem belligendo co-
 sumpsiisse: illosque tandem non modo
 superasse: acrum etiam ita omnino de-
 leuisse: ut pristine eorum potentie nul-
 lum remanserit uestigium. Nec unquā
 alias carolum cōpisse arma: quibus
 plures hostium ccciderint. Nunquam
 pīeterea uel tot uel tam preciosa spolia
 aliunde quam uictis hunnis: in gallias
 redeuntes francos transportasse. Eamq;
 eadem libro dixi fuisse causam: ut hū-
 norum deleta potentia: totius quoque
 gentis nomen deleretur. Et id circa scy-

thas in pannoniaſ post annos trecentos
reuerſi nullam habentes noīs hūnorū
mentionem ab eorum duce ac patria
hungaros ſe & recuperata m pannoniā
cognominauerē. Iam enim hūnorū no
men etiam apud ſcythitas gentes i fue
rat multo ante hungarorū in pan
noniaſ aduentū extinctū. Id omnino
habet ueritas. Sed ad intermissam rede
amus hīſtōriā. Non propterea tamen
a deo abſumpta deſertaque pannoniā
fuit: ut inculta protus relinqueretur.
Fuerunt enim ex illarū copiarū re
liquijs: quos rediuit exercitiū militiæ
diuturnioris qui neque ſcythiam cū
chaba neque Germaniā cum Adalano
petiuere. Perſliterūt ignit in patria:
quam non ignorabant abundare co
pia complurū optimarum ierū: que
ſunt uſui humanae uitę necessariae.
Cum indigenis fœminis coniunxe-

re connubia: ex quibus suscepserunt liberi
mire breui coaluerent. Dederunt operam:
ut agri diligenti cura colerentur. Cum
finitimis fuerunt eis benigna conmer-
tia. Iuncta priusera que inter vicinos
esse solet amicicia. Accessit quod pro-
gressu postea temporum multi ex u-
traque misia et ex Dacia atque ma-
gna Germania exque propinquis
alijs aliquot populis soli frumentate
adducti ad eandem regionem habitu-
dillic animo paulatim conuenerunt.
Delegerunt sibi prout fuit cuique
placitu loca habitatu idonea. **C**ert
rum cum nemo dominum apud ipsos
teneret: perdiu sine legibus proque
suo quisque arbitrio uitam transage-
runt. Cumque mire ubique per om-
nem longe latque regionem populi int-
uplicarentur: nec sine moderatore pos-
sent honeste iusteque uiuere: omnium

consensu perficiunt sibi virum quendam
natione germanum Suatepoligum nomine:
qui apud eos habebatur singulari predicti
tus prudentia: eratque generi clarissi-
mus. Motu patre eius fuit nomen:
qui et ipse in primis prudens et consi-
lio belligerandi peritiae magnus a-
deocerat: ut suorum temporum mor-
tales omnes superaret. **E**o ita principa-
tum tenente: hungarorum exercitus de-
quo mentio facta est pannonias in-
gressus est. **Q**uibuscum incolebantur du-
ce Suatepoligo: armis occurserunt.
comissa atrocissima pugna hanc pro-
cul aponit Bomo: id enim est loco
nomine: hungari viatoriam adepti
sunt: atque ita in pannonijs Sarma-
tarum seu Scytharum nactio denuore
rum potita est. **O**stensis iam causis:
quibus est effectum: ut hunorum exer-
citus deletus pene totus esset: ex quar-

narratione eo usque nostram produ-
ximus orationem: ut diceremus al-
terum in pannonias Scytharum qui
hungari appellantur sunt aduentum: re-
liquum est: ut demonstremus: quo
ordine: ac per quos post occupatame-
am regionem corum rem publicam
hungari usque ad sancti Stephani
regnum administrare.

PAUCIS post annis: eorum du-
ce mortuo: cum exercitus ta-
tus esset: ut unius unius impe-
rio facile regi non posset: septem si-
bi viros ex omni multitudine consti-
tuunt: quos vocauerent capitaneos: no-
autem latina appellatione: copiarum
duces diceremus. Divisiisque in sep-
tem partes copijs: singulis earum suos
capitaneos praeficiunt. Erat inter eos

uir et insigni corpore et claritudine
 generis ac uirtute omnium eminen-
 tissimus Arpadus nomine filius
 Alomi uiri apud eam gentem summa
 auctoritate præstantis: qui ex Atilæ
 genere ortus fuisse dicebatur. Cestas
 autem fama tunc apud hungaros
 erat: fuisse huic uiro a matre auispri-
 catum inditū nōmē. Ante enim quā
 partu ipsum adidisset: uidisse illā
 per quietem affirmabant: astarem
 auem ad illam uolasse: seque ūsinu
 asse in illius uterum: ex quo fuisse
 mox ortum terrentem nimio splen-
 dore coruscum: illudque magna cū
 luce fluxisse ad remotissimā quādā
 orbis terre partem: ibique profluisse
 quidem: se emisisse ex se undiq; ra-
 dios: quibus loca omnia circumiecta
 lucem ac capere uidebantur. Quia ue-
 ro hūnorum lingua somnus uocabā

tur Alom: natum ex se filium / illā no-
minasse Alomum. Eius filius fuit
ut diximus Arpadus: a quo postea
hungariorū regum præclara proge-
nies ordine quem hinc explicabi-
mus deriuavit. Redcamus ad sep-
tem duces: seu cū illorum utamur
vocabulo capitaneos. **V**nus cuius
que eorum exercitum tradidit: conti-
nuisse armatorum triginta milia et
quinquaginta supra septingentos.
Cum que unicuique exercitui suis
fuisse designatus castrametandi lo-
cus: ac propitera septem locari castra
ipsos oportuerit usurpauit vulgus:
ut locus ubi septem illa castra posita
sunt germanorū lingua Sibemburg:
id est septem castra appellaretur. Idq;
locum nomem in hanc diem perman-
sit. **P**aulatim postea uel interfatis/
uel pulsis cū non nulli tradant.

uel quod est credibilius in potestate
redactis habitatoribus: qui magna ex
parte eiusdem erant cum auctoribus
generis: ut credendum est: Arpadus
ante ceteros duces peruenit ad
mortem: qui Noe tunc appellabatur:
in qua hungarie parte suarum co-
piarum siveque habitationis sibi lo-
cum elegit. Ibi interiectis postea tem-
poribus: beatus Stephanus hunga-
rorum primus huius nominis Rex
qui ex genere defluxit Arpadum Al-
bam urbem condidit. Ceteri capi-
tanei pro ut cinque sanctis eis uisum
sua et ipsi habitandi loca delegerunt.
Ex illorum autem genere nobilis
sima queque hungariorum procerum
familia orta est. **V**bi deinde item e-
orum hungari haud mediocriter et
auxerunt et firmauerunt: selecto
e singulis exercitibus militum ar-

bore: domo egressi infestis armis pro-
pinqua regiones inuadunt: diripi-
untque: atque peruersant. Ita parta
omnis generis preda: domum regredi-
untur. Id autem ab illis eo factum est:
ut hungariorum nomen que admodum
et hūnorū olim fucrat iteris es-
set cūcīs europæ nationib[us]. A li-
quo post annis: cum eis christia-
na religio maxime esset inuisa: ad-
uersus ualos: a quibus christus u-
bique tum colebatur expeditio-
nem suscipiūt. Parato igitur ex-
eratu: per forum iulij Venetas p[re]-
ficiuntur. In ea regione ferro atq[ue]
igni omnia absunt. Urbe pa-
tium subiectis multis in locis
incendijs totam conburunt. Excir-
runt inde in Lombardiam: conāq[ue]
nomine supra docuimus seculo no-
stro uocari Galliam cisalpinā. Eam

autem regionem multipliciter uoxat:
affliguntque. Dirunt enim complu-
tum nobilissimarum urbium adifi-
cia: templa præsertim dei et sancto-
rum. Nulli sexui nulli ætati accidi-
gnitam hominū parcunt. Obtrun-
cant Vertelessis ecclesie antisitem.
Illius ac ceterarum ecclesiarū thesau-
ros diripiunt. Ita crudelissima cla-
de ubique adita: cum inestimabili
preda/ eo unde uenerant rediere.
Decem diem interiuersus annis: tra-
duxis extra hungariam copijs: ad-
uerstis Saxonos a quibus nunquam
fuerant antea uel leui lassiti iniu-
ria/arma suscipiunt. Quibus uictis:
in Turingos se conuertit: mox in
Suenos postea in Francos et Burgos
duont: inque alios multos et Gal-
iarum et Germanie populos. Ta-
tus tunc hungaros fortunę fauor

aspergit: ut nullum unquam cū ho-
stibus commiserit prelium: de quo nō
fuerit gloriosam adeptū victoriam.
Ita fiebat: ut omnes europæ natio-
nes auditu hungariorū noīe exicium
sibi metuerent. Gentibus autem quas
comemorauit non sine misericordiis
cedibus superatis: patram preciosissi-
mis honesti spolijs petiere. **V**icesi-
mo de hinc anno: dux Opourdo: ide-
cum erat nō in omen: ingressi in rāq;
Mysiam omnia longe lateque populā-
tur. Ingrediuntur et Thraciam pque
eas excursiones et uarias et infestissi-
mas facientes perueniunt ad urlem
Constantinopolim: quam aliquot
diebus circū sedetur. Sed aīaduenten-
tes frustra se nitunt uasta nanque et
populosisima citiitas neque breui-
neque facile expugnari posse vide-
batur. inde uastato agro discedunt

quidem: sed universo greciæ inestima-
bili illato detimento. **H**ac et alia per
multa dicta audiunque terribilia at
que admiratione dignissima fœlici-
ter gessere hungaru non modo sub scé-
tem illis copiarum de quibus est fac-
ta mentio: sed sub alijs quoque ducibz:
qui illis successere: quorum imperijs
paruerunt ex quo tempore sibi sub-
geit pannonias: usque ad Toxum
uirum profecto singulari virtute pre-
stantem ex Arpadii ducum genere.
Eo nāque duce: administrata est res
eorum publica magna fide ac summa
prudentia ad tempestatem usque
Geiche patris Stephani regis: quo ha-
benda hic est mihi mentio. Ceterum
prius est demonstrandum: qui qua-
lesque ipsum parentes genuere.

INDEX NON VSI

48

TAHO CUIUS modo memini filius
fuit Geicha dux et ipse
hungarorum. Fuit is vir
deo in primis acceptus celo et immor-
talitate dignissimus. Primus namque
hungarorum omnium credidit in chri-
stum: eiusque obediuit euangelio.
Quod dei beneficium quem ad modum
illi contigerit: ita constat ex his que
scriptores uitę bean Stephani hunga-
rorum olim regis tradiderunt. Quomodo
primum Geicha cepit res hungari-
cas administrare multa egit severa
atque crudeliter cum aduersis po-
pulares suos: tum principue aduersis
fuit timos: et alios multos homines:
qui negotiandi gratia in hungarie
Civitatibus commorabatur. Cum enī
christianis autem egit mitius. Cum enī
pro quadam ingenij sui solertia
que sciuisse ex multis peregrinis que-

nam qualisque esset religio christia-
norum: accepissetq; tandem multa
de ipsa: que ab eo iudicata sunt pro-
batu ueneratuque digna: non modo
non sciendum in illos censuit: ut se-
uimus ab eius maioribus fuerat: sed
transmissis etiam litteris: dataque si-
de publica: illos indecumque potuit
ad se accersiuit. Quibus per humai-
ter suscepis: multisque ultro curaq;
de christi cultu ditis: ad extremū se-
cet eis potestatem: ut christum libere
coletent: utque illis licet: ubique
uelent christianas erigere ecclesias.

Inter hęc quadam nocte uisa ē illi
per quietem mulier pulcherrima mi-
ro circuī septa lumine: quam multæ
speciosę uirgines comitabātur. Ea
his ipsum uerbis allocuta est. Bono e-
sto animo Geisha. Ego sum Maria illa
intacta uirgo: quam christiani homines

tibi dixerunt esse Iesu Christi filii dei ma-
trem. Noste te uolo: filio meo tuum erga
eius cultores animum gratum acceptum
te fuisse. Ob honorem igitur quem illis
impendisti: premia ipsi tibi reddet cu-
mulatorissima. Maiores quorum gene-
re tu exortus es in tenebris id est me-
tis oculis capti uersari sunt: quippe
qui nulla habua ueni dei cognitione
auia deuianere ueritatis. Pro tempo-
rali itaque honore singulari dei dono
inspiraberis cœlesti lumine: quo effu-
gata omni mentis caligine: deum qui
te creauit agnoscet. Et quod nunc te
latet: scias: te suscepimus ex uxore
filium: qui regis appellatione domi-
bitur hungarum: eritque uen dei pre-
cipuis cultor. Ob ingenii uero excel-
lentiam: he neque sui regni admini-
strandis scientiam atque ob miram uitæ
sanctitatem suum seculum Christianam

que religionem ac suam patriam et hū
garie nationis nomen haud mediocri
apud deum et homines laude exor
nabit. Ego autem ob ipsius excellētia
apud meum filium merita: tibi pol
liceor: fore me regni tui fautricem pa
tronamque præcipuā. Cæterum hoc
tibi est cura intentissima agendum.
Enī in Bohemia vir motum integri
tate christi anaque doctrina et ecclesi
astica dignitate insignis Adalbertus
nomine. Huic deus inspirauit men
tem et animū: ut ueniat in hungari
am tibi tueque genti uiam cōsequē
de uerę salutis ostensurus. Huic tu
humaneque benignęque suscipito.
Quęcunque autem docuerit et audi
to acente: et agito diligenter. Hęc ubi
dicta sunt: imaginat illa ueneranda dis
cessit. Somno Geicha solitus incre
dibili gaudio letitiaque afficitur.

Nec minus legitanter animo sibi proponit.
caseuelle exequi obnixissime: que ei
per quietem beata virgo suaserat. **E**adem
præterea illius uxori quiescenti iisus
est inuenis magna luce respplendens
amicis noste: quia solent orti a diaco-
nes: quom diebus festis apud christia-
nos rei diuine hoc est missarum mistic-
ra celebrantur. Quam allocutus ego
inquit sum Stephanus: qui obuentia-
tis testimoniū mortalium omnium
primum mortem corporis pro Iesu
christo beate Marie virginis filio pas-
sus sum. Quam obrem ab homini
bus christianis protomartir appellor.
Illiū imperio tibi cui per quietem
nunc uides apparui: qui hoc tibi nū-
ciarem. Non multis post hanc horā
diebus: euangelium tibi per Adal-
bertum pragensis ecclesie annuntiē
predicabitur. Ita queueni de fide ac

religione accepta: tu virque tuus ac
 multi e popularibus vestris sacrum
 baptisma suscipient. Ita mente illu-
 ta deoque gratiosi redditu dignieritis
 deo atque mortalibus acceptissima so-
 bole. Paries enim filium: quem ex fa-
 cro fonte baptisni ex meo nomine
 vocabis Stephanum. Is in hoc erit
 mihi similis: quod sicut ego omniū
 discipulorū Christi sui primus mari-
 ri corona decorans in celis: ita ipse
 primus erit hungarorum principiū:
 qui in terris et titulo et diademeate
 regio decorabitur. Erit autem deo
 hominibusque dilectus: et oblaude
 dignam regni administrationem at-
 que ob sanctę vite merita immorta-
 lem sibi memoriam comparabit.

Hec ubi dicta mulier audivit: ex-
 pergefacta secum uoluptare mente
 cœpit: quid sibi uellet eiusmodi som-

num: uerinet idelicet aliquid afficeret:
an aliquod inane: cui nihil fidei esset
habendum. Carterū quoniam primum illu-
xit: uiro ordine refert que somnia fū-
erat et uidcrat: et audiuerat. Nec minus
uir coniugi narrauit quod somnia
uerat. Leni igitur illi et prece rei pro-
missę tum nouitate tum magnitu-
dine stupefacti rem eorum qualiscum
que esset euentura diuino cōmiser-
re consilio. **E**is deinde expectanti
bus miraque sperantibus desiderio:
ut diuina in ipsis adimpleretur
providentia: uenit in hungariam
dei seruus Adalbertus: de quo paulo
ante mentionem habuimus. Excep-
tus est a Gieicha perbenigne & omni
quo decant honore atque reverentia.
Postea uero quam inter se cōmunicā-
uerunt que rei cuius causa diuina
iussione uenerat sanctus antistes

uisa sunt utilia: Geicha eiusque uxor
nihil morati ad suscipiendę christia-
ne pietatis fidei sacramenta uehe-
menter inflammatur. Quid multis
opus est uerbis? Constitutus est dies:
quo et ipsi et multi uiri nobiles mul-
tique alii tum mediocris tum humi-
lis generis homines sacri baptisma-
tis in christo renati sunt. Voto setunc
fecit obnoxium iureque iurando p-
misit Geicha: quam primū daturū
se operam: ut omnes ditionis sue parē-
tes populi exemplo suo christi culto-
res efficerentur. Omni itaque via mo-
do arte diligentia curat: ut uotifi-
ceret compos. **M**ulti ipsum secuti-
sunt: sed pené innumeri imitari sāc-
tum eius propositū recusauerūt. Ido-
lorum enim cultui inseruire male-
bant. Cum igitur illi nulla tāti p̄n-
cipis habita ratione non desineret

versari in errore illo tenebrarum:
animaduerit prudentissimus p̄n-
ceps armis opus esse: quorum ui-
llorum domaretur et ferocitas et
perdita audata. Sed cum non es̄t
citant̄ uires: quibus fieret a se fa-
cile. quod rei exigebat necessitas:
clam illis dat literas ad plerosq;
principes christianos: per quas a-
perit laudabile suum sanctumque
consilium: ac propterea petet: ut i
tanta rerum mole sua quisque ido-
nea mittat auxilia. **M**utuntur igit̄
undique in hungariam christiano-
rum principū copiae. Ex ipsis quoq;
principibus non nulli considunt:
non solum ut ferant uiro christiani-
fimo operm: uerum etiam ut uideat
submitti uigo christi colla ferocis
efferateque nationis. Illius nanque
nomen toti europē erat tūc innisū

ac formidolosum: christianis praetapue
populis: in quos superioribus temporib⁹
cruelissime seuerant. **I**llud uero nosse
uolumus cunctos: qui scripta nostra hec
legerint: multos et pannonibus illis ue= =
teribus: qui fuerunt antiquis tempo= =
ribus christianis: non prorsus a chri= =
sti cultu adherruisse. Id eo potissimum
possimus per facile coniicere: quod de
beato Martino ab ecclesiasticis scripto= =
ribus traditur: a Gallo presertim et
Seuero: qui profecerunt sub illius dis= =
ciplina: et de sancta uita mirisque illi= =
us operibus prolixum egregiumque
uolumen condidere. **T**radunt hi
natum illum fuisse Sabarię: quod ē
pannoniorum oppidum: extraq: ad
huc: et uetus sum eius nomen perse= =
uerat in hanc diem. Illumque affir= =
mant cum annū a geret etatis deci= =
mum ad ecclesiam inuitis parentib⁹

confugisse: petuisseque se fieri catechu-
minum. Ea igitur conjectura possumus
quam facilime assēquī: fuisse iam tūc
constitutas per pannonicę ciuitates a
sanctis maioribus nostris ecclesiās: in
quibus christiani sacerdotes sacramē-
ta salutis cunctis qui ea petuisset co-
strebant. Adulti nāque tunc homines
non paruuli baptizabātur. Inuasis
tame pannonijs prius ab hūmis post
ea ab hungarijs: quibus erat inuisa
christiana religio: desierunt esse in ci-
uitatibus ecclesie: propterea quod ille
gentes impie: partim trucidati partim
ad fugam compulsi: partimque a ne-
ri dei cultu abinetum aduersis homini-
bus nostris quicquid fuerat in panno-
nijs christiane pietatis deleuerunt. Re-
mansit autē eiusdem nationis impietas
usque ad Geicham: de quo hoc latono-
bis est mentio. **M**ultū tunc nobilitate

generis inclyn uiri e diversis orbis locis /
hungariam petivere. Eorum autem ali-
quot pelleat amoenitate regionis postea
quam peracta ita est: cuius causa fuerat
accersit uero redire unde uenerant nolu-
runt. Nanque affinitate indigenis con-
iunctum quod reliquum uitæ cuique fuit ege-
runt in hungaria. Sed redeo ad id: unde
excesseram. Intra paucos annos tot milia
exteriorum militum conuenierunt: ut
hungaros a christi cultu abhorrentibus
essent illi armis ac numero longe superi-
ores. **D**um uero ea auxilia comparan-
tur: Geicha suscipit filium ex Sarolta
Giulai uiri nobilissimi filia: anno ab
ortu domini nostri generis humani sal-
uatoris sexagesimo nono supra nongeni-
tesimum. Hic est beatus ille Stephanus:
de quo mentione hoc loco facturum paulo
ante pollicatus sum: qui postea ad regie
dignitatis culmen euectus omne uitæ

38

sue tempus bene sancteque pergit: ut in
fra suo loco in memorab*lo*. **H**unc vir quidam
qui ex campania cum suis uenerat auxi-
lijs Adeo datu*statta* nomine ortus ex
genere clarissimorū Comitū Sansueri-
ni et Adalbertus de quo supra est facta
mentio de sacro baptiſmi fonte leuaue-
runt. Ipse autem Adeodatu*statta* aliquot
post annis condidit cœnobium quicq; ab
eius nomine Tatta cognominatum est.
At uero adalbertus functus in hungaria
suæ legationis officio. deo quoque inspi-
rante in Prusiam proficiatur. Est eare-
gio in europea Sarmatia. Cuius tunc i-
cole idolorum erant cultui dediti. Cū
que vir dei magnam Prutenorū partē
ad christi fidem conuertisset: ad extre-
mum repugnantibus eius doctrinę alij
eiusdem patrie populis interfecit ē.
Eius corpus aliquot ex eis qui per ipm
euangelio crediderat religiose sepelie-

literunt. Quod fertur multis clarissem
raculis. **C**oactas quas dixi copias Gei-
cha ditisit: ac per uniuersam hungariam
idoneis in locis disposuit. Itaque ubi
aduertit aduenisse iam oportunum
tempus: quo exequeretur quod a iō
conceperat: per preconem suū pate-
facit animū: cōmonefacitq; hunga-
tos uniuersos: eisque imperat: ut ab
errore in quo uersabantur rescipiscē-
tes suscipiant ueni dei religione: q
diuina afflatus inspiratione ipse
suscepereat. Nolle se pan ulterius:
ut sui populares uagentur per tene-
bras: seque ipsos perdant diaboloscr-
uientes: cum quo essent eternis sup-
plicijs cruciandi. Qui eas salutifera
monita uisionesque despexerunt: iū mil
expectent aliud: quam ut ad unum
trucidentur. Se iam ad id habere ar-
ma. Et si quis ante nescuerit: sciat

nunc: ea de causa tanta ad se a christi-
anis principibus missa auxilia. Ita
breui effectum est: ut pars metu par-
salubri adducti consilio in christū
uniuersa hungaria credens christi-
ane fidei sacramenta suscepit.
Erecta igitur ubique dei et beate
Marie virginis et ceterorum sanc-
torum templ. Constituti precepi-
arum ecclesiarum antistes: et pres-
biteri ceterumque ordinū sacer-
dotes: qui dei laudi bus inscruiret.
Christianę leges ac ritus sacreque
cerimonie indueret. Sanctorū pa-
trium decreta seruari coepit. Con-
stituta præterea ea: que sunt usui
humani vitę necessaria: ex quibus
clericī honorifice in suis ecclesijs
uiuerent. **I**nter hęc Stephanus
intenissima parentis sui cura sub
educatore sibi adhibito qui ad id

esset idoneus primam aetatem innocentem a
gebat. Erat adeo egregie indolis: ut speciem
quoddam cinctarum iuritum pre se ferre
uidetur. Vbi autem adolevit: ita cepit
exercere uitam iuritum operibus: ut ne
minem fecellisset ea: que de ipso axi
fuerat futuri probitatis expectatio. Tan
ta eius humanitas: ut omnium homi
num generi charus esset et incredibili
ter amoenus atque incundens. Miramo
rum qua pollebat elegancia: per quam fa
cile effecit: ut omnium animos in sui
conuenteret admirationem. Tanta erat
eius: ac dexteritas ingenii: tantusq;
actalis incipientis cuiusdam prudentiae
uigor: ut prudentissimus quisq; nam
ipm ad regnum arbitraetur. Christianus
pietas supraquam dicitur: cultor ad
mirabilis. Cuius rei satis superq; fuerit
hoc nunc et quidem memorati di
gnum exemplum affere. Adolesce

tulus cum accepisset: per multos hunga-
rorum christum simulate colere: prop-
terea quod sacri baptismatis undā me-
ti adducti suscepérat: sua ipē diligen-
tia id egit: et plerique illorum in chri-
stum ipsum omni sublata fictione cre-
diderint. Quippe sumptis christianis
armis: fide uidelicet ac spe: et ea quā
decuit euangelīū charitate: nūchōs
nunc illos ad se accersiuit. Aperuit e-
is sensum diuinarū scripturarū: et iu-
xta beati apostoli Pauli doctrinā argu-
endo obsecrando increpando tandem
consecutus ē: ut in omni hungaria p-
pauci remāserit: qui ueri christi culto-
res effecti non essent. Itaque non mi-
nor fuit ipē quā suus patens adeptus.
cum quod ille armis hic amore et di-
uinitus ei data sapientia fecerit. M or-
tuo postea eius patre pie a religiose
et ea in deum fide: qua decuit mori

christianissimū principem; ipse in illi
us opes successit: ducisque nomine ut
et ille alijque ante illum rem hunga-
ricam administravit. Per id tempo-
ris occurrit ei necessitas gerendi belli
aduersus cupam sumptuosissimū ducem:
cuius tunc magne erant et opes et po-
tentia formidabilis. Suscipiendo au-
tem belli causa insuffissima fuit. Tētauit
omni cura matrimonio sibi iungere
Sarolcam ipsius matrem: quanquā
erat illi consanguinitate propīqua.
Id uero tentauit eo animo: ut pretex-
tu execrabilis coniunctionis tende-
ret insidias: quibus Stephanū ipm
adhuc adolescentē interficeret. Quod
ubi esset factum nihil sibi restare ar-
bitrabatur: nisi ut ipse mox hunga-
ria potiretur. Od ubi rescivit Stepha-
nus: forti animo parata expeditione
contra illum profatus prelio illum

uit. Adeptam ante uitoriā tribuit
ipse beati Martini meritis: quē dicebat
suum apud deum patronū esse pre-
cipuum: ideoque sperare se: illius p-
cibus multa a deo que poteret facile
se impetraturū. aud multo inter-
iecto de in tempore: cum hungaræ
optimatibus placuisse: ut qui titu-
lo ducis tot presset populis totq; ui-
ris generis claritudine auctoritateq;
magna in signibus utrietur magis
honorata appellatione: regiam elege-
runt dignitatē. Ceterum adeam e-
ueniendum neminē: nisi stephaniū:
quippe cum iure successor suissit pa-
ternarum opum: atque ita duxisset
ante actam uitam: ut solus natus ad
regnū fuerit prudentium omnium
sententia iudicatus. **O** minum igi-
tur mīro cōsensu et applausu eligi-
tur: appellaturque ipse rex ac ingia

corona regum more donatur. Quam diu
 tenuit regnum: priusquam quod sapienter
 et christiane hoc est pie sancteque uitae
 instituit: nihil quoque pretermisit: qd'
 optimi regis officio congrueret. **S**uscepit
 gessitque bellum aduersus Giuliam a-
 vunculum suum non eo solum quod in-
 festabat fines hungarie: sed quod eti-
 am adhorrebat a christi cultu. Et licet
 illum persepe morisset: rogassetque ut
 patienter accommodaret autem docu-
 mentis salutis: quibus per facile posset
 agnoscere ueritatem: ille tamen et deri-
 debat regem. et pia eius monita despi-
 ciebat. **R**at ille dux regionis: quam no-
 citant transilvaniā: propterea quod
 eos qui illam adeunt ex hungaria
 per siluosa loca perque arduos monus
 facere iter oportet. Cumque regio ip-
 sa habundet laudatarum rerum ma-
 xima copia argenti presentium et auræ:

98
fiebat: ut Cratig opes non essent minimi
faciende: ac propterea esset adeo potens:
ut non eum hungarorum regem aude-
ret facile ac superile contrahere. **A**t-
uero Stephanus primum christi dein
de temporalibus armis sicutus laetilla
aditudo difficilia magno animo pene-
trat: ac tandem collatis signis com-
misso prelio illum superat: capitque:
et cum uxore duobusque filiis mittit
in hungariam: ut carcer adseruaret.
Ipsum uero transiluaniam non malo co-
ggit: ut suo pareret imperio: nec uero
tiam subigi ex eo tempore noluit illis:
qui in regnum hungarie ei deinceps
succederent. **A**liud deinde bellum ci-
suit contra Cumanum bulgarorum et
Selanorum potentissimum duce: qui
ausus hostilitate ingredi hungarie si-
nus multorum oppidorum agros po-
pulatus est. Prelio illum uicit: et mi-

idola regredi liceret: quem admōm et
Andreas ante permiserat. Sed ipse con-
gregatam ad se multitudinē illam: ue-
luti eis quod petebant uellet annuere:
a milibus quos ad hoc armis instruc-
tos in locis idoneis latenter disposue-
rat ad unum interfici uisit. Periit
morbo: quem contraxit ob ruinam so-
li: in quo ius dicens sedebat. Omni-
qua par fuit pietate deo reddidit a-
nimam. Pr̄fuit regno annos tres.

Licet autem ei fuerit duo magno ī
genio atque animo filii Geisa et La-
dislaus: neuter tamen illorum suc-
cessit in regnum. Sed Salomon cu-
ius supra mentionē habuimus. Ope-
nanque imperatoris saceri sui hūga-
rorum optimatum suffragio Alfe
electus rex est: ac denuo coronatus.
Gessit bellum aduersus cumanos gē-
tem feruēt et a religione christiana

abhorrentem: quos auxilio Geise pa-
trui sui perdonuit. Gessit et bellū
cum Bisseris: que & ipsa efferata ī
manisque natio est: que irrumpens ī
hungariam per que multa loca habi-
tatoribus frequentia excurrens īgen-
tem predam domū reportauit. Contē
quam gentem auxilio quoque ei fuit
Geisa una et Ladislaus illius frater:
quorum armis salubrique consilio/
victoriā assecutus est. **P**aucis dein
interiectis annis: Geise parauit insi-
dias: per quas incautus trucidaretur.
Adductus enim prauis quorumdam
consiliis: quos apud sedomi tenebat:
a quibus regis patiebatur flagitiose
et inique uitam agebat. **A**t uero Ge-
isa de insidiis factis cernor: animo si-
bi proponit: ut eam iniuriam non im-
pune abue patiatur. Comparatus i-
gitur copiis: cum Ladislao fratre ue-

aduersus regem contendit. Nec mora in
tra paucos dies absque multo suo ac-
tuorum discrimine ipsum prelio su-
perat. Cum paucis tamen e suis uictis
rex fugit: transmissoque Danubio:
petit primū Mosonium: deinde Po-
sonium: in quo oppido mater uxor
que eius cōmorabantur. **E**um ubi
mater aspexit: aīadnertit ingenti af-
fecium dolore: ipsum uerbis accusa-
uit asperioribus: quod nimī et plus
quam decuit: hoc est usque ad suum
exicum et ad extremā gentilium su-
orum pericula improborū hominū
ueneniferis ascultasset consilijs. Regna-
uit annos. xv. **E**o itaque fugato: regiā
dignitatem Geisa adeptus est. Fuit is-
uir christianissimus: ideoque euange-
lii Zelator praecepit. Struxit apud
Vaciam nobilem in honorem beate ma-
rie uirginis ædem: ubi post obitum se-

pultus est. Dotavit eam donis regia be-
neficentia dignis. Ecclesiæ quoque Bu-
densi dona et multa et preciosissima tri-
buit. Ob virtutes multas quibus fuit ex-
imie preditus: quia præterea fuit ipsius
haud contemnenda potentia: regē ma-
gnum hungari ipsum cognominaue-
runt: Salomonī quem regno fugau-
rat decreuit partem dñatus sui trade-
re: ne uitam ille agere compelletur. Sed
nequaquam permisit id immortalis deus
qui in terris distribuit pro sua uolūtate
imperial. Ante enim quam exequeretur
quod deciderat: incidit in grauissimā
ualitudinem: qua intia paucos dies ex-
tinctus est. Regnauit annos tres. Hinc
ad beatū Ladislai regnū transeūdum ē.

IN DE X.XII:

Post Geisē mortem hungaric pri-
mates se conferunt ad ladislau

ipsius fratrem: cuius mentio supra habita est. Quem in uitum nimiumque intentem regim tandem sibi deliguit. Et electioni quam multis addatus precibus christiq; adiutatus nomine consensit: non tamen est passus se coronari eodiademat: quod superioru regu capitibus imponi consuerat. Fecit id primu molestie causa: quando quidem erat uitae sanctitate a deo excellens: ut in terris agens non ut homo: sed ut celestis aliquis angelus in humana effigie uersari inter mortales putaretur. Deinde quod superesset adhuc Salomon Andrei filius: qui non modo semel sed et iterum consensu senatu' omnis hungarie fuerat corone illi honore donatus. Atque idcirco dicere persepe solebat: non suo sed Salomonis nomine tenere se hungarie regnum. Consensui autem optimatū

eo se acquiescisse: quod diuina reuelatione intellexisset: expedire salutem hungarice rei publice: ut ipse gubernandi regni curam suscepisset. Post acceptum regie sublimitatis fastigium nihil unquam egit: quod esset uel leui reprehensione dignum. Vniuersusque uitatis opus quod bene institutum hominem priusque deceret regem summa diligentia et absque ulla officiū intermissione ad suū usque pīssimū obitum executus est. Eas ob res: ipm adhuc in carne uiuentem sanctū regem uocitabat. Cum uite autē maxima integritate non pretermisit: quin regni sui fines ampliaret.

Rex erat ea tempestate dalmatię et Croatię Zolomerius nōie. Is mortiens cum nullus illi esset heres sua regna testamento reliquit uxori: que erat beata Ladislai soror. Cū

autem non nulli qui fuerant viri sui ho-
stes arma parassent: quibus regis re-
gnis illi relicta uellent adimere: suas
et ipse rex sanctus coegerit copias tulitq;
sorori opem: qua fugatis aduersariis:
que sua erant illa postea tranquilleq;
possedit. Interiecto de intempore: mo-
riens et illa eadem regna reliquit Ladis-
lao fratri: quo nemo erat illi consanguini-
nitate propinquior. At uero ipse ea re-
gna hungarorum regum innixit impe-
rio. Quarto ex quo regnare coperat an-
no: Salomonem sibi reconciliavit: suaq;
pecunia coepit cum adeo habere liberali-
ter: ut si prudenter se in uita ille ges-
sisset: felix haud dubie uixisse potu-
isset. Nam non multo post rex sanctus
instituit aut partem illi regni tradere:
aut regno se omnino abdicare: ut illi
quod suum erat restitueret. Ipse uero
solo ducis nomine contentus uiuenter

priuatus. Sed huic eius proposito re-
luctati sunt optimates propterea qđ
eos non latrhat: quam malum quāq;
prauū eēt salomonis ingenuū. Idcir-
co timuerunt rei publice quod futurū
esse posset exicium: sille aut adsci-
tus esset in partem dñatis: aut ter-
cio ad regie dignitatis culmē fuisset
euectus. **I**nter hęc ille ut erat ī ma-
lum omne propensus cōepit medi-
tari molitique dolos: quibus regē
nil sibi tale metuente interimeret.
Quod ut primū ipse rescivit: iussit:
ut caperetur: conūcereturque in car-
cerem non plane aut ultionis aut
odiij causa: sed ne homo prauus
facile exequieretur animo suo con-
ceptam malignitatē: neve tētare
quitquā posset: quod esset hungari-
cistebus maximo et quod reparari
non facile posset detimento. Preca-

batur nihilominus diuinam benignitatem: ut illi ignoscet: prestaretque salutis et penitentiae viam: qua res ipsa scens in se reducat: et ab animi misericordia prauitate desisteret. **H**aud multo post: cum ille simularet se malefactorum poenituisse: pollicitusque esset: se nihil unquam dolи aduersus regem machinaturum: libertate donatus est. At paucis post diebus fugit: seq; contulit ad Oitescum Cunorum ducem: quem obsecravit: ut pararet copias: quibus adeptum sibi regnum recuperaret. Multa preterea adiecit: quibus illi maria pollicetur et motes. Properet nam ut incautus Ladislaus facilius opprimatur. Adductus ille Salomonis precib; ianibusq; pollicitationibus hungariam uersus dicit. Eare cognita. Ladislaus haud sconsiter paratis armis procedit in hostem: commissosq; prelio: cunctis

AOI
in fugam: atque ita uictor in suū regnum
reueretur. **S**alomon igitur dum quid
ulterius agat ignorat: natus in gente
latronū manū illorum sit scius. Bul
gariorumque ingressus fines cœpit per
agros excurrere multaque loca popula
ri: & omnis generis pīdam agere. At
uero Bulgari ad arma ruit: factaq; im
petu: in latrones ferunt ut insequātur
illos fugientes. Et quāquā pīdam om
nem recuperant: insequi tamen haud
quaquā desistūt: quousque illi ad de
sertum quoddam castellū peruenere.
Eo cū se illi proripiuisset: ibique se tue
rentur: obsidentur quidem a bulga
ris: sed illi cū essent pīti locorū: per
noctem castello egressi obsidentes decepe
runt: fugaque salutem sibi quesuerūt.
Salomon autē cuius gratia pauca hęc
hoc in loco memorantur deueniens in
planitie in quandam cui proxima erat

silua ingens regat eos: quibus cū eo uene-
rat: ut parū per illic demorarentur. Sil-
uam enim ait uelle se adire necessarie-
ter gratia: quam primū autem se redu-
rum Ita ex pectantibus comitibus. īgre-
ditur siluam: sed neque est ingressus:
neque usq;ā ulterius ab illis est uisus.
Perhibent: ipsum inde clam excessisse:
atque rescapientē ad deum fuisse cō-
uersum: deque a se in deum et in ho-
mines cōmissis uehemētr idoluisse:
atque instituisse deo soli in omni sua
uita se famulaturū. Ideoque se decre-
uisse: habitu pauperis et abiecti hominis
orbem terrarum peragratū agendo
dignā suis muneribus usque ad mor-
tem in ieiunijs fletuq; et plantu pem-
tentia. Quod et effecit: pieque aliquāt
post annis pole quod oppidū in Istia ē
diem suū obiuit. Sunt qui credant
beati Ladislai precibus fuisse illa deo

eum modum agende peccatorū peniten-
tiæ p̄fstitum. **S**uscepit et idem rex de
mio bellum contra Cunos: propterea
quod dum ipse ageret in Dalmatia
illi ducē Copulchoi id enim illi erat
nomen excursionē fecerūt per aliquā
hungaria loca: unde ingentē p̄dā
exportauere. Quo agnito: ad eam ul-
ciscendam iniuriam omnē animū ui-
resque conuertit. Cum uniuerso ior-
tur exercitu contra eam gentem q̄
ta maxima potuit celeritate profec-
tus est. Perueniens autem ad lacum
ubi cōmode res geri potuit: in illos
fertur. Nec multo labore fuit ei op̄.
Primo quippe impetu hostilem ex-
ercitum oīo deleuit. Ita p̄dā om̄is
recuperata. **D**e crevit et mouere bellū
aduersus Rhutenos: que magna na-
tio est. Illorum nāque consilijs et ope-
Cuni hungariā iuaserat. Cæterū illi

Ladislai formidantes potentia pacem
 sibi dari petunt: eamque a rego clemē
 tissime imperant quā facillime. **E**x
 truxit Varadiense monasterium cui
 contulit multa regia digna munificen-
 tia: ubi postea mortuus sepultus est.
Decernentibus Teutonū optimatib'
 cum eligere imperatore: noluit admit-
 tere quam polliciti sunt se facturo selec-
 tionē. Actis nihilominus gratijs illis
 qui eius rei gratia ad se uenerāt: pro
 re ipsa per quam paucis respōdit: suo
 regno se esse satis superque contentū.
Tantum ualuit eius apud principes
 christianos auctoritas: ut omnes pe-
 ne misericordia ad eum oratores rogan-
 tes: ut cum decreuerint suscipere expe-
 ditionē in Saracenos: qua recuperā-
 rent terra sancta: uelit ipse suscipere
 munus ductandi exercitus christia-
 ni. Se nanque eo esse animo: ut non

dedignentur sequi piissimi principis si-
gna: seque uelle cum omni modestia sacer-
ta ipsius iussa capessere. **P**robauit
christianissimus rex illorum consili-
um: atque annuit: responditque ora-
toribus: uelle se obtinxe efficere: quod
principes a quibus erant missi efflagita-
bant: paret unusquisque illorū quecū
que fuerint tanto tāque honesto bello
necessaria. Se habere iam paratas expe-
ditasque copias: et celerime se compa-
turum quicquid aliud suo expedire
rit exercitui. **I**llis ad suos principes re-
missis: ceperit dare operam: ut que essent
iusti bello gerendo compararentur. Sed
deo aliter placitum. Dum enī Ladislav
talia curat: in morbum incidit: quo cor
reptus sanctissime cur uixerat migra-
nit euita: anno abortu iesu Christi no-
nagesimo quinto supra milesium: ter-
tio Calendas Augosti. Regno prefuit an-

nis undeviginti.

INDEX·X·III:

Hic regi nulli uitam egerit celi
bem liberi fuere. At Geisa eius
frater duos reliquerat filios:
Colimanum et Almū. eos moriens par-
vuli nāque tum erant. Ladislai cōmīse-
rat fidei. Ladislauis autem cum ei mors
imineret: quia colimanus ob nimia cor-
poris deformitatem prauitatemque in-
genij nequaquā fuerat ei uisus ad re-
gnū idoneus: cohortatus est eos: quorū
curēres incumbebat: ut se mortuo: Al-
mū quam Colimanū mallent regnō pīx-
ficere. Secus si fecerint: hōc habeant. Fu-
turas esse complūrū inoxiorū homi-
num cedes. Inter consanguineos magna
dissidia capitaliaque odia. Sacrilegia
aliaque permulta impietatis genera-
Diuino se afflatū spiritu talia uaticina-

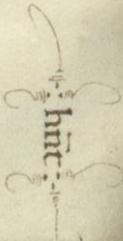
fol.
11. Cæterum eo mortuo: hungari quisq;
sua secuti studia que uir sanctus premo-
nuerat prorsus neglexere. **C**olimannus
morte regis accepta: ex polonia ubi tunc
agebat illico uenit in hungaria. Coac-
to paulo post ipsius aduentū totius re-
gni senatu: ubi satis est agitatum: uter si a
trum esset regno praefaciendus. **A**lmus
cum esset uir miti ingenio quod erat
natu minor: Colimano cessit. **Q**ui ma-
gna omnium letitia rex appellatus re-
gi um de more diadema suscepit. Ante
uero omnia Almū et nomine & di-
gitate ducis honorauit. Fuit quidē
primū inter ipsos sumus rerum om̄i-
um consensus: deinde uero assenta-
torum malignitate effectum est: ut
dum uixerunt: odijs inter se decetaue-
ri nt in placabilibus. **S**ub eo hungari
multa grauia deoque & mortalibus
quam molestissima perpessi sūt. Mul-

ta enī inique atque crudeliter gestit. Nec
 cūenit aliter: quam quād beatus Ladisla-
 us moriens deo ut diximus inspiran-
 te prēnuntiauerat. Sed p̄termissis c̄-
 teris: easolum perstringam scelerā: que
 in fratrem nepotem cōmisit. Post longi
 tempori dissidia cum ad pacem iam
 uenissent: cuius componendē gratia
 romanorū imperator e Germania uie-
 nerat in hungariam: esetque ea pax
 iure iurando firmata: quom primū
 imperator domū regressus est: iussit
 rex effodi effossoisque utriusque illo-
 rum oculos ad se deferri. Huic crude-
 litati aliud adiecit scelus. Nepos nā
 que hoc est filij Almi qui tū erat ifan-
 tulus Bela noīe iussit absidi genitalia:
 ne ei in regnum succederet: ad gignēdos
 uidelicet filios factus inhabili. Cę-
 terum ille cuius curę demandata res
 est: sceleratę iussioni non paruit. Di-

xit nihilominus regre executū sed diligē
ter fuisse quod iussicerat. At uero ille ab
scidit testes catuli: qui eum sequerat:
quos regio ostendens: en inquit testes:
quos abscondi tibi uoluisti. Cui Colima
nus habuit fidem. Eo enim ille re
gis noluit obtemperare imperio:
quod uerius est: ne si obtemperas
set: regiū postea genū omnino ex
tingueretur. Ceterum Alimi fratris
nec etiam uite Colimanus peperit.
Struxerat is demesiense monasteriū:
quo postea quā executus ab illo fuit se
contulit: ut ibi uita et ageret et decreto
a deo tempore finiret. **I**nter hec rex inci
dit in mirū ac miserabile morbi ge
nus: quo cerebrum eius paulatim flu
ebat ex auribus. Itaque intelligēs mor
tis esse propinquū: accersito ad se
filio: de quo paulo post fiet mūsua
mentio: ac alijs multis: quibus fide-

tandem cum aliquot e suis legionibus
eius sit in columnis. Nec propterea tamē
tibise in loca tuta recepit aīo delectus
ē. Conuerut ēi suas omnes cogitationes
ad ea tienda: que hostes nondum oc-
cupauerāt: collocaatis uidelicet ubi im-
sumē expediens idoneis presidijs.
Non ēi exigebat res: ut cogerentur ab
eo copię: quibus cum tartaris denio
dimicaretur: quippe qui prudenter
āīaduertebat: illos armis viribus/
numeroque ac robore militū longe
ēē superiores. Cōmissū autē se remq;
suam faciebat absque illa intermis-
sione deo ac beate Marie: cuius stude
beatus Stephanus rex hugariae re-
gnū olim cōmiserat. Trienniū tarta-
ri consūpererūt: modoque huc ac modo
illuc excūrētes tantisper in hunga-
ria commorati sunt: dū nihil pene
ulterius diripiendū eis relatum est.

Ita inestimabilibus honusti spoliis abi-
erunt. Cum autem ipsa regio relata sit
ab illis magna ex parte deserta; postea
quam hungari quia a tanta fugarat ca-
lamitate domum redire; miserabili
fame affliti sunt. Id enim consequi
necessè fuit propterea quod hostili u-
bique se uite rabie; coligatur non po-
tuere. Nec mirum cuiquā sit tartaro-
rum ingētem multitudinē adeo faci-
le populari hungariā potuisse. Un-
dique enim fere potest ea regio hosti-
bus patere excursionibus. Paucas
namque ualidas atque munitas h̄t
urbes. At uero antiquitus nullas ha-
bebat. Eius rei locuples testis est Ap-
pianus alexandrinus in opere ac li-
bro: quorum supra meminimus:
quom de pannone noīe loquere-
mur. Is quippe de suorū temporum
pannonibus locutus: nullas inquit

terum ago. habeoque dum uiuam condi-
tori meo gratias: quod absque ullo men-
tri corporis mei defecit me & fecit et i
hanc diem pro sua benignitate serua-
uit. Quo sit: ut multo magis quam hi
quos cernimus si in ego suę in me cha-
ritati obnoxia. **Q**uitquid pecuniarū
ceterarum que rerum que essent usui
uitæ necessaria ei imitebatur a paren-
tibus et cognatis: sui ordinis priori p
rovinciali tradebat: ut ea christi paupe-
ribus in elemosinas pro ut cuique
opus esset distribueret. Suadentib
ei persepe non nullis e monasterij nūr-
ginibus: ut omisso nimio domande-
carnis rigore: secum ageret mitius: ne
non tam deo seruire: quam se se trade-
re morti uideretur: quippe que uiuē-
do diutius multo plus meriti apd dñ si-
bi compararet: his respondere solebat
uerbis. **Q**uicūque se sperant uiuctuos

in hac lachrymarū valle diutius: illi si
bi bona facienda opera seruent infatu
ros dies. Ego ex numero malo ēē eorū:
que nescio: quanto tēpore sim in hac
mortali uita mansura. Illud autem
nosse nos omnes oportet: uanū esse
nobis claudi monasterij septis: et mo
ribundi corporis quietem ac seculi
huius affectare delicias. Sunt enī mo
nastrorum caustra habitacula eorum:
qui non presentia hec bona que fluxa
sunt et labilia: sed sempiterna amāt:
desiderant contemplantur. Quibus
ab ea dicit: audientes eru beselebat:
et eius exemplo ad seruēdū deo ser
uentius incitabatur. Parentē suum ac
frēs et cognatos quotiens ad eam ui
sendam se conferebant ad hoc potissimum
cohortari solebat ut regnū legitime no
pertyrānidem administrarent nec pa
tententur: ut uoluntati militū quorum

animus prede plurimū in hiāt expo-
neretur. Orabat p̄terea illos: ut si qd
apud ipsos ualerent eius p̄ces: cura-
rent ante omnia colere iustitā: cuius
virtutis munus maxime deo placet.
Nec minus precabatur: ut nulla eos
caperet obliuio pauperum orphano-
rum Viduarum et quoruī que ege-
norū. Habita autē ratione sancte eius
uitę: in cunctis pene que petiit ei pa-
rentes non contracta fronte ānuerūt.

Huius virginis sanctitatū malignus
inuidens spiritus suggessit geor-
gio Bohemorū regi: ut una cum rege
ac Regina hungarię se conferret ad
insulam sancte Marie: ubi situm su-
pra ostendimus: fuisse monasteriū
in quo eorū filiam dei seruio deuo-
uerant. Cupiebat enim ille magno-
pere uidere virginē: de cuius sancti-
tate multa mira circūferebātur. At

uero quum primū Bohemus ipsā ituitus est: ob eximiam formam: qua uirgo erat insignis: amore eius capitur. Petet igitur: eam sibi matrimonio iungit: dicitque nihil se dotis a parentibus habere uelle: sed regnū suū et quitqd ei esset virginis se dono daturū: modo efficiant eius parentes: ut quod petet assequatur. Respondet pater: fieri nō facile posse quod petitur: propterea quod a ienitinis annis virgo esset diuino mancipata seruicio: adeoq; esset in sancto confirmata propositio: ut putet suā filiam malle mori: q̄ ullis parentū uel suasionibus uel cōfiliis acquiescere. **C**eterū post multa ultro citroque dicta quibus Bela Rex considerans quantū boni ex eo coniugio posset ei euenire: filiam adit: Adiensque matrē: rem illi proponit: redditque causam: qua-

ipsam assentiri parenti oportet. Se
preterea daturum operam: ut mittat
ad Romanū Pontificem: cuius po-
testate possit illa talis matrimonii grā
sine ulla dei offensione ad seculitā
sire delitas: deoque adoptionis filios
gignere. Cui illa pater inquit: desi-
ne rogo carnalia mihi coniugia pro-
ponere. Tu nāque a primis mee era-
tis annis me Iesu Christo despōasti.
Nunc autē deo facte promissionis ob-
litus ita mutasti sententiā: ut horte-
ris me: abdicato cēlesti sposo: uiola-
taque mentis et corporis puritate:
nubam homini peccatori. Religio-
nicim quā professa sum nūquā dese-
ram. Corporis mentisque mundiciā
quā Regi Regum dedicavi nūquā
maculabo. Memoria teneo: quoniam tu
agente me septimū eratis annū polo-
norū regi sponsam me destinare ten-

tasli. Credo equidem te meminisse: qd
tunc tibi responderim. Dixi enim: Illi
me dum uiuam uelle seruire: cui me
sponsa ab ineunte etate deuouisti. Quid
si tue uoluntati que aduersabatur illi
stue nequaquam gressi morem: assenti-
am ne tibi nunc: cum etate sim gran-
dior: atque ideo sim facta cum prudē-
tior: tum precapue gratię diuinę capa-
tior. Define igitur pater me a propo-
sito religionis auerteire. Nam regno
et opibus ac ceteris que pollicetur
Bohemus. Celeste regnum christiq; ois
suavitatis delicias antepono. Malo
igitur mon: quā tuis mortuis paie-
re consiliis. **T**alia dicēti uirginī cū
ille dixisset parentem se esse atq; id-
circo diuino precepto sibi a filia opor-
tere obtemperant: his uerbis et patri
et matri que aderat respondit. Quo-
tiens mihi iusserris que deosunt pla-

cita uobis ut meis parentibus ac dominis
obediam. Sin iussoritis quidpiam a me
fieri: quod diuine aduersetur iussioni:
neque parentes neque dominos meos
uos nec unquam fuisse nec esse cognoscā.
Ita illi constantiam filie aaduententes
ab incepto destiterūt. **V**irgo aut̄ chri-
sti reliquā uite tempus omni cum sancti-
tate consumpsit. Aliquot post annis in
incidens in graue corporis morbum ac
cerfisis ad se sororibus: que erant cete-
ris natu grandiores: predixit illis die
et horam: qua eēt uita excessura. Su-
ceptis deinde christianis de more sa-
cramētis: momento quod illa pronun-
tiauerat pie extincta est anno etatis
sue octauo et uicesimo xv. Calendas fe-
bruarij: quo die celebrare solet roma-
na ecclesia beate Prisci virginis et mar-
tiris solennitatem: anno ab ortu salua-
toris. lxxi. supra millesimū et duen-

testimoniū. Verba eius nonissima hec fuerūt.
Domine mi Iesu Christe In manus tuas co-
mendo spiritum meum. Quia corpore e-
gressa: et illius saepe claritas quedā ad-
mirabilis quam omnes uirgines que-
aderant manifeste uiderūt effulsi.
Atque ita uisa ē fuisse a dolore mortis
extranea: sicut a corruptione carnis ex-
teriorat aliena. **I**n pso autē momēto quo
migravit e uita: Ostensus ē diuinitus
transitus eius e corpore muleri cuidam
deo accepte. Cuius mansio distabat a
monasterio centū ferme milibus pas-
uum. Visionem uero suam uiro illa pa-
tescit: Scias inquiens hac nocte beatā
Margaritā regis nostri filiam dīe su-
um obiisse. Vidi equidē ipsām gloriofa
amicā stola transferri ab angelō in ce-
lum. Ille cupiens scire uerum ne es-
set quod ei nūtrauerat uxor: ad in-
sulam profectus est: et christi uirgi-

nem cotempore quod uxor ei dixerat
fuisse defunctam inuenit. Coniugis au-
tem sue uisionem fratibus ordinis
predicotorum qui in insula tunc erant
ordine narravit. O stensa quoque ē
fēlix eius ad alteram uitā migratio
religiose cuidam mulier: que in eadē
insula circa sancti michaelis monaste-
rium degens agensque suorū peccato-
rum poenitentiā se ieiunijs et oratiō-
bus alijsque multis honorū generib⁹
afflictabat. Nec per paucis ante mor-
tem beatę Margaritę diebus uidit i
somnis sanctam dei genitricē stipan-
te eam magna uirginum caterua e celo
descendentem: intrœunseque locū: ubi
illa egrotans iacebat. Tenere autē su-
is manibus uidebatur coronam miro-
candore coruscam mireque uarijs gē-
mis ac margaritis ornatam. Ut autē
intrōgressa est: eam coronā capiti eis

AII

imposuit. E rectaque illam inter uir-
gines magna cum omniū letitia coro-
nauit. Max loco illo egredi uisa est: atq;
in celum unde uenerat per gradus quos
dam cum ingenii comitantiū eam uir-
giniū aplausu conscendere. Eam ui-
sionem illa ad monasteriū se conferēs-
uire iurando uulgauit. Qua ex re-
iudicatiū est ab omnibus: qui uulga-
ri uisionē audiuerūt: beatā christi
sponsam Margaritā haud multo
post moriturā: et pro meritis eius:
inter felices animas collocandam.
Claruit et uiuens et post pūū ip-
sius obitum in hanc usque diem mul-
tis uarijs miraculis quibus ipsum i-
nocenter et religiose sanctaq; uixisse
manifeste demonstratiū est. Ea mi-
racula fide dignissia existimatiū: que
hoc loco a me cōmemoraretur: cum fa-
tis intelligam: me preter meum isti-

tum nimirtum excessisse a narratione re
rum: quas perstringere decieueram.

Post Belam regnum tenuit Stephanus e
ius filius annos duos. Decessit anno le
su christi. M. cc. lxxiiij. fuit in armis plu
rimū fortunatus. Bella gessit aduersus
Bohemos qui superiorē victoria faci in
solentiores. hungaros ad arma multi
phariam prouocabat. Sed ipse cohorta
tis suis: ut item stenue gerendo illatas
ulcisceretur iuriis: prelium cōmisit
haud procul a fluvio: quem appellant
Rapcham: quo eos cum Octacoro eorū
rege superauit. Erat illorum exercitus
ex varijs compositis gentibus. Omnes
nihilominus primo pene impetu. hun
gari fugauerunt. Multi ex illis capti.
Interfecti supra decem milia.

INDEX DECIMVS SEPtem.

I successit Ladislaus filius: reg^o
uitque annos XVI. Fudit et
is Bohemorum copias: Octo-
ro corum rege in moravia cesso. Fudit
et exercitum Comanorū: qui Duce Ol-
damuro inuasit hungariā: ut camil-
lus ditioni subigerent. **S**ub hō re-
ge: Tartari infestis armis denuo hun-
gariā ingressi sunt: qui omnia pene
longe lateque usque pestum direptio-
nibus atque incendijs absumpserūt.
Anno deinde ab eorū ingressu secun-
do non sine maxima preda excessere:
Duxerat hic rex uxorem filiam Ca-
roli secundi Sicilie regis: ex qua plu-
res suscepit filios. Sed ipse uxore li-
berisque despiciens: cum Comanis mili-
eribus licet essent a Christiana religi-
one alienē omnē suam uitam libi-
dinose uiuendo consumpsit. **Q**uin
ea de causa regni sui curas omnes pe-

ne pretermisit: ita ut non modo sui
omnisque regij decoris: sed sue quo
que religionis penitus oblitus esse
uideretur. Quę res causam p̄ebu
it suis popularibus: ut ipsum nō
mediocri odio prosequeretur. Per
crebuit tanti flagitiū rumor apud sa
cros sanctę Romanę ecclesie senatū
nec non apud plerosque seculares
catholicos principes: qui infamen eis
vitam (ut par erat) abhominabā
tur. Itaque missus est unus e nume
ro cardinaliū ab apostolica sede lega
tus: qui re cognita: si rex perseveraret
uellet in scelere: in ipm sententiam
ferret anathematis: priuationisq;
regni iudicio ipm condēpnaret. Qd
a legato post inquisitionē qd diligē
tissimā effectū est. Id que fieri petie
re cuncti regni viri primarij: quādo
quidem sceleratus rex maluit noxię

indulgere libidini: quam et abstinere
flagitio: et maximo patere pontifici.
Ceterum ultior scelerum deus non est
passus: ut impius homo ea exterranda
facinora impune perpetraret diutius.
Haud enim multo post quia legatus re-
diit ad urbem Romanam a Comanis qui
bus maxime fidebat ob mortuus asperi-
tatem necatus est: anno ab incarnato
filio dei Millesimo cc. lxxxxx.

INDEX · X VIII :

Regnauit post eum Andreas e-
ius nepos annos. xi. Quis na-
ratur autem is fuerit: paucis meo-
randum est. Andreas huius nomis
secundus de quo supra suoloco me-
minimus reuersus a terra sancta du-
xit uxorem: filiam marchionis Este-
sis itali: ex qua genuit filium: cui
Stephano nomen fuit. **I**s cū fuerit

natus mortuo nanque viro: uxor fac-
ta iam gruida: quod hungarie mag-
tibus patet fecit: ad patriam regressa ē
et ibidem apud maternū aut̄ adole-
uerit: duxit uxorem cuiusdā ciuitis
ueneti filiam: cuius magne nūc erat
opes. Ex illa igitur Stephanus sus-
cepit filiū Andream noīe: de cuius re-
gno nunc loquimur. **I**s itaque sup-
site adhuc Ladislao: de quo rege pau-
lo ante fuit habua mentio: adiutus
aut̄ sociisque opibus p̄rexit in hun-
gariam: propriea quod cum haberet
ducis appellationem que dignitas ē
regi proxima: sperabat se adepturū
in regno dn̄atum: quē adeptu antea
fuerant quicunque fungi eis modi
ducis dignitate consuerat. Inter hec
Ladislaus a Comanis occiditur. Accep-
to igitur necis nūcio: hungari quos
non latebat quali genere esset Andre-

as exortus: ipsum electū appellatūque
rege coronauerūt. Austriam hic ī po-
testatē redēgit. Obiit Bude: āno hu-
mane salutis M. ccc. i. Sepultus est a
pud fratres minores in ēde beati Ioan-
nis euangeliste. **S**ub eo hungarorū
primores in duas se diuisere factos.
Earum una rege adhuc vivente im-
petravit a Bonifacio huius nōis octa-
uo romano pontifice mitti puerum
quendam undecī natū ānos: qui hū-
garie regno andrea abdicato prefice-
retur. Pro rei autem huius notitia: hoc
parlo altius repetendū est **M**aria Ste-
phani hungarie huius nominis quin-
ti regis filia nupsit Carolo huius no-
minis primo regi Sicilie. Ex illa nat
est ei filius: Cui Carolo quoque fuit
nomen: qui et patre extincto regnū
Sicilie tenuit. Is ex clementia rodol-
fi imperatoris filia genuit Carolober-

tum: quem hungari postea nominauerunt.
 Hunc itaque pontifex maximus adduc-
 tis precibus ac rationibus alterius hun-
 garorum factionis: quæ sunt iuse iustis
 sine: quam Andream regno preficiendū.
 Eius rei gratia: legatus apostolice sedis
 missus quidem est in hungariam: sed
 re infecta: ex unde uenerat rediit. Tantę
 nanque tunc erat Andree opes: ut neque
 legati potestas neque arma aduersaria
 facile ipsum hungaria pepulisset. Qui
 aduerserantur factionis Andrea mor-
 tuo Vinceslaum Bohemoru regem ad-
 iere: cohortati que illum sunt: ut peteret
 hungariam: sibi que regnum quod iure
 suu esset acciperet. Iuris autem hāc cau-
 sam attulere. **A**udi inquit rex indy-
 te: quā tibi redditimus causam: quoniam
 ad te pertinere hungarie regnum arbitri-
 tramur: ut non inani priorsus psirasos
 consilio ad te nos nensisse intelligas.

Ortocharus Bohemorum olim rex quem
Ladislaus quartus rex noster intrermit
ex uxore cuius fuerat Bela pater rex et
ipse olim noster huius nois quartus ge-
nitus te: qui patre tuo mortuo Bohe-
mie regnum nunc tenes. Non igitur iuu-
ria sed iure optimo regem nostrum po-
stulatum te uenimus. Bono anno esto. Na-
et si aduersarij nostri curat carolum
sibi constituere regem auxilio potesta-
teque pontificis maximi: nos et cete-
ri qui nostris fauent partibus ei ob-
nixe repugnabimus. Nunquam tibi de-
crimus. Tibi semper consilio opera ar-
mis erimus auxilio. Celeritate tibi
opus est. Da operam: ut quam primu-
m comittas itineri: ne opes aduersari-
orū dum tu diem de die trahis: mi-
mitum augeantur. **V**incleslaus cum
eet senio confessus: quod illi proposu-
erant admittere noluit: quamquam post

multa ultiro citroque dicta paucissima hęc
tandem adiecit: si quid inquiens iuris
succedendi in regnum hungarę mihi
est: id totum Vladislao filio meo trado. Cu-
rate uos persuadere iuueni: ut traditum ei
ius per ignauiam non amittat. Id hunga-
ri audientes nihil morati iuuene adeūt.
facileque persuasum perducunt quoctūq;
uolunt. Cum igitur Albam cum illo per-
uenissent: regem eum appellauerūt: co-
ronauerūtque: ac non Vladislau sed V.
littera detracta: Ladislaum vocari ipsum ma-
luere. Ita hungarorum discordia effectū
est: ut uno eodemque tempore duos ha-
beret hungaria reges. Habuit et tertium.
Nanque alii quidam regni optimates O-
thonem Bauarie ducem introducūt in hun-
gariam perductumq; Albam regem quoq;
appellatum coronauerunt: ut a Ladislao
ablatio diademate illo: quo legitimi hunga-
rorum reges coronari consueuerint. Sed

a Ladislao uaiuoda non multo post captus
in carcerem coniectus est. Fuit tamen deinde
libertate ab illo donatus: ea adiecta lege: ut
hungaria illico excederet. Sunt nihilomi-
nis: qui affirment: effugisse illum e carce-
re: coronamq; secum asportasse. Cumque
ille: cui custodienda portandaque fuerat
tradita illam amississet: reperita est a uiato-
ribus per viam ubi ceciderat iter facienti-
bus: qui Vaiuode ipsam restituerunt.
Redeo ad Carolum.

INDEX · XVIII:

Post hęc: missus Gentilis sacro
sanctę Romane ecclesie presbi-
ter Cardinalis ab apostolica se-
de legatus ita persuasit hun-
gariis: ut depositis cdij sublatisq; simul-
tatibus absque ulla reluctancee Caro-
lum regem susciperent. Acto itaque Albe
omnium optimatum conuentū: summa cū

omnium letitia regni coronam accepit. **M**a-
gna cum laude regnum hic suū tenuit an-
nos duos et quadraginta. Tres duxit u-
xores. Mariam natione polonam Cazi-
merij ducis filiam: Beaticem filiam re-
gis romanorum: Elisabetam filiā Ladislai
regis polonic. Ille absque ulla sobolis suscep-
tione decesserunt. Ex hac uero suscepit fi-
lios quatuor: Carolum Ladislauum Laim/
qui et Lodouicus nominatus est: et An-
dream. **Q**uidam e suis domesticis foelicia-
nus nomine maligno adductus furore pa-
rauit insidias: quibus ipsum una et re-
ginam ac eorum liberos interimeret. Sed
pattan tam execrabile facinus non est
passa diuina benignitas. Detectę nanque
insidię fuere. Idcuto debitas ciuitate regē
dedit pro tentato scelere pœnas. De ipso
enim deque sibi necessitudine coniunc-
tis supplicium sumptum. **B**ellum ge-
rens aduersus Matheum Trinchinum

hominem genere nobilem et armis opibusque potentem: qui hungariā armis i festabat illius ingentem exercitū p̄elio uicit. Regnum suum prudentia rebus que fortissime gestis non conseruauit modo tutatusque est: sed auxit etiā plurimū. Copias instructas atque expeditas non solum bello: sed pace quoque se per habuit: ut quotiens rerum exigeret necessitas: presto essent. Ita ingens facta est eius apud cuntas pene orbis terre nationes auctoritas. Sua ditione tenuit Dalmatiā: Croatiam: Seruiam: Ladome riā: Russiam: Cumīā: Bulgariā: Bos nam. **V**ixit christianissime. Ideoque multis christiano homine dignis virtutibus ornatus inter orbis principes nō mediocriter enituit. E rex ut ibidem apud Lippam in honorem sancti Lodouici ordinis fratrum minorum: qui eius fuerat frater. Constituit et ibidem cœno

bium: in quo eiusdem ordinis sacerdotes
deo famularentur. Alba beata Marie vir-
ginis eadem que sepe conflagrare antea
solebat plumbis texit laminis. Cuique
postea ipso uiuente etiam conflagrasset:
plumbo ipsam denuo texit. Obiit anno
humane salutis M. ccc xlij. xvii. Calen-
das Augusti: Albaque sepultus est.

INDEX. XX:

EI successit Lodowicus filius: que ex Elisabetta uxore polonie ut iam dictum est regis filia suscepserat. Fuit animi mag-
tudine religioneq; atque alijs multis christiano principe dignis uirtutibus parenti non modo simillimus: sed etiā par. Paternū regnum et gloriam conser-
uauit et auxit. Bello et terribilis & for-
tunatissimus. Pace mitissimus. **H**uius
frater fuit Andreas ille Sicilię seu matris

regni neapolitani rex: cui nupsit Ioāna
 Roberti regis filia: quę Andrea ipso non
 modo despato: uerum etiam abdicato: nup-
 sit philippo principi Tarentinorum. Post
 multas deinde ei illatas iniurias: ipsum
 interfecit: ut suo loco ostendi texens ca-
 talogum regum neapolitanorū. **A**t ue-
 ro Lodouicuſ ea de causa cum ualido ex-
 eritu semel et iterum profectus ad Io-
 anne regnum fratris necem ultus est.
 Multisq; ibi fortiter glorioſeque gestis in
 suū rediit regnū. Elisabeita quoque eius
 mater in filij auxilium ante quam illi
 necis infidię adura coniuge pararentur:
 Neapolim usque nauigauit. Composita dēide
 inter filium et nurum concordia: Romam
 perexit: quo beatorum apostolorum petri et
 pauli corpora ueneraretur. **D**uxit hic rex
 uxorem Margaritam virginem prestanti for-
 ma Caroli marchionis Morauie filiam. Ce-
 terum ea imatura morte defuncta: duxit

Elisabettam filiam Stephani bani uiri genere i
signis: ex qua tres e filiis nate sunt. Caterina:
Maria: Adiuga. **M**isit copias contra Tarta
torum exercitū: qui invaserunt Transilua
nos et Siculos: illosque duce Andrea Laczi
co profligauit. Fudit et copias aliquot re
bellium: qui in Croatia et Dalmatia motus
magnoſ excuerāt. **D**uxit in Italiam po
tentem contra Venetos exercitū: qui ſibi
occupauerant Dalmatiae partes maritimās:
easque reſtituerē cum eſſent ditionis re
gum hungarię recuſauerant. Aliquot illis
urbe in quis fuit Tartuſiū multaque ca
ſtella adermit. Nec deſtitit ab armis: donec
ei queſ occupata ab illis fuerant reſtituerē
tur. **D**uxit et auxiliares copias ſumis po
tificibus Innocentio Gregorio et Urbano:
propterea quod non nulli itali tyriani mul
ta Romane ecclēſie oppida ſue ditionis fe
cerant. **E**xpugnauit Boſnienses et Bul
garos: qui ab ipſo deſciuerant. Alias mul

tas suscepit expeditiones in suos aduersarios: i
quis fuit Carolus imperator: de quibus omni
bus magnam fuit gloriam consecutus. Lit
fatos infestantes Russiam: que tum ei pare
bat: ueritatem in fugam. Deditque operam: ut
ca gens cum abhorrearet a pietate christia
na christi susciperet cultum. Ipsius preterea
cura effectum est: ut Comani genus homin
ferox et imperium qui Tartarorum ritu ab
sque illa religione antea uitam egerant
ad christi fidem conuertereintur. Nauauit et
operam: ut patarenii Bosniensis natio abiec
ta execrabilis illa manicheorū heresi: cui p
diu inheserant ad fidei ueritatem unitate
que redirent. Verum perfidi homines haud
multo post ab eorum heresiarchis persuia
si ad pristinos redierunt errores. Pepulit
ex hungaria Iudeos co precipue: quod sfe
nore multos ad extremam redegerant in
opiam. **E**lectus et coronatus fuit Polo
ne rex: tantum ualuit eius apud exter-

nos auctoritas. Sub eo: beati Pauli primi heremite corpus e Venetis in hungariā translatum est. Constituit autem complura cœnobia: in quibus uiuerent heremite: qui ipsius beati pauli religionem profiteri se dicunt. **V**biuit mortem anno ab ortu domini nostri Iesu christi. M. ccc. lxxxii. tertio id^o Septembri. Sepultus est Albe in sacello qd^t uiuens extruxerat iuxta eadem beate Marie virginis. Regnauit an: xl. Morte eius iminente: crinita apparuit stella: que tāti principis e uita exitum absque ulla dubitatione significauit.

INDEX XXXI :

Reliquit filias duas: quartum natu grandiorem Mariam nomine puellam adhuc destinauerat uxorem Sigismundo: qui et ipse erat tum admodum puer: eratque Marchio Brandenburgensis et filius Caroli imperatoris

regisque Bohemorū. Illo itaque mortuo: ea
puella totius senatus hungarorū consensu
regina coronatur. Decerniturq; ut non mi-
nus quam si esset rex: apud ipsam rerum su-
ma constaret. Cum Elisabeta igitur matre cu-
ius usq; est consilio cœpit primū magna cū
laude cuncta administrare: prout tān regni
cuiq; exigebant. **H**aud tamen multo post:
fit Elisabeta prava consultrix: persuasa uide-
licet quorūdam factiosorū consilijs dolosis
q; suggestionibus. Cœpit nāque multis ex
hungarica nobilitate p̄stantib; iuris su-
as adimere et alijs tribueire facultates ho-
nores dignitatis: quas illis Ldouicis ob-
merita ostensarum ab eis uirtutū impende-
rat. Ob rem itaque adeo indignam: mul-
te toto in regno seditiones ac similitates o-
riuntur. **Q**uo circa placuit plerisque ex
Neapolitano regno accersiendū in hunga-
riam Carolum cognomento parū: qui fu-
erat filius Andree eiusdem regni regis Lo-

douici uero nepos: cui regni hungarie suc-
cessio deberi iure videbatur. Facile ille per-
suasus uenit in hungariā: et regni coronam
fautoribus illis: a quibus fuerat accersitus
consecutus est. **C**eterum Elisabeta graui
ob id affecta molestia dat operam: ut per
amicos Carolus obtruncantur. Id ubi ē
factum regni administratio denuo ad re-
ginam peruenit. Eare Sigismundus Ma-
rie sponsus cognita: quā celerrime pergit ī
hungariam: rexque appellatus regni coro-
na donatur agens etatis annū xx. Erat
autem is annus ab incarnatione filio dei. M.
ccc. lxxxvi. **H**ic est Sigismundus ille q̄
posta fuit Romanorū ab Octavio Au-
gusto, Vigesim⁹ quartus imperator: de quo
suis in locis: supra multa que sunt uisa
relatu digna prodidimus. Fuit et rex Bo-
hemorum: quorum regnum adeptus ē: mor-
tuο Viceslao eius fratre. Huius regni coro-
nam suscepit anno ortus domini nři Iesu

christi. M. cccc. xx. Obiit diem suum in Mo-
rauia: que regio ditionis est regum hunga-
rotum. Regnauit in hungaria annos. lv.
Vixit annos. lxx.

INDEX · XXII:

Tenuerat Sigismundus ex uxore
nomine Barbara Ermandi
Cilię comitis filia Elzabetam:
quam uincens Alberto Austrię
duci matrimonio iunxerat. Illo itaque ex-
tincto: Albertus et hungarorum rex corona-
tur: et in Bohemie regnum illi succedit.
Consensu preterea eorum: quibus huiusc
modi res cure esse consuevit imperator e-
ligitur Romanorum. **F**uit is magno animo
uir et christiane fidei defensor acerrimus.
Mouit nanque bellum aduersus hussitas: id
est: contra Bohemos illos: qui Ioannis co-
gnomento hus errores contra sancte
catholice ecclesie fidem affirmant. primita-

citerque tenent: ac predicant. De quorum
dānata heresi suo in loco que fuerūt cogni-
ti necessaria perstrinximus. Duxit quidē
christianissimus princeps in illos numero-
sum exercitū: sed occurrentibus quibusdam
suarum rerum difficultatibus: necesse ei fu-
it a susceppta expeditione desistere. Parantē
postea bellum aduersus illos denuo gerere
imatura mors rapuit: quippe qui paulo miny
duobus annis regnum tenuit. Vita excessit
anno salutis humane. M. cccc xxxix. Albe-
sepultus est.

INDEX XXXIII;

MOriens Albertus cum adessent
aliquot e regni optimatibus).
Elisabettam reginā grauidam ex-
se factam asseruit: meminerit
inquiens uiri hungari: cum iure futurum re-
gnum uīm: quem regina uīa partu ediderit.
Fuerunt iis: qui tum aderant: qui regis dic-

ta nihil iipenderunt. Plerique uero eius verba
 memore manducauerent nec plane sine consi-
 lio ut uidelicet expectato partus tempore: qd
 faciendum rex monuerat magna cum fide
 exequerentur. Illi igitur qui morientis regis
 uerba despexerunt censuerunt: nequaquam
 expectandum regine partum. Id enim si fi-
 cret: actum esse arbitrabantur de regno
 hungarie. Nam quid aliud expectaretur:
 quia quod hungaroru res publica regeret
 a foemina: que non suo sed aliorum consi-
 lio regnum moderaretur. Timendum esse
 regno amplissimo exitium: si tantisper
 esset expectandum: dum nasciturus in-
 fans ad tenendum regnum esset idoneus.
 Idcirco malle se accersire uiru que pia ex-
 ternu: quem regem sibi constituat: quia
 quod uel foemine uel infantis tutoribus
 et educatoribus esset tanti regni creden-
 dum imperiu. Itaque decretum ab illis
 est accersiendum Vladislauum iuuensem

morum elegantia preclarum Lituanię ducem
regisque Polonię fratrem. Is quam celerrime
adit hungariam: ac fauore illorum: qui ip-
sum produxere. Budam ingressus est anno
dei et dñi nři Iesu Christi M. cccc. xl. Alij
vero permulti quos non dum Sigismundi
ceperat oblitio eiusmodi rem quam gra-
uissime atque iniquissimo animo tulere.

Intra hęc: regina peperit: natoque infanti
nomen indidit Vladislau. Mox adit Al-
bam: secutaque est eam haud mediocris
pars hungaricę nobilitatis. Ibi datur o-
pera: ut infans uix quartū etatis agens
mensē coronaretur. **A**ffuit tunc magis
auctoritate vir Dionysius Strigoniensis
antistes ac sancte romane ecclesie pres-
biter Cardinalis: qui infantem de more
et iunxit: et coronauit. Is preterea ali-
quotque alij ecclesiariū prelati ac multi
regni proceres in regine nouelli tamē re-
gis nomine uerba iurauerūt. At vero re-

gina muliebri astu decepit prefectum arcis vi
cegradu quo in loco diadema fidei nanque il-
lius erat creditum seruabatur. Cum enim ad
reponendam in suo loco coronam itū est : re-
gina non plane illam sed aliud quiddā in
arca reposuit. Arcam autem obseruauit cla-
ui deque more obsignauit sigillo : illudq;
simul et clauim arcis prefecto cunctis qui
aderant spectantibus restituit. Nec quisquā
fuit ex illis a quo excogitatus astēmina do-
lus deprehenderetur. Ita coronam per dolo-
retentam illa subripuit : nec multo post in-
de excedens adiit Fredericū Austrię duce-
regemq; Rōanorū : qui Vladislao erat con-
sanguinitate propinquus. Non enim du-
bitabat astutissima mulier : quin apud
Fredericū et nouellis et infans hungarie
rex educaretur fidelissime : & delata ad se
corona seruaretur quam diligentissime.
Redeo ad Vladislauum. **V**eniens is in hun-
gariam miro eorum qui alterius erant fac-

tionis fauore suscep^{tus} est. Multi quoque ex
plebe partes eius secuti sunt. Ita patulatim
fuerunt auctae eius et opes et auctoritas. Bre
uiter rex aplerisque appellatur. Cumque
coronari ipsum oportere ab amicis acclama
retur: quesitaque in solito loco corona mini
me inueniretur: rei supplementū haud īde
cens ex cogitatum ē. Quodam enim diade
mate quod una cum sacris beati Stephanī o
lim hungarorū regis reliquijs scriuabatur
ipsum coronauerunt. **C**orona illa quā di
xi a regina subrepta est quiddam apud
hungaros in primis religiosum atque ue
nerabile. Estque apud eam gentem perti
naci quadam cura perdiu scriuata consuetu
do: ut nemo uel creetur uel appelletur rex:
qui non eo coronetur diadematē. Perhibet
nanque coronatum illo fuisse beatū et sem
puterna memoria dignum regem Stephani
num: cuius supra regnum uitamque per
strinximus. **S**ubsecuta sunt post hec pro

cerum inter se magna dissidia: intestinaque
bella moueri ac parari per uniuersam hun-
gariam: maximo animorum ardore cœpere.
Nec dubitari potest: quin tam periculosa
bella sine uariis ac miserabilibus stragibus
cedibusq; et cladibus atque multiplicibus
predis et dueptionibus agitorumq; uasta-
tionibus gesta sint. Tot autem tantisque
atque alijs permultis malis afflictata ē hū-
garia annis ferme duo detriginta. Hinc
enim arma inter se confiebant hungari.
Indeque Bohemus: hac Polonus infestabat
hungariam Alia ex parte Amoratus Tur-
carum tyrānus eiusmodi discordiarū nac-
tus occasiones hungariā ipsam iuadere
cogitabat. Iam enim paulo post Alberti
mortem cum in gentibus exercitibus su-
os cœperat egredi fines: ut sibi quascūq;
posset regiones gentesque subiigeret chri-
stianas. Iam subacta inferiore Misia pene
trauerat in superiorem: cuius portio quedā

est Rascia: quam uictant Seruia. Eam omnem nationem breui et absque magnos suorum discrimine in sua ille rededit potestatem. **M**ox ingredi parabat hungaria: quae ei regioni ē contermina ipsa superior Misia. Et nisi in gentibus illius contibus obuiā itum esset opera opeque et armis Ioannis Coruini: Cuius multa fortia facta supra idoneo in loco memorauimus: actum iam prorsus esset de re hungarorū: deque uniuersis hungarie propinquis conterminis que regionibꝫ et i primis de nostra Italia. Omnia quippe in ipsis Turcꝫ fortasse nunc longe lateque tenerent: sublatis christianorū principum imperiis: uti fecisse eos constat apud grecas nationes. Eiusce namque calamitatis est adhuc memoria recens. Ab hungaris igitur et a ceteris eis finitimi nationibus christianis immortales agende sunt Ioāni Coruino

gratię: qui hungarię futura audacissimaq;
illa Turcarum irruptione inuasionęque
seruauit. **A**d eas autem intestinorū bel-
lorū sevissimas tempestates discordiasq;
placandas missus est ab apostolica sede
legatus Iulianus Cesarinus natione Ro-
manus sancte Romane ecclesie diaconus
Cardinalis: de quo supra suo loco pauca
mentione digna predidimus. Is dum na-
uat operam: ut pax componeretur iter
Elisabettam reginā et Vladislauū: regina
ipsa moritur. Quam obitem: obueit: ut
Vladislai auctoritas apud omnes pluri-
mum augeretur. Ad quod hoc accessit po-
tissimum quod Ioannes Corvinus eius p-
tibus maxime fuit. Qui sub eo bellum
postea gerens aduersus Turcas intra pau-
cos menses multas uictorias magna cū
laude assecutus est: que supra ubi ē fac-
ta de ipso mentio cōmemorate sūt. **P**o-
stea cum Vladislauſ persuasus a legato

bellum mouisset contra Amorattum: co-
missoque cruentissimo illo maximeq; me-
morabili prelio: quo christianus ingens ex-
ertitus infeliciter dimicauit cum Turcis
anno salutis humane. M. ccc. xlvi. Cut su-
pra quoque suo loco tradidimus. strenuis-
sime rem gerens oppetuit. Agebat autem eo
tempore annū ætatis primū et uigesimū.
Regnauit annos quatuor.

INDEX. XXIII:

Erat per id temporis Vladislaus
Alberti filius annos natus qui
que. Idcirco cum per etatē nō
esset idoneus: cui regni trade-
retur administratio: habita ratione ge-
starum rerum aliarūque multarum uit-
tutum spectate præserim multis i rebus
fidei Ioannis Coruini: magno totius hū-
garie consensu delectus ipse est: qui regis
loco Vaiuode tñ appellatione uniuersum

regnum cum imperio moderaretur: ipsum
que sua illa animi magnitudine illaquei
rebus gerendis ei ardentite fortuna tutar-
etur. Eam electionem securus est omnium
populorum mirus applausus gaudiumq;
non mediocre et legitima incredibilis. Tan-
ta nanque erat uirtutis viri apud omnes
hungaros existimatio. **I**s ante omnia
que sunt ei uisa factu necessaria: curauit:
ut corona una et Vladislaus puer Aller-
ti olim regis filius quem Fredericus Augu-
stus apud se tenebat. Ut ante dictum est
recuperarentur. Sed cum ille restituere recu-
saret quod iure postulabatur: indignans
rei Ioannes impatiens infestis armis ex-
currat per multa loca: que tenebantur il-
lius ditione: per Carintiam presertim et
Carnicolam Stiriamque. Et priusquam
quod multarum Cittatum atque villa-
rum agros incendiis ferroque vastauit:
ingentem etiam inde predam pecorū

atque hominum traxit. Fecit id uir prae-
dentissimus eo consilio: ut Fredericus
ob acceptum tam grande detrimentū:
ad restituendū hungarī quod suū erat
adduceretur. Sed ille parum id curauit/
perinde atq[ue] ad rem suam nihil at-
tineret. Fuere ea tempestate per multi
mortales qui Fredericum accusarent et
ignauie desidieque: propterea quod cū illi
non decesserent opes: quibus potuisset repu-
gnare hosti: se tamen domi continuuit:
et uiolentig: quia cum cēt princeps chri-
stianus: quod sciebat non esse suum sibi
retinuerit tam obstinata pertinacia. **M**o-
uit et bellum Ioannes quod ad extre-
mum confecit fœliciter aduersus Geor-
gium Seruie despotū: a quo fuerat ma-
gna et indigna et que non erat equo ai-
mo ferenda laceratus iniuria. Constat
nanque bello: quod ei fuerat cum Turtis:
rediens per Seruiam in hungariam di-

uersatus est apud ipsum Georgium: a quo
credebat: amice se hospicio suscipiendum.
At uero ille hospitiū iure uiolato: non ami-
cum sed hostem se Ioanni exhibuit. Cap-
tum enim ipsum carcere obseruauit: nec
inde abire permissus esset: nisi Ladislauū
filium obsideā apud illum reliquisset.
Suscep̄tis tñ armis aduersus illum haud
multo post profectus cum multum agrorū
una prope excursione per Rasciam perua-
stasset. **S**uscep̄t et expeditionem cont̄
Bohemos: qui suis egressi finib⁹ aliquot
hungarorū castella expugnauerat. Ipse
uero non modo occupata recuperauit: sed
et profligato hostium exercitu: multa
castella multūq; agrorum illis ademit.
Post hęc: multa parauit in eius nationis
exitium: que plane constasset felicissimē:
nisi eius coep̄tis fuissent impedimento nō
nullorū ex hungarica nobilitate in ipius
caput parat⁹ preditorum insidie. Itaque

adatus est necessitate: ut que conceperat animo
in tempus deferret oportunius. **D**einde cum
Amoramus Turcarum imperator pararet iua-
dere Rasciam: ideoque Georgius suis diffidet
uiribus Ioannis periussit auxilia: ut licet
in ipsum aliquando peccasset: cum tamen esset
homo christianus: non esset a duce chri-
stianissimo in tanta mole terum deseren-
dus: non abnuit ipse: sed et opem illi tu-
lit: et affuit. Cum suis enim copiis Tur-
cas iuit obuiam: commissaque pugna: uic-
tor euasit: quippe qui plerosque illorum
uerit in fugam: multos occidit: illos at
qui erant bello meliores cum Frizebugo
illorum duce captos tradidit Georgio:
qui pro sua libidine illos uel trucidaret:
uel coiceret in vincula: aut traderet su-
is: a quibus auro redimerentur. **P**ausis
postea interiectis mensibus cum Frederic⁹
Cesar ageret in noua Ciuitate: quod oppri-
dum in Austria est: nec ueller restituere

Vladislaum hungarum: qui illum quod erat eorum rex poscebant: ab illis Ioannis consilio ac iussione obsessus est: perseueratumque fuit in obsidione: donec affectus ille tedium regem illis tradidit. Cur autem tradere illum ante noluerit: haec reddebat ipse causam: quod timebat adolescentulo: ne uidelicet: si in manus ue nisset hungarorum: fort fortasse quempia: qui ad illum necandum aliquid pararet insidiarum. Ceterum post multa ultiro citraq; dictitata res ita composita est: ut hungari equo patreetur anno: ut a Cesare adhiberet adolescentulo vir aliquis natione germanus qui illi assisteret illuinq; educaret: donec ad regnum administrandum esset idoneus. **V**bi inter ipsos ita conuentum est: permittente Cesare hungari Vladislaum leti Viennam honestissima Germanorum nobilium frequentia comitatum deduxere.

INDEX · XXV:

IN ea urte ubi de rebus agendis mīta dicta agitataque sunt: dcere tum tandem: ut eo conueniret ex omni hungaria optimates: a quibus in nouelli regis uerba iuraretur.
 Itaque ut primū omnes conuenere: de mo re a singulis iuratim. Fecit id ante alios Ioannes Corvinus: qui et sponte sua sum mo illo magistratu quem octo annis ma gna cum laude gressat se coram uniter so conuentu abdicauit. **R**ex autē pri dentum quorūdam consilio usus illi et Istrigensem contulit comitatū et quo se abdicauit magistratum restituit. Post hec: eum rex egroie laudatū magnifice que donatum remisit in hungariā una et omnem illam hungaroru nobilitatē: que viennā gratia rei que memorata ē conuenierat. **I**ntericto dein tempore:

perexit rex ad suum regnum: ingressusque ē
Budam anno ab ortu saluatoris mundi. M.cc
cc.liiij. Illic dum cōmoratur: accipit Mahā
mettum Turcarum imperatōrē: qui nuper a
mōrato p̄rē defuncto in illius successerat
et imperiū et opes expugnata iam urbe Cō
stātinopoli: parat ex p̄fitionem in hunga
riam: percrebūisseque rumore: illum et iā
aduentare: & uelle inuadendē eius prin
cipium facere a Taurino: quod oppidum
magis uulgato uocabulo Belgradū cognō
minatur. Nihil itaque alterius ibi demo
ratus noctu una cum Ulrico Cilię comite
cuius consilio precipue regebatur inde
abīt: Viciūaque profectus est. In ea quip
pe urbe ab Turcarū imperiū arbitrii sūt
Germani qui regebant regem se tuuiores
fore: De regni uero salute nihil ab Ulrico
et a ceteris qui regem adolescentem rege
bant cogitatum. Id eo res ipsa indicauit:
quod Budensem artem sine ullo p̄fisidio

deseruere. Putabant enim: eum qui tā bre
 ui temporis interuallo expugnasset Consta
 tinopolim: grecorum adeo facile extixisset
 imperiū: prima iuuptione primocq; impe
 riū ac una tantum excursione uniuersā
 sibi subactū hungariā cum eti adiacētibus
 regionibus. Satis superque de rege huc us
 que dixit. **D**e bello a Mahāmetto sus
 cepto quemadmodū gestum finitūque sit:
 pauca subiicienda sunt. Id equidem omit
 tendum non censui: ne mihi pretermittet
 ietur immortalitate digna laus: quam ioā
 nes Corvinus eo bello sibi cōpartauit. Suo
 nanque ductu atque auspicijs/ causa dei
 defensa est: quippe qui sine regis auxili
 is paucitate autem militū non solum ob
 stitit potentissimi hostis viribus: sed eo
 etiam rem usque deduxit: ut ille uictus/
 cooptam omiserit expeditionē: amissaq;
 magna suarum copiarum parte: in rem
 malam eo unde uenerat: hoc est ī Thra

ciam rediuerit.

INDEX. XXXVI.

Am Mahammetus Belgradū cum ingenti armatorū exercitu peruenit. Ipsum igitur obfideret. et quanta maxima uisieri potest oppugnat. Hungarorū at erat nemo quāquam omnes maxime formidarent qui aliquid uel de sua uel de patrie salute cogitandū proponeret. Adducti nanque exemplo regis plenq; ad cogitandū de locis ad quæ eis esset fūgiendum conueterant animos. **E**st Belgradum situm in Rascie seu manis dicere Seruig uel superioris Misig finibus. hoc est non a parte hungaric; sed pene tamē Danubiu ab una quidem pte: ab altera uero penes Savium. Illic existens fluvius Danubium ipsum īgreditur. Itaque non a terita tantum: sed a

fluminis quoque nauigis aduerso tum da-
nubio tum Satio tractis oppidum ipsum
obsidione longe lateque cinxerat. Quo si
ebat: ut nulla ex parte possent obsessis auxi-
lia ferri. Sunt qui dicant: in Mahāmeti ex-
ercitu fuisse ad cccc. hominū. Alij ducēta
milia. Non nulli milia centum et sexagin-
ta: sed ea lectissima fuisse: quāquam non i-
ficiatur multa alia milia ad eandem cōcur-
tisse expeditionem spe consequendi p̄gdam
in extimabilem. Nanque expugnato Bel
grado: quod sperabant fieri posse per facile:
non dubitabant inde apertam eis forē
uiam: qua breui tota hungaria perdoma-
retur. Quatuor et sexaginta triremes et
aliorum generum alia permulta nau-
gia trahi Mahāmetus iussit aduerso flu-
mine partim a mari pontico partim a
locis alijs Danubio proximus: quibus
iecta sunt machinamenta: que cōt bel-
lo gerendo necessaria. Quāuis autem īter-

582

cetera uecta sunt enea tormenta quas uulgo
nocitantur ut alijs in locis supra docui bombardas
et uarie magnitudinis et pene inu
merabilia: fucere tamen duo et uiginti: q
alia omnia superauere. Fuerunt enim ad
os unde saxa excuti solent altitudine pe
dum septem: trium autem et uiginti lon
gitudine. **H**oc uero magna admiratio
dignum non est mihi silentio pretereun
dum. Excusa bombardis saxa quanquam
muru[m] aliaque militare dū oppugnaretū
oppidum diruerunt: nemine tamē un
quā occiderunt: pitter mulierē quandā
uetulam: que inter oppugnandū temere
domo egressa ē. **T**entoria sua locauit
Mahāmetus in edito quodam loco: unde
circunquaque cernere posset castra: que
multū terre spaciū longe ac late comple
bant. Tumulū illum ubi erant eius loca
ta tentoria circūstabant territoria fiduc
militū capitū sui custodum: quos Turca

rum lingua nominat Lannizzaros. Disponendis bellicis machinis preerant magna ex parte Itali Germaniq; homines. Eorū autem que erant usui bombardis negotiū Germanis hungariis Bosnensibus ceterisque Dalmaticis datū. Ceterorū qui erant in exercitu militū cura erat uel oppugnare oppidum uel ad uastandum agrum excutere. **A**t Ioannes Coruinus cui semper fuit ingens cupidus micandi cum christiani nominis hostib; turpe maximeque periculosum duces regis et Ulrici atque hungarorū negligētiā tolerandā diuitius: ad hanc solū curā conuerit animū: ut per se nō staret: quin sūme totius non tantū hungarie sed rei quoque publice christiane calamitati consulteretur. Quippe non eū sūggebatur: actum iam esse de re hungarica: si Belgradum in Turcarū redigieretur ditionem. Inde nāque esse ei genti adi-

tum: ut in regnum hungarie irrumperet.
Quartuor sunt huic loco vocula. Ptolomeus Taurinū nominat. Alij quidā geographi ueteres Albam. Recentiorū alij Belgradum: non nulli Andralbam appellant. Duciigitur prudentissimo nihil fuit potius: quā ut ex cogitaret uiam ac modum: quo opem ferret obfessis. Iā enim oppidi murus ac turres uicitorum quotidie quaßabantur magna que eorum pars conciderat. Eorum iniſi compleri fosse incipiebant. Ita paulatim fiebat uia q̄ oppidi hostis ingredieretur
Obfessi quanquā erant in extremū rerum discriminē adduici: se magnis animis turbabantur. Fiebant in primis deo. Eorum causam quę & christi erat christo cōmēdabant. Hoc nihilominus sperabāt: nō de futura sibi in tempore auxilia: modo prestaret deus: ut Coruinus superesset. Dum hęc Belgradi geruntur: Coruinus

comparat ex hungaria quantā potest pro tem
poris angustia armatorū manū. Iam enim
regis uice regnum ipse ut ante dictum est
administrabat. Ceterū cum esset in uisus
obliuorem non nullis illorum: quorū consi
lijs regebatur rex Vlrico presertim Cihę Comi
ti homini natione gēmano regi ipsi consa
guinitate coniuncto: in inferiore pānonia per
id temporis uitam transigebat in quedam
sue ditionis castello: cui Couino est nōmē.
Auctoritate igitur qua fungebatur cōgīt
militum quam dixi manū. Cōgīt et illos:
qui sub coāte militauerāt: et idcirco uarijs
bellorum usibus consueti idonei erant:
qui ad eam militiam arcessirētur. **V**ene
rat sub idem tempus in hungariam Ioan
nes Capistranus ex Italia uir nostro seculo
sanctitatis uite apud omnes opinione pre
clarus ordinis fratrum minorū missus
a Calisto pontifice maximo: qui contionā
do Alemanos Polonosque & hungaros

aliasque his uicinas gentes cohortaretur: ut p-
tuendis hungarię finibus contra Turcas arma
fusceperent. Si qui nero ab ipso persuasi uellet
in tam piam proficiſci militiam eos cruce de
more signatos eisque data peccatorum om-
nium iuxta sancte Romane ecclie eosue
tudinem uenia: coniungere exercitū: quē
Coruinus cœgisset: ut sub tanti ducis au-
spicijs atque disciplina christo militaret.
Paruit Capistranus iussioni tum pontifi-
cis: tum Ioannis legati sedis apostolice sāc-
ti Angeli diaconi cardinalis natione hispa-
ni: quem ad excitandos christianorū aīos
ad eas quartum memini provincias protuen-
dis a Turcarū impetu hungarię finibus mi-
serat et pontifex et sacro sancte Romane ec-
clesie senatus. **A**t quāquam Capistranus
multa peragatus loca nimium laborauit:
pauci tamen persuasi ab ipso fuere: qui ar-
ma fuscepissent. Causa fuit: quod et si itala
lingua erat in concionādo facundus et di-

atque furorem in caput ducis: cuius uirtute tam solerter obsexis et iam expugnandi lata auxilia fuissent. Curatis itaque cuncti Corvinus suaserat corporibus: quam celerime datur opera: qua pararentur que cuncte essent ad resistendū future oppugnationi necessaria. Imprimis autem curatū est: ut et murus et propugnacula uim bombardarum magna ex parte diruta reparentur. Deinde ut tormenta cetera que atma idoneis in locis disponerentur.

INDEX. XXVII

Eo qui insecurus est die euidenter cognitum est: haud aliter cuenisse quam ut Corvinus arbitri se assuerauerat. Namque ut primum illuxit: paratum iam ad oppugnationem Mahāmeti excitū nostrī conspexere. Initio igitur certamē magnis animis. Primiūque saxis excussis

ex tormentis eneis eximie magnitudinis atur
cis muri absque ulla intermissione quatiuntur:
quassatique sepe tandem concidunt. Nostri
quaquam necessitate coacti desierunt a defen-
sione muri: tutantur tamen quod intus est quam
ualidissime. Ut autem quatuor ferme horas
acerrime utrinque pugnatum est: turcarum
ingens manus facto agmine per muros tu-
inas nostras frustra renitentibus irrumpunt
in oppidum. **I**d Corvinus uidens quin non
solum ducas sed militis etiam utebatur offi-
cio ad suos qui turbam iam uictore cooperant
adiuлат. Illos increpat: cohortatur: incedit:
atque mox efficit: ut conuersi protinus in
hostem repugnant fortissime. Conuersus
ipse deinde nunc ad hos nun ad illos co-
hortatur omnes ad rem strenue gerendam.
Omnia circuit: omnia conspicit: omnia or-
dinat. Breuiter nihil omittit corum: que-
ducem eminentissimum in tanto irrum pe-
riculo condecuere. Effectus itaque: ut istau-

rato certamine nostri turcarum conatus for-
 tissime reluctantur. Misera igitur ort
 cedes. Superiores erant turc⁹ multitudine :
 nostri uirtute. Idcirco ex illis longe plures
 ceabantur. Pugnat⁹ ad scrum usque dii. Tu⁹
 dedit immortalis deus: ut maximo nostor⁹
 impetu qua uituperat hostes ex oppido
 pellerentur. Insequuntur nostri: multisque
 mīhi⁹ illorum desideratis: prout a locis p
 que erant disposita illorū et tormenta / et a
 lia quibus fuerant nisi ad adoppugnatio
 nem cīciunt. Inde nittens demū uetus
 redentes quid reperiunt quod fuerat
 ab hoste fabricat⁹ ex materia: ut se tuerē
 tur: incendūt. Tormenterū partem ferro
 perstringunt: partem proijiciunt in flum⁹:
 partem comportant in arcem. Quod ut mi
 dit Mahāmetus solita obsidione dissolit
 timens ne quid sibi accidet infelicius.
 Christianorum tam gloriōse victorie laus
 et honor deo et dño nře Iesu christo pro

cuius religione tuta fuit ea pugna cōmis-
sa primū tribuendus est. Deinde magnē
virtuti fortissimi ducis. Ioanni p̄terea Ca-
pistrano: cuius contiones ad concitandos
nōrū aīos hāud mediocriter profuerū.

INDEX. XXVIII.

PAUCIS postab adepta uictoria diebus.
incidit Corvinus in morbū gra-
uissimū: quem contraxit ob ni-
mum laborem: quem in re ge-
renda suscepserat. Iam enim aduenerat tem-
pus: quo pro magnis suis in christianam
pietatem meritis esset in celo sua p̄em̄ia co-
secutur us. Cum autē morbi uis ughemen-
ter inualeceret: ipso iubente delatus est ad
oppidum: quod zemplen hungarorū lin-
gua appellatur. Fecisse id se dixit: ut co ī
loco deo spiritum suū redderet longe quiet-
ius. Eo Capistranus profectus ut amici re-
ligiosique uiri uteretur officio: adhortati

eum coepit: ut cum nihil spci de ipsius uite
salute superesset ne differat ulterius: quo
minus christianorū ritu suscipiat sacramē
ta: que christiani homines solent in extre
mo uite constituti suscipere. Mirari se ille
respondit religiosi uiri prudentiā: qui mo
neat moriendum christiane uitū: qui p
christiana fide dimicando per sepe se se
morti exposuerit. Igitur si nesciuuit ante
hac: sciat nunc: eum semper dū fuit ī uita
in etate uirili: se & putasse peccatoriē: &
cogitasse morituru. Idecirco perdiu se hoc
seruasse: ut peccatorū confessionē nunq
ultra mensē distulerit. Non ergo se nō
expectasse moriendi momentū: sed more
christiani uiri se ordinasse prudēter que
cunq; uel ad anime suę salutem uel ad
filios quos relinquebat atque ad facul
tates ceterasque res domesticas suas uel
ad rem publicam totius hungarici regni/
quā multos annos administraverat per

tinerent. Nec sibi reliquū esse aliud: quā ut sumat eucharistiā: suoque deinde tē pore/unctionis extreme sacramentum. ut ita fecerit: se non indiguisse mortaliſ alicuius/ sed ſolum dei et dñi ſuui eſu christi consilij: cuius nomen et cultū ipſe in omni ſua uita aduersis blaſphemantem illū turcas / multis bellis na- riusque prelijs defendiſſet. Ut autem ageret cū ta: que nunc cōmemorat/ eo mortalem quīc piām ſe noluiffe conſulere: quod ſeruāda ſibi fuerit ſui illa exiſtimatio et auctoritas: qua maxime ualuiſſet apud uniuersos pene christianaſ nationes. Nequaquā cū decuiſſe: uiirum: qui dum uiixit professy tutusque ſit catholicam pietatem alterius eguiſſe persuasionē: quo bene pieque ui- ta excēderet. Satis igitur ſuperque fuifſe ſe a ſe ipſo persuadum: ut mori uelit / ri- tu christiano. His mox hec adiecit. Gratias nihilominus tibi ago immortales Ioan-

miraque pietate christi corpus ueneratus/
eucharistiam sumpsit: domūque dehinc
incredibili mentis gaudio letitiaque affec-
tus regressus est. Alterum hoc fuit. **A**c-
cepta extrema unctione: quem primū a-
nima aduerit: se iam mortu propinquū:
portari se uoluit ad sacellum: quod ī ē
diderat: ubi mortuus erat sepeliendus.
Ibi iussit se extenso supinoque corpore hu-
mi collocari. Succendi preterea collocariq;
uoluit ad caput ac pedes aliquot lumina-
ut consuetum est in defunctorū si en cor-
poribus: ante quā tumulentur. Expetā-
dum autem ibidem tantisper a quatuor
ordinis minorum clericis a quibus sacri
psalmi dicerentur: dum extingueretur.
E o moriente: affuit Capistranus: aquo/
perlecte sunt orationes ille quas sancti
christiani patres legi constituerūt: qui
christi fideles mortis horū propinquāt.
Vulgata autem appellanone nācupatur

Comendatio anime. Postea uero quam ex-
tinctus est: his in eum usus fuisse uerbis
Capistranus fertur. Vale celeste fidus. heu
cedisti defensor christianorum. Extincta
est lucerna christiani orbis. heu fractum
est speculum: in quod intuentes christia-
ni propugnatores non dubitabant de-
assequenda uictoria. Ceterum bone Io-
annes tecum bene actum est. Nam superia-
to hoste nominis christiani: triumphas
cum angelis: et regnas in celo cum christo.
Tu igitur uere felix es. Nos infelices:
qui relinquimur in hac ualle lachrima-
rum. O bone Iohannes eternum nunc. In
genii obtanti uiri obitum dolore arque
moestitia affecta sunt non solum uniuersi
si totius hungariae populi: sed omnes
quaque christiani orbis nationes. Luxit
eum Nicolaus quintus pontifex maxi-
mus: omnisque romana curia: que tam
fortem tamque fortinatum ac piuum

christiane religionis defensorum amisit.
 Pontificis iussu Cardinalium senatis ei
 magnifice persoluit pasteras. E isolennita-
 tis ipse intrixus. Hunc obuum uisum est
 eccliam uniuersitatem orbis terrarum significas-
 se. Crinitum namque sicutis quem coine-
 tenit Greci uocant aliquot ante quam inci-
 deret in aduersari ualitudinem diebus
 ab orientali apparuit plaga. Quem ut
 ipse uidit domesticis dixit: eo indicio
 multa quidem alia significant: sed obum
 precipue sunt. Ideoque non esse sibi moria
 diu diutius: sed dandam operam: ut dis-
 ponat domini sue: expecterque uigilan-
 ter diem et horam: qua ipsius deus mot-
 taliuia eripiat. Nec secundum quam prenun-
 triuerat evenit. Paucis namque diebus
 post quam evanuit Cometes: invasit cum mor-
 bus quo sublatum fuisse ipsum ostendi-
 mus. Paucis autem post diebus che siuum
 et Capistranus obiit: ut uiri dei sermō accuit.

INDEX. XXIX.

QVOS reliquit filios Ladislau et
Mathiam. Horum p̄cedara erat
adoles: ut oinnes quibus erat
illi cogniti sperarent: ut uiteq;
eorum esset patruas uirtutes felicitate
imitatus. Ceterū cum Ladislau ea iam erat
estate: qua militari bus exeritius erat satis
idoneus: a parentis latere per quā ratiō
discedebat. Que res causa erat: ut parentis
ipse haud mediceri illum amore complec-
teretur. Animi magnitudine nulli etatis
sue iuuenit erat secundus. Humanita-
te & liberalitate quantum sua feriebat
etas absque illa controvertia sumus.
Quibus rebus: fiebat: ut a cunctis hun-
garicis pauas tamen eximis exceptis in
credibili ter diligenteretur. Mathias uero cū
esset adhuc puer: quotiens eius parentis
uersabatur in tribus gerendis: domi apud

Elisabettam matrem educabatur. Parvus nihilominus erat admodum charus et maxime amoenus: quippe qui in puerili etate erat tanta corporis dexteritate: tantaque excellentia in genij erarque a deo ornatus aliquot alijs viribus: quibus bene institutis pueri predicti esse solent: ut ad quemvis magna natus omnium prudentum uitiorum iudicio putarentur.

Turcarum clade Ioannisq; Coruini morte accepta. Vladislaus rex et Ulricus Cilic comes quos metu pertussos ob Turcarum aduentum supra ostendimus perfugisse Viennam rediit in hungariam. Sequenti anno: decreto eius actus est primatum omnium conuentus in oppido: quod faciat no[n]atur: quo totius hungarie resque ob rei mutationem turbatae multifaria superiioribus temporibus fuerant ordinare tur. Ad eum locum uenit et Ladislaus Coruinus Ioannis Coruini filius: cuius modo meminimus magno suorum militum agmine

comitatus. Consulto id fecit iuuenis pruden-
tissimus. Non enim ignorabat ^{ignorabat} iuxta odia:
quibus parentem suum ob inuidiam Ul-
ricus Cilię comes fecerat. dum ille uiuent
prosecutus. Amici nanque ei consiluerat:
ut omni studio caueret ab Ulrico: prop-
terea quod sicut Ioanni Cornino olim ad-
uersatus est: ita et eo animo ipsum esse:
ut illius filio capitali odio semper esset
habiturus. Idque: se dicebant non igno-
rare. Senanque haud dubie et aīaduer-
tisse: et accepisse arregis auctis. Ultiam ip-
sum admitti non modo apud regem minu-
ere eius existimationem: uerum etiā pa-
tare ei infidias: per quas necareuit. Eo i-
gitur adductus consilio Ladislaus armato
rum manu stipatus ad conuentū quē di-
ximus uenit. Satis preterea superque erat:
ei notus inconstantis regis: quod esset iu-
uenis animus: qui Ulrici uoluntate cūc-
ta amministrabat. **S**oluto conuentu perire

xit rex Belgradum seu Anderalbam ui-
 surus loca illa: ubi Mahometus castra lo-
 cauerat quod tempore id castellū obsedit.
 Nec minus preoccupabat ibidem audire
 quicquid gestum fuit uici nostris: dum
 rem defendenter christiana: uel a Tur-
 cis dum nostros et obsidebant: et expu-
 gnare nubebantur. Illic animaduertens
 Ladislaus Vlrici animū nulla placet hu-
 manitate: sed magis magisque in dies
 illum nitit: ut regem in sui odiū et indi-
 gnationem adduceret: ut impatiens do-
 mū in qua ille diuersabatur se confitit:
 tanquam corret animo: ut illi rem suam
 apud regem cōmendaret. **I**n illius ita-
 que introductis cubiculū: desine iquit
 post hac Vlricē me mesque iniurijs
 lassere. Quodsi insentēta persistētis:
 efficiā: ut iras in te meas non plane sine
 tuo magno malo experiaris. Post hec alia
 que multa ultro cititque dicta: quibus

alter alterum haud tolerandis laceravit
maledictis: uentum tandem ad arma.

Id ubi senserunt Ladislai milites: qui ante domus fores suū ducem offerebantur: rupis in pīstibus: cubiculū ingrediuntur. Qui ubi conspexerunt illos strictis ensiby imituum irruere necē: impetum faciunt in Vlricū: continuoque illū interficiunt. Necis fama illico perfertur ad regem. Ipsi et omnibus quorum consilio regebatur ingens terror inectus. Quisq; enim sibi timuit interitū: quippe qui ueabantur: ne quis in ipsis a Ladislai militibus fieret impetus. **L**adislaus confessi inde abiens quā celerime petit castellū Temesuarū nōte: sitū in inferiore pannonia opere: naturaq; et prēsidio imprimis munitū. Id eo factū ab ipso est: quod illic morabatur Elisabeta eius mater una et Mathias eiusdem natu minor frater. Accedebat: quod id castellū corum erat di-

tionsis: in cuius imperium paterna hereditate
 successerant. **R**ex itaque eodem et ipse pro-
 ficietur tentatus uidelicet: an ei illuc
 cuncti Ladislao reluctarentur. Quod si fe-
 cisset: defectors accusari hanc inuenio
 posset: atque ita indignatione iure se in
 illū adducum. Nam obrem: in armorū
 illum decellandum. At uero ei castello p-
 pinquanti Elisabeta cum Mathia filio iū
 adolescentulo obuiam quanquā lugubri
 amita ueste occurrit: propter coniugis o-
 bitum: acuus tempore uix tunc animis
 agebatur. Exceptus rex est a prudentis
 suma stemina magna cum obediencia
 et habitus quam liberalissime. Id autem
 causa fuit: ut rex Ladislao suppliciter
 ad se uenient: perquā facile ignoverit.
 Quicque usi: mē multo clementius: ip-
 sum Mathiamq; eius fratum iure iurā
 do promisit fratum leco se diuinaret
 habitum. Ceterum mala mōte malorū

anima dolos meditabatur: cui postea rei ex-
itus ostendit. **P**ancis post diebus: cū Bu-
dam rex adiisset caudem et Ladislauum et ce-
teti hungaric optimates perirecere. Regi
erant acceptissimi complures: quibus Io-
annes Corvinus fuerat dum esset iuita
admodum inuisus. Pernoctato quippe
illiferbat ipsius obuaria excellentesque
corporis animique dores de quibus metio
supradicta est non apud hungaros modo,
verum etiam apud universas orbis terre
nationes maximam sibi gloriam autori-
tatemque uendicasse. Eo igitur mortuo:
decreuerunt nauare operam: ac prouersus
hoc omni industria efficie: ut filii eius
uita emperentur: ne quid uel gloria uel
memorie tanti viri in hungaria relique-
retur. Eotamen maxime agabantur com-
animi: quod aduenirebant Ladislauum et
iuuenem strenuum ac manu promptum
ad rei militari usum natum: id eoque no-

erat eis ambiguum: quin (si uixisset) facile paternam gloriam esset tantus iuuenis consecuturus. Matheo preterea predicata in doles eos non parum mouebat ad itin- diam: cum ad rem bellicam atq; ad que uis magna natus uideretur. **H**is de cau- sis: inuidi multa regi sulgerunt: multa que singunt: multa meniuntur: denique ea moliuntur: quibus tandem rex dat^e fidei iurisque iurandi oblitus ipsius est ad decernendū: ut Ioannis Cor- uini filij uita eripiatur. Cautius tamē agendum: quo res ex sententia praga- tur. Spem itaque rex uultu simulans/ Ladislauim blande sepe alleguitur. Inlet- cum bono animo esse. Horitur: ut iter regios letus uersetur. Fratis loco a se abs- que nulla dubitatione ipsum semper ha- bendū. Se iuris iurandi quam optime reminisci. His atque alijs eiusdem*modi* uer- bis persepe a rege repetitis: effutum est:

ut Ladislaus inter regis domesticos in cautius uer-
saretur. Inter hęc: Mathiam ex Temesviro/
simulans blanditijs Budam accessit. Pau-
cis post diebus: captiuo tempore: quo fieri
res cōmnde potuit: iubet utrūque fratrem
et cōprehendi et cōiugii in carcerem. Ter-
tio a cōprehensione die latet in Ladislaū
ob necem Vrisci sententia: co preseriam: qđ
regi fuerat consanguinitate propinquus:
tanquam reus esset lēse magestatis: secu-
ri percussus est. Quod autem tunc accidit
maxima dignum admiratione: non ē
silentio pretereundū. Cum lictor tertio
ictu caput amputare non potuisset: La-
dislaus quāquā erat manus post tergum
uictus: uiribus se suis crexit: stansque iu-
re inquit euasi mortem: quando quidē
tertio pertussus ictu dei benignitate ad
huc supersum. **H**is ab eo dicitis: atque a
multis qui astabant auditis: illi co preces-
sit per aliquot passus: sed impedimenta lo-

fuerant Ioanni Coruino amicitia coniuncta
a se deficerent in carcerem ipsos coniecat. Ce-
terum cum paucis post diebus illi astus ad
iuri perfigissent: metuens rex: ne quid ho-
stile in ultione illarē iniurie illi molirentur:
Fretus germanorū quōrumdam auxilijs re-
lata Buda: Vicinā que urbs in austria est
parens imperio Frederici imperatoris Ro-
manorum profectus est. Mathiam autem
carcere eductum ad eandem urbem duci
uoluit: ipsumque in arte regia iussit man-
cipari carceri: custodirique: quanta fieri
potuit diligentia. Fama tunc in hunga-
ria tota percrebuit: nō em eō fuisse animo:
ut Mathiam sicut et Ladislaus decreuerint
interficere. Id nihilominus Bude eō noli-
sse ipm efficere: quod fuerit ueritus: ne
qua in hungaria coorueretur sedatio peri-
culosior. Dum ergo Vienne agens uer-
sat animo exequi quod cogitauerat: no-
ua occurrentia negotia ipsum cōpulere:

ut intermissis omnibus: que cūque esset ac
turus: in Bohemiam quā primū proficisci
retur. Ita impedita est peregrinari regis de Ma-
thie morte piaua et iniqua uoluntas nō pla-
ne humano sed diuino consilio: propterea
quod ad regie maiestatis culmen ipsū fata
seruauerant. **H**aud multo uero post quā
petuit Bohemia: Prage que ciuitas est to-
tius gentis ac regni caput: diem suum ob-
iit ueneno uti plerique credidere ne-
catus: anno humanę salutis quī quage-
simō octauo: supra millesimū et quadri-
gentesimū. Etatis sue āno undeuicesimo.
Ex quo uero tempore regnare ceperat in
hungaria: anno quarto. Visus profecto ē
immortalis deus fuisse ultus iniuria: qua
fuerat a rege lacersti Ioannis Coruini fi-
lii: cum eadem sequentis anni die uita il-
le excesserit: qua iure iurando promise-
rat: se fratru loco ipsos habiturū.

INDEX. X X X.

Mortis regis fama uulgata: quam
primum illi quorū curare hoc in
terrat: decreuit: ut de more in
agro Pestensi agerentur optima
tum conuentus: quo et uniuersi regni res cō
ponerentur: et rex proueteri hungarorū cō
suetudine eligeretur. Diuino id consilio
beateque Marie uirginis precibus cuius pa
tronio res hungaricas beatus Ladislau rex
olim cōmiserat factum haud dubie fuit.
Animos enim amicorū Ioannis Coruini
diuertit: ut longē meliora cogitaret. De
creuerant nanque iam arma sumere i illos
omnes: quorum inquis suggestionibus
illius filii affecti fuerāt indignis quas ex
pluimus iniurijs. **C**onstituto itaque te
pore: ad decretū locum Michael Zilagiūs
qui ut ante dictum ē. Ladislai Matheoq;
erat auunculus una cum Elisabetta Ioan
nis Coruini olim coniuge magna arma
torum manu stipatus ueit. Comites eis

se prebueret complures generis nobilitate atq;
auctoritate prestantes viri: quorum erat non
contemptui habenda potentia: fuerantque
Ioanni singulari iuncti benivolentia. Cōue
nerunt et eodem Ladislaus palatinus et cœ
teri: quorum in consilijs illius filij mala quo
rum iam meminimus passi sunt. **D**icto
die: quo habenda erat de eligendo rege
mentio: cum non nulli tunc proposuerint
ac expressissent nomina coruini: quos ce
scabant ad regiam dignitatem idoneos: ubi
est uentum ad Michaelem: qui exprime
ret quod sentiret: ego inquit non paucis
dicam quod sentio: pace tamē omnium
uestrum loquar. Cūque utilia rei nostre pu
blice sim allaturus in medium: oro: ut om
ni animi perturbatione sublata que dixe
to audiatis. Maxime omnium et eorum
qui propositi sunt et qui hoc loco propo
nentur idoneum et regnum arbitror
Mathiam Ioannis Coruini filium. Id no-

bis uiri prudentissimi et quidem iure optimo
suadeo. Primum propter eius egregiam idolē.
Deinde ob maiori suorum claritudinē: que
ne altius ac longius repetam uerba plenisque
uestrum est absque ulla ambiguitate notissi-
ma. Postea proprie corporis omnifaria dex-
teritatem animique magnitudinē ac mor-
rum miranter que est supra adolescentis
etatem elegantiam. Postremo: propter pa-
rentis eius eminetissimi bello ducis meri-
ta: qui regnum hoc nostrum idest patriā
nostram amplissimā nos omnes liberos
ceterosque posteros nostros dei preterea et
sanctorum eius tempa ipsamque religio-
nem christianā a Turcarū inuasionē sua
per omnia futura secula commendāda vir-
tute seruauit. Nisi enim ipse suis armis tā
turculentis et potentibus hostibus obstatasset.
actum iam esset de regno: pro cuius delige-
do rege ad hunc locum omnes conuicimus.
Nisi nobis Ioannes tulisset opem: Turcarum

esset hoc regnum quod ē nīm nunc affirmam.
Nisi Ioannes uitę scuarijs sępe exposuisset pe-
niciulis ut Turcarū ingentibus viribus irr
obuiā ea impia et christiane fidei inimica-
natio totam hungariam longe lateque pos-
sideret. Haud uobis ignota loquitur. Neque
cadem latenter terat que sunt orbe toto na-
tiones. Ergo quis unquam erit magis idoneus:
quem euchamus ad tenendum regnum hun-
garie: quā filius eius per quem aduersus
Turcarū impetus sęp̄ fuit adiuta defensa/
seruata omnis hungaria. Hoc efficaciter uiu-
hungari: ne Ioanni liberatori patre et ui-
deamini et sitis ingratii. Non ero equidē
falsus uates. Quantū possum assequi con-
iectura: propter illas uirtutes quas Mathie
inesse diligentissima aīaduerti indagine:
a paternis uirtutibus haud quaquam de-
generabat. Quod si etas quo minus fiat
quod suadeo uideatur fortasse esse impe-
dimento: ne dubitate. Est quidem Ma-

thias adolescens etate: sed prudentia senex.
Id ipse fatteri possum: qui experimento
noui: quanto quali tie emineat ingenio: q̄
ta pretiosa quali tie animi magnitudine
prester. Ceterum ne quid dubitationis
uestris hinc animis: eligit eum regē:
et adhuc eris ei e nobis probos pruden-
tesque viros quorum consilio cuncta e-
dum licebit per etatem moderetur. Ali-
quot ex ijs qui ante me de eligendo
rege differuerie: multa quidem in me-
diū attulere probatu dignissima. Eis
nihilominus ipse reluctor: quod elige-
dum nobis regem e Germania uel Po-
lonia aut etiam ex Bohemia censuere.
Quid nobis cum Germanis et exter-
nis alijs nationibus. Scilicet ignoramus:
inquitam pernitie inciderit huius re-
gni res publica ob ineptam admini-
strationem complurium: quos ad regen-
dam hungariam patres nostri ab alie-

na patria accersuerunt. Piget que mala
passi illi sunt cōmemorare. Dies quippe
me deficerit: si ea uellem nunc non modo
refrere sed etiam perstringere. Ad id: unde
parum discessi itdeo. Si Mathiam uobis re
gem constitueritis: non alienigenā sed
membrum ex corpore regni uestru sed fra
trem sed filium sed ueluti sanguine con
iunctum denique uelutiniū euobis q
uos omnes ut conciues et contegitancos in
credibili compleatetur beniuolenta re
gim habebitis. At uero si qui preterea
uestrum mihi repugnant: dubitātes
uidelicet: ne si Mathiam regem uobis
deligatis: uelit ipse post adeptam regni
coronā uelcisi uel sibi uel Ladislao fra
tri illatam iniuriā: desinant hi dubita
re. Efficiam ego: ut omnis illarum iuri
iarum memoria ex ipsis Mathie atq
ex suorum omnium corde in perpetuum
deleatur. Ego ipseque & quicunq; nobis

coniunctis sunt quavis necessitudine, nō
 solum iure iurando sed alia etiam qua-
 cunque via exigitari fieri que possit; p-
 mitetius nos omnia odia inimicitiesque
 depositum si nec unquam in posterum de-
 vindicta cogitatueros. **H**is a Michaele
 dictis mire persuasi omnes uno consensu
 Mathiam regem quanquā erat absens
 elegerunt. Nec ante solutus est senatus:
 quā fieret quod faciendum Michaele de-
 deponendis odijs inimicitiesque promise-
 rat. Fuit ea electio non modo optimatib,
 sed plebi etiam acceptissima. Concelebra-
 ta igitur est omni gaudio omnique leti-
 tia et exultatione atque applausu: quib,
 celebrari decuit rem diuino factam con-
 filio. Dei inquā consilio ea electio facta
 est: propterea quod nullo iure successoris
 maiorū erat Mathias ad hungarē reg-
 nū enehendus. Idcirco ante quā ad eli-
 gendum regem hungarorum magnates

Pestum conuerterent: nemo de eis ad regiam dignitatem exaltatione uerba uel minima fecerat; Deo itaque auctore quoniam pri-
mū in Mathe mentionē uentum ē: tanq̄
delapsam celo uocem audirent: uniuersi
non nisi mathia se uelle regem halere cōcla-
mauerant. Inspirauit quippe omnibus mē-
tem atque animū immortalis deipnou-
denta: qui ante iterum conditionē Ioānis
Coruini soboli hoc est Mathie ipsi hunga-
rię regnū destinauerat. Eam obrem: nul-
lus mortalium potuit ēē impedimento:
quo minus Mathiam destinatam sibi di-
uinatus regni coronam unaniimi totius
hungaria senatus cōsensu adipisceretur.

INDEX. XXXI

Dum ea gerebantur in hungaria
Mathias captiūus pene tene-
batur apud pragam: que est
totius Bohemie metropolis.

a Georgio: cui gentis lingua erat cognomen
tum de predebiad. Pro cuius rei notitia: pau-
ca memoranda sunt. **P**ancis ante diebus:
quam Vladislans rex incideret in morbum:
quo postea fuit extinctus: per litteras ad se
ex Vienna accessiunt. Georgiū ipsū propt̄
ea quod in ordinandis Bohemie rebus ex-
pediret: ut eius arbitrio uitretur. Ceterū
non ante ea urte excedat: quam in arce lo-
cer tale presidium: quali opus sit: cū ad
cetera necessaria: tum precipue ad assertuā
dū carcere Mathiā fidem diligentemq;
custodiā. Bohemus is erat: qui omnis ge-
neris opibus nobilitateque sanguinis et
auctoritate cunctis suis conterraneis ante-
cellebat. Quibus ex rebus fiebat: ut regi
esset incredibiliter charus: et acceptissim⁹
illiusque consilio maxime fideret. Acce-
debat: quid quo tempore per etatem rex
ipse non dum erat aptus: ut res Bohemica
consilio regeret suo. ille adolescentulū eū

educauit: queque attinuerunt ad regni curas
prudenter administravit. Cum autem non mal-
to postquam profectus est in Bohemiā rex co-
traxisset egit undine: quatandem decimis sa-
lute desperatum ē: Georgius anulum ex-
traxit e digo morientis regis et quā primū
aliquot eficacissimis cum literis nomine regis
scriptis misit: qui anuli imaginē ostend-
erent Viēnensis artis prefato illique iube-
rent: ut absque ulla temporis protelatione
Mathiā mitteret ad se per eosdem quā literas
detulerant nūtios. Hoc enim rex Vienna ex-
cedens prefato artisque custodibus dede-
rat signum: ut nulli hominū de mittendo
ad se Mathia haberent fidem: nisi illis qui
demonstraret literas sigillo obsignata suo:
cuius imaginis similitudinem illis relique-
rat. Fecit id Georgius: quā sperabat: se un-
aui ingentē pro Mathie liberatione conse-
cuturū. Quippe constanti tunc feribatur fa-
ma: Elisabetiam Mathię matrem multum

sibi aurum argenteique / et ceterarū preciosarū
rerum thesauri concessisse. Quo circa: pu-
tabat: illam cui nihil erat filio preciosissimis:
multū aurum persoluturā: ut Mathias liber-
tate donaretur. **I**nter hęc: extincto Ladis-
lao rege: ipse Georgius Bohemorū rex cre-
atur. Mathias uero in pragensi aere ab ip-
so liber quidem carcere: sed adhibitis qui
illum custodirent milibus: detinebatur.
Interiectis deinde paucis diebus: nunciatur
Georgio: Mathiam hungarię regem electū:
nihilque restare aliud: nisi ut detinuera-
qua/ indignia illa captiuitate eripiatur.
Ea re cognita Georgius mirū inmodū ob-
stupuit. Ad se itaque accessito Mathia: ce-
pit primū illi gratulari de tam insperato
fortune beneficio. Deinde multis usus est
adhortationibus: quibus induxit illius a-
nimū: ut ciui filiam duceret uxorem. Po-
stremo uenit ad tractatus: ut uidelicet
gratitudinis causa: ob libertatem/qua eēt

donandus efficeret ut ab Elisabeta sua matre
aliquid premij assequeretur: ne tam ingens
accepti beneficij mater ac filius uiderentur in
memores. **E**git primū illi Mathias et pro
lēto nuntio et pro gratulatione gratias.

Mox respondens sibi proposuit rebus: dixit
se & libenter assentire coniugio: et datum
operam: ut tam ipse quā matrī utantur
gratorum hominū officio. Voti compos
Georgius illū abire permisit: adhibitis
eidem compluribus et Bohemie optima
tibus: qui illum quo decuit honore co
mitarentur. Deductus est Mathias ab il
lis usque Strazniczemū: quod oppidū
est in regione quadam: que portio est re
gni hungarie. Moraviaque uocatur ab
incolis. **E**o conuenerat universa hūga
rorum nobilitas: que nouellum regem
uenientem offeriebat. Exceptus est
ab illis summa lētitia. Inde suorū ingēti
stipatus caterua Budam cōcessit. Ad cā

urbem non modo per multi reguli sed os
 etiam ciuitatum oratores concesserat ut re
 gis et ipsi ut licet congratularentur.
 Suo igitur quisque officio usus hono
 rem ei ac reverentiam magno cum applau
 su exhibuere. **C**eterum cum per etia
 tem non cum haberet Mathias uel
 usum uel experientiam rerum: quin indeci
 mū tunc annū agebat etatis quibus ex se
 amplissimi regni item publicam curare crede
 retur: placuit procerum senatui adhebere ei
 quo usque adolesceret Michaelem Zelagium
 eius auriculū: cuius dictu atque auspicijs
 regnum Mathias suū administraret. At uero
 ipse quātus auriculi prudentiam et auto
 ritatem plurimi faceret: illumque uelut
 diuinū quoddam numen tineraretur: i
 nata tamen quadam sui excellentis inge
 nii dexteritate multa agebat ex se: que
 digna plane etant prudentia etatis gran
 dioris. **A**ccipiente more hungarorum re

gum corone solēnitas eo aliquanto temporis
interualllo dilata est: quod ipsam apud se tenebat Federicus Romanorū ut ante dictum est imperator. Quia non sine ingenti difficultate recuperata: sexto post electionē mense coronationis solemnitas eis quibus decuit letitia et aplausu seculari ecclesia sicutque ceremonia Būdg eccliebrata est: anno ab incarnatione fīlii dei sexagesimo quartō supra millesimū et quadringentesimum die quo tunc agebatur sacro sancta domini nostri Iesu Christi cęne memoria.

416

INDEX. XXXII

PAUCIS post hęc diebus quieti datis: cœpit Mathias suas omnes cogitationes ad ea conuertire: quibus omnes cum preteritare discordiarum tum futurorum dissidiorum cause ex uniuerso regno tollerentur. Quare comparatis undique copijs: cogit exerci

tim; qui tantus fuit; ut esset et secundum sub
iectos; et aduersariis formidans. Presidia
deinde valida collavit in ore; quibus inven
est uisa necessitas in regni preservare furib;
ut si quid hostilem aggriueret; obviam illi intur
facilius. Curat præterea; ut si quid in Hunga
ria urbanius est; propriæ regni mutatione/
et nouitatem rerum reducatur in tranquili
tatem. **I**ta ordinatis hungarie rebus inveni
atur Matthei Mahametti Turcam imperia
torem cum magno bellicarii ornatus generis
item in apparatu uenisse in Bosniam; que
regio est portio quaedam montium Dalmatiae; cuius habitatores colunt christum in
xii orientalis ecclesie ritum. Nec multo post:
fama ad Matthei peruenit aures; illum cu
cū sedis in Larizzam; quod castellum in core
gno est et loci natura et muri cū altitudine
tū latitudine munitionis. Cūque esset
ipsius Matthei ditionis nihil ulterius pro
telandum ipse iatus; ita ut erat ualide in

flacca copias ducit in Pessinam aduersus
Mahamenum bellum pugnare fortunam ten-
tatoris. **E**nsesti ut illi per exploratores
cerior est facies: sentiens priorem Mathe-
mexcitatum esse et iuuentare florarent et
armis roboreque militum ac tormentorum
ui magna validissimata ratas non esse nulli
cuius instruicissimo hoste confingen poter-
ritus castra moueri suoque dinne se loco
discendere: eoque unde uenerat reddit ins-
tit. Quare effectum est: ut ob impunita
fugam compulsus sit ibidem bellis os-
trachinas cucasque tormenta in hostis po-
testatis relinquere. Pro cuius factoria fel-
icitate uenit Mathias egredi intonitudo deo-
gratias: cœpitque inde sperare: fecundum di-
tuno fauore: ceteris in posterum errandis a-
se rebus semper aspirariam.

INDEX. XXXIIII.

Nuo quin insecurus est: lehenum
 quendam suillam nomine qui
 coacti magna prædoniū manu
 ius non ratiā habuit ut hui
 gaua in epido cuius nonen dicitur tolia
 circū sessum ac de bellatū cepit. atque eo
 atque illis qui cum corpori sicut sumpsit
 supplicium. **P**otest hec uenit insugam ex
 ercitum Transilvanorū. Hi populi quāq
 uātē portionem quandam magnę Germa
 nię: id eoque magna ex parte lingua loquunt
 tur Germanorū: Hungarorū tū regibus
 a multis iam annis antea paruerant. Cet
 rum in regni Mathie initij: constitutosibi
 principe quilibet putesse: rebellare. Ad
 nisi aut sunt ante omnia impedit aditus
 regionis: ne uidelicet in ipsam Transilva
 niam copie regie ingredierentur. Non cū
 facilius est ad illam accessus. Silue namque
 multis in locis densissime: in alijs at asperg
 alites redditum regionem omni ex parte

aditu difficultatā. At uero uigilate regē hūn
 gare copia cū strenue facta irrumptūt: uiaq;
 parfata transiluanis inuitūt: multisq; illorū
 interfectis penetrant circūquaque loca omīn;
 tandemque in eam prouinciam perueniunt.
Illi quoniam p̄mū regem cūq; armis que in
 signem tam intrigessum conspiciunt uela
 tri uiso fulmine uerum uia fugam. In se
 cūq; illos profligant. Multū illorum
 uiuerat: multique interfici. Qui uero i
 urbibus sē sē continuat audita uictoria
 nihil morati deditionē faciunt. Plēbibus
 uera a regē data. His autem qui populu p
 straserant defensionē parum profuerūt sūg
 poenituisse infidelitatis. Fuerunt enim suis
 et priuatis honorib; et spoliis dñatib;
 Est Transiluania ferax omīs generis singulū
 Vini landanissimi. Multū generū fructū
 optimorū. Quahā sunt: prana: que nūc
 clamascenā: mala: Cerasa: et pūa: q; quantum
 plenaque eximē sunt magnitudinis.

Fert hinc trecentos et quos et abunde & op-
 timos. Abundat et alius et quidem multi-
 plios generis pecoris propter et celi clo-
 nem tam et pascua letissima. Eodem in casu
 sunt aut: argenti: et ferri: Salis. Plumbi. La-
 pidicini multe: alii presertim tubique
 marmoris. Gignit alabastrum. Castallumque
 imprimis laudatum. Hominum ingenia ma-
 gna excellentia que ad ea presertim aptus
 sima maximeque uterabilita: que manu-
 fuit. Pleraque hominum corpora proceras
 sunt statuta. Multe in ea pulcherrime ur-
 bes. Brevis multa complectur: qui qd:
 est in regno hungaric lande dignum atque
 excellens: quod attinet ad nobiles et ho-
 noratae appellationes opifices: atque ad eas
 artes: quas appellant mechanicas: id totum
 apud transilvianos habetur. Testificari
 id quidem possum: et ceteri qui uidetur:
 uiidentisque mira obstupecunt.

INDEX.X XXXIII

Rellauerat et moldavia cum
regionis in colchica poterit quo-
que regnum anna pacem in an-
pera. Quod ignorat ipsam recu-
peratae nisbile dextra manu in alpe:
trans quam sita est ea regio que de ipsa ei
quedantur agri. Cui manu per nos. Parui
momenti fuit: ut cum redigentur in po-
statim. Quod ubi est factum duxit legio-
nes ad oppidum Baria nomine: in cuius
agro castra posuit. Ipse uero cum magna
procerum ac militum parte ad oppidum
se contulit. ubi aliquot dies queu se da-
turū decituerat. **N**ominabatur tunc u-
niuersitate proximus quod iam singularis au-
datum homo: cui Stiplano erat nomen.
Isto acta ē suis popularibus magna arma-
torum multitudine: deducunt operari ut de-
secunda noctis uigilia per annos multis
in locis oppidi subiacerentur: interdia: qui
bus et rex et regij omnes sōno uiuque se-

rium copias: et eas: que tutate fuerāt arcim:
 et alias omnes: que alia complicita per hū
 garie fines occupauerant huc adorsus ē.
 deque ea gente cladem edidit misera bi-
 lem. Ex pueribus qui capi sunt mul-
 tots misit ad urbem Budam: quo tam ce-
 lebriter adeptum se fuisse uictoriā illo: Be-
 captiuitatis suis ostendebat popularibus.
 Copiarum postea magnā partem misit:
 qui polonā omnibus quibus fieri pos-
 set modis popularer. At uero cū et esset
 nūciatū: Casimirū Polonorū regē: ī re-
 gione quā appellant Sclesiam parare
 multi armatorū milia in suorum hū-
 garorū exerciū: alterū cogit exeritum.
 Sclesiamque īgressus: quā celertime pe-
 tit Viatislaviam: nec procul ab eurbe ca-
 stā metans. Quod ut punit accepit po-
 loni si dāt operam: ut suis auxiliis ex-
 eritus acceritus tuncas: qui ualeat po-
 terant armis ex subiectis sue dimicāre

tibus non modo polonis: sed Ruthensqueque
Lit famisque ac Tartaris. **O**mibus ignis
ad rem defendantem comparans: aduersus Ma-
thiam Vratislaniū uictoris contendit. Ad-
cuius uicis agrum ubi pertinet: compoti-
to agri uocis tantum conficit itineris: qua-
trum fuit emisum non plus mille passu-
um inter uallum inter suū et Mathe exer-
ciū intressē. Itaque e conspectu castrovū
tibus sua castra apie locauit. Magna qui-
dam fuit nominis lumen andania: sed ne-
quā quā rēm uel gessit uel conficit eo q̄
cepit animo. Obscuritatem ei hō maxime
quā quāq̄ cīts exercitus abundabat
maiore armatorū multitudine: hūc car-
tapiē erant cū armis tum uititate loge-
superiores. Quid ut intellectus polonus:
animō infra cūstīm auctis est cum hu-
gno confidit manū. **I**de studiūtens
Mathe curam dāt complanūt e sui
exercitus copiācūt ducibūt: ut a diuer-

sis partibus hostilia castra adoriantur.
Ea iussa ubilibus sunt excusum: polonoſ mihi
tale ſuſpiciens ingens inuafit formidio. Multi
namen ex illis qui egrisſi caſtuſ viuimperit, uolent ut eſtūt. Alij
aceptiſ ſuſpiciens in fugient ad caſtuſ.
Innumerū fore capar. Ex quoruſ numero
ſingulos qui obſcuſi erant ei genetis
et nomiuiſ inſiſit Mathias ſignari i fa-
cie notabili uulnere: indeq; donan liber-
tate: ut reuersi illi ad ſtros hungaricē
tis in polonos uas teſtificari. **C**on-
ſtituerat poloni duobus in locis caſtra
fossa ualloque ac fortiuſ uirotuſ furma-
ta preſidia hoc conſilio: ut in illi pri-
muſ extipientur: cōmeſtus, qui ex
amicis compotia hatur ciuitatibus:
deinde uero militiū adhibita, cuſtodia
ad irragia caſtra tuſe cōueherentur. Pra-
dentiū in plane uirotuſ id fuſſet conſili-
um ſi diligenter ab iþſis eſſet prouifuſ/

quale confitum quanno essent mites
 hosti; aduersus quem ceperant arma.
 Ipse nāq[ue] Matias excellenter illa qua-
 priditus erat ingenij in dñm solernam
 uitiam fecit. Natus enim tempus ad hoc
 idoneū bina illa castra adoratus est. eisq[ue]
 dimicuit ac delectā mentibus. **V**terie ho-
 stem maiore concitū et ferocius audierat
 Stephanū cognomēto de Zabouia totū
 exercitus sui ducem viū bellicū dūcē te
 insignē cū quadam parte copiarie que
 tendens in poloniā omnem regionem
 populareret et quicquid ei fieret obutum
 igni ferroque absumeret. Eāc effectū ē:
 ut adductus polonus rex insūta terum
 desperationē patem pessuerit. Quām
 nequaquā obnūr Matias. Ventū igit
 ad colloquium. Post multa autem ultiō ci-
 trique dicta: tandem inter utriusque re-
 gēm pax benigne atque honeste com-
 posita in hanc perseruerat diem. Habuit
 lumenq[ue] illi liquide humerū glidū

Mathias polosum suosq; omnes a de alie
taherit: ut nihil supra diu facile posset. et
Murus postea regem ipsum dominatum
a se Mathias dimitit. Ita summa illa afflic
taus superest iste misere regum incepit annus

anno 1007.

INDEX.XXXVI

Post hec reuersus Mathias ab
ea expeditione obcedit atque
expugnatur castellum illud
fama quo nō obirem apud ip
sum fortuit grālam inclīnū munitionē
est Sabacē. Considerant illud Thirce
ad ripam Sain flum: ut eis esset tuta
quedam sedes. Ieuis autē septuā ad inua
dendam līnugariā si quādā res exige
ret: ut illorū imperator incūtūris cū hū
garis bellum. Strixerant illud eximāte
ria: cūcūdiderit que ligno mīro: quo
cīgīrī mīres magno mīrō cītā pāni
ficio reddiderant: tū uīsu pālcheritū.

tum expugnari difficultissimum dicitur de
 fensoris: non omnis osteneris arma: nec fas
 sa: non ita in breviter utriusque omnia: q
 bus studiari potuisse esse ad castellum hu
 manis velutibus: vel ingens in expugna
 bili. At Mathias cum non decrata vel quis
 vel animus: neque oppugnandarum ut
 bium experientia sed nec de scientia. qua
 tui plerumque solent eminentissimi bel
 lo duces invenit tandem viam: qua castel
 lum illud omnifaria munitissimum in sua
 redigerit ditionem. **P**ostremo laceratus
 iniuria suscepit bellum aduersus Friede
 ricum tertium Romanorum imperatore:
 de quo supra inde mentio habita est. Mu
 tatis inter eos commissa prega. Sed Mathiam
 adeo aspergit fortuna: ut datu erit: ut se
 per fuerit uigoram affecimus. Ad ultimum
 Federicus: vel quod esset hosti impar uni
 bus: vel qual esset affectus desidua prop
 ter quam redire ipsum reliquat aduersario:

sue. Ut plerique affirmant adductus a
uaticie uicio: cum uoluisset effundere
auri thesauros: quos in omni sua uita
fuit in gentes concessisse: bello abstinuit.
Et tanquam fugere uisus que sua suorumque fue-
rant maiorum hosti capienda reliquit. At
que uia Mathias ducatus pene totum Austrię
quā regionē uictores appellauere Noricum.
Stimamque atque Carintiam opulentis-
simas magne Germanię portiones p tot
tetro duces Austrie possessas ditioni sub-
egit sue. Restiterunt quidem Mathie uiri
bus Austrienses sui principis expectantes
opem: sed ille quad cuperat persecutus: ui-
tandem ipsos compulit: ut dederentur.
Vicis autem data auge clémentissimo
uenia. Multe sunt in Austria per pulchre
nobilesque ciuitates: multaque oppida
atque castella miris edificijs insignia.
Sed urbs Vienna cui nomen est inditum a
partuo flumine qui ipsam preterlabitur

et ea quæ dicitur Noua ciuitas cunctis ante
 cellunt pulchritudine amenitatem situs/
 nobilitate ingeni oque habitantū mira struc
 tura ornamētisq; sacrarū edūm copia di
 tutiarū denique aliarū multarū rērum qua
 rum indiget mortalium usus mira abundā
 tia. **D**e utraque harum urbium meminit
 Eneas Silnius in Epistolis: ille inquit Eneas.
 qui postea quā in Germania apud impera
 torem de quo mihi est hoc loco mentio, mul
 tum suę uitę consumpsit ad sumū Roma
 ne ecclesie presularū euentus ē. Nouā nan
 que ciuitate hortos uocat hesperidum pa
 radisumq; deliciarū: propriea quod i
 bi omne pōni genus ginitur suapte na
 tura. Ibi plurime aquarū scaturiginēs:
 prataque uiridantia: que uero no tempore
 florū mira uarietate ueluti ridere uident.
 Hec in loci solique laudem uir dñeſſim
 scipit. Sed urbis pulchritudine que pla
 ne magna est pretermisit. Longe plura

dixit de urbe Vienna: de qua neque ea quae sunt
digna laude neque ea quae incerto sunt ui-
tuperanda subtilius. At uero ego ex sua illa
tam egregie urbis descriptione eam quae
sunt laudis: non quae sunt uituperationis
attingam. Sed et ipse ad eius sue descriptionem
paucia quedam: que omittenda non censui.

Vienna inquit muri ambitu duorum mil-
ium passuum cingitur: sed habet suburbia
maxima. Muri ambit fossa ac nullum
aggrumque peraltus. Muri ipsi sublimis
et amplius: debitisque intruallis habes-
tunt: et expugnacula ueluti ad certainem
parata. Ab oriente eam preterfluit danu-
bius: qui urbis agrum suo decursu undi-
que reddit amoenissimum. Ciuium edes am-
ple sunt et sublimes: quibus tum intus
tum extra suis non deest decor. Partium
domorum firma ac solida artificiosaq;
structura. Quippe cum unaquaque pene
aptas hanc formicas et aulas pro domorum

magnitudine latas. Habet unaqueq; sua
estuaria: quas uocant stridas. Hiemis ci-
rigorem et asperitatem comodo mitigant
Germani ac cetere gentes. que longe late-
que tenent regiones glatiau polo propin-
quiores. Fenestræ domorum uitree sunt. Ho-
stia autem ferrea. Habitatiū multa et mun-
da supellex. E quorū capacia stabula. Hoc
unū est deedon urbū: quod plerique do-
mus non fictili: sed lignea regula operiū-
tut. Ingressus priuati cuiuspiā domum
in edem alcuinis principiſ te intruuiſſe
putabif. Nobiliū priuatorūq; domus
libre sunt: neque ciuitans magistratus
in his aliquid iuris hñt. Celle uiuantes
eduum edificijs construunt: que sunt a
deo profunde ac spaciose: ut non minus
subtilitā ciuiū structura tendarit. Vię ur-
bis duro lapide: a deo duro lata: ut
neque planis trū rotis facile conteratū.
Deo ac sanctis eius dicata templo ampla-

sunt ac splendida / secto erecta lapide / ui
 treisque & uarij coloris / longis latisque
 fenestris pelucida / et colunarii mira ar-
 te laboratarum ordinibus altissimis pre-
 terita mireque artificiose restudinatis tec-
 torum culminibus admiranda. Sancto
 rum plurime preioseque reliquiae ar-
 gento / et auro / granisque uestitae.
 Templorum miris ac multis ornatis:
 dimesque super illas. Sacerdotes pluribz
 bonis abundant. Qui cloero preest
 apud sanctu Stephanu soli Romano
 pontifici susest. Civitas patavensis
 est diocesis. Sed filia est matre maior.
 Est et Vicenne monasterium: in quo me-
 retrices ad deum conuerse recipiuntur:
 que canonicas horis hymnos deo Teu-
 tonica lingua decantat. Earu si quade-
 prensa fuerit redire ad pectatum in Da-
 nubium precipitatur. Agunt igitur i
 eo cœnobio / pudicam sanctamq; uitam:

ita ut iarius de illis sermo malus audiat.
Est et hic scola nobilis liberalium artium
theologie quoque ac iuris pontificij noua
tum et ab Urbano sexto Romano pontifi
ce concessa. Ingens scola sacerdotum nume
rus eo confluit ex hungaria atque ex
Almanie partibus superioribus. Ciuita
tis populus qui quagita milium cōcann
um creditur. Consulatus dece & acto ui
orum eligitur. Tum iudex: qui iuri red
dūndo preest. Deinde magister Cūnum:
qui curā gerit Ciuitatis. Hos principes
assūmit quos in ciuitate sibi fideliores arbi
trant: eosque adigit ad ius iurādū. Magi
stratus nulli alijs sunt: nisi qui iuri exi
gunt uectigal. Ad ipsos autem omnia re
feruntur. Quorum p̄fests annua est. In
credibile uideri potest quemam et quot q̄
liaque & rebus humano iuctui pertinē
tibus singulis diebus Viennā compor
tantur. Quorum atque cancrorū multe

quadrige. Panis diuerse forme diuerseq; materie ac magnitudinis carnes pisces uolantia sine numero afferuntur. Vbi aduerserat: nihil uenale ex his inuenies. Vnde demia his ad quadragesimū diem protendit. Singulis diebus trecenni ferme curius uino onerati bis terue infestuntur. Supra mille & ducentos equos in singulos etiam dies ad opus uindemiarū Vienneses exercent. Itaque dictu est incredibile: quāta uini copia in urbē īducatur: quod intra annū uel Vienne bibitur: uel ad exteros per Danubiū contra cursū aquae magno labore transmittitur. Hac tenus de Vienna. Ad nesciam redam narrationem.

INDEX.XXXVII.

Postulat locus: ut ostendātur cause: quibus adductus Mathias et gesserit aduersus Fredericū

bella de quibus ante dictū est: et Austria ī
suam potestatem redegerit. Pr̄termitto
illam: qua contractum est aliquid alte-
rius in alterum odij: quo in negatā hun-
gariū regum coronā artis. ut supra o-
stendit a Mathia recuperari oportuit. An-
autem Fredericus eam detinuerit: quod
ob inuidiā egre nullusset. Mathia in me-
adolescentiū hungarū fuisse creatū re-
gem: ut multi crediderūt: aut alijs de cau-
sis: incertum ego habeo. Hoc nihilominus
satis constat: post restitutam coronā alte-
rum cum altero rediūsse in granam.
Alio igitur discordiarū cause reddēde sūt.

Georgius ille Bohemorū rex: quē pius
olim pont Max. iudicio condēnauit ana-
thematis: propterea quod declinavit ī
heresim hussitarū graui admotū bello
Fredericū ipsum qui nihil tale sibi metu-
ebat lassissim. Misit enim Vitorinū fi-
lium suū cum numeroso exercitu in au-

striam: cuius non exiguum partem: et quod
dem non sine uarijs ac miserabilibus uasta-
tionibus sibi occupauit Urben autem Vien-
nam ubi tunc Fredericus agerbat circums-
dit ratus cam haud facile capi a se posse:
cum esset multo et armis validoque presidio
munitissima. **I**lle ita ob sessus scribit ad
Mathiam supplex cum orans: ut in tanto
terruum discrimine oportuna ei ferat au-
xilia contra presertim hostem: qui hussi-
tarium impio infectus dogmate catholi-
ce fidei ueritati aduersaretur. **A**nnuit
Mathias. Nec diu moratus sua ipsius inse-
fa coactis instructisque copijs: que Bohe-
mo possent haud dubie opponi. Viennam
uersus contendit. Ad cuius urbis agrum
ubi peruenit: primum cōposuit agmen: de-
inde processit ad loca hosti castris ad mil-
le passus propinqua uel sua castra i do-
nico in loco positurus: uel se latitus primo
impetu in Bohemos rem indebet gestu-

rus: si id necessitas committendi certainius ex-
igeret. **M**athie aduentus adeo magnum
Bohemis inicit terrorem: ut non solum
ei aduentum corumque propinquata
castris nihil obstitirint: sed soluta obsi-
dione discesserunt. Ita obsessus Cesar/
ope uirtutique Mathie a Bohemorū in-
uasione uiteque periculo ac maximo
decoris rerumque suarū detrimento
eruptus est. Nec tamen desit rex quo-
minus excedentes hostis magno animo fu-
erit tantisper insecurus: dum peruenierūt
ad loca Bohemie finibus proxima. Illic
cum sua castra Victorinus posuisset: haud
ueritus est rex non prout ab illo sua ca-
stra locare. Decrēvit enim non prius in
de abire: quia Bohemus uel in suos se re-
cipere fines: uel si prestare illic maller:
suis ipse deductis copijs: collatis signis:
prelii fortuna tentaret. **H**aud ignarus
Victorinus qualis esset regis animus:

sibi timuit: propterea quod satis animadu-
tebat: se viribus esse inferiorum. Nihil
igitur sibi potius est uisum: quia mitte-
re ad imperatorem nuntios: qui cum eo
de pace agerent. Vbi itaq; inter nuntios
et imperatorem multa ea prelerim q;
in rem suam ultro utrumque dura sunt:
utque leges concordie utrisque placu-
ere: pax inter ipsos et Mathia incosulta
penitusque inscio composta est. Id ubi
est factum: absque illa mora auxilia
res copias quas Mathie excititui conti-
xerat imperator reuocauit. Id ipsu co-
fecisse constanti tunc fama percirebuit:
quod suis renegatis copiis sibi Frede-
ricus persuadebat. Mathia quasi ni-
hil tulisset opus in suum regnum in glo-
riam redditurum. Ita Frederici seu praua-
tate vel ingratitudine aut animi leuita-
te factum est: ut rex tam ingens bellum
frustra suscepisset: utque omnis eius

labor/diligentia/cura/impensa/que gra
uiissima fuit ut ita fieret. Quoque fuit lo
ge iniquius: quom primū Mathias prie
ter spem illius dinima fratus ope domū
redijt: ille suscepit beneficij īmemor/se
uiissimū in hostem gessit: quippe qui ī
hungariā missis frequentiter legionibus:
multa illic loca invasit: diripiuit: ferro
que ac cębris uastauit incendij. Nec
satis ea illi fuerit. Suis suggestionib.
effectū est: ut a Casimiro polonie rege
grauibus iniurijs belloque perdifficili
laceceretur: quāvis ante magna fuerit
cōiuncti beniuolentia. Effectū enim: ut
a Bohemis hussitarū dogma sectantib.
mortuo Georgio: Casimir nam maior
filius Casimirus et ipse nōatus Bohemie
rex eligeretur. Que res eo fuit iniqua:
et idcirco Mathie petquā molesta: quod
ante fuerat ipse iam ad id regnū electus
non modo electione catholicerū bohemō

rum: sed decreto quoque pauli Romani
pontificis: ut ante dictum ē. Ipē prēterea
Cēsar eam bohemorū electionē confirmā
uerat publicis monumenis luitrarū: ac tua
diderat ei regni possessionem: quā uulgo
uocant iuvestitū: cuius tradendę: Cē
sar is consueuit esse potestatis. Eam monu
menta firmauerat Fredericus omni uigo
rāe labore iuris et armis mandi religione:
Coimpulsus igitur fuit Mathias iura que
sui sibi regni tueri obuiāq; ure Poloni co
natiibus: qui regnū alienū inuasit. De ar
mis autem quę inter se contulere: quo ue
modo id bellum finitum sit: satis memini
mus supra: quātum uisus est locus exige
re. Alię deinde bellorum cause occurrerūt.
Aliquot interiectis mensibus: imperator
nulla noua a Mathia provocatus iniuria
permisit Octavianorū quasdam copias/
fines hungarorū infestis ingredi armis:
qui multas facientes excursiones multa lo-

ca quorum incole nihil hostile metuebant.
longe lateque populati sunt. His malis co-
motus Mathias primum misit et ipse suas
copias: que Germaniorum compriueret an-
datiam omniq; conatu efficerent ut ille
regni sui finibus pellerentur. Id ubi factum
est non plane sine Germanorū misera-
bili clade: misit Mathias legatos: qui ad
hortarentur imperatores ulteriore ab-
stineret iniuria. Satis superq; se tolerare
fuisse totiens ab illo se lassissim. Toleran-
tiae causam fuisse: quod illum semper ha-
buisset parentis loco. At uero si decre-
uerit perstare in sententia: ut armis se-
cum uelit contendere: nihil plus agat:
qua expedit potius si in suorum Hunga-
rorum exercitum: qui cimicis illatas si-
bi iniurias libens et fortia no ulciscatur.
Cum uero neque semel neque iterum
missis legatis ac nuntijs Fredericus bello
desisteret: Mathias cum uniuerso istruc-

toque exercitu mouet ex hungaria: ducitq;
Germania uersus. Cum ingressus fines
cepit circū quaq; excursive: quicquidue
occurred locorū intrudit. diripit: uastat: ī
cendit. Ex iis autē quę ex direptione habita
sunt: militi multa concedit. Ingeniem enim
omnis genis pīdām concessit. cum suis
occurred Frederici legionibus. Quotiens
utriusque ducis copie tenuerit inter se
manus: totiens Mathias uictor euasit. Intr
belligerandū: persepe inter ipsos inducē
fact. Sed semel iterumq; ac teruo a Frede
rico uiolate. Tante ciuiis inconstanțe cau
sas non hungarorum modo sed german
norum etiam plerique tribuūt senecte:
qua pene confectus est. Quāquam sunt
non pauci qui affirmant: ea hūq; similia nō
Frederici uohimiae facta: sed consilijs pī
uorum quorūdām hominū: quorū prin
cipes aiunt fuisse auctores illos eccliarū:
quarū nota sup̄a expressissimus. Factis tā

dem in aliquot menses induciis: quarū si
de uterque cum suis copijs domū rediit:
inter hęc: dum occuparetur Mathias gra-
ui bello: quod gerebat aduersus Turcas:
quorum ingens multitudo iruperat ī hū-
gariā: nulla indutiarū habita ratione mi-
sit Fredericus legiones: que ingessę hun-
gariā omnia infesta facerent: nec sine ma-
gna quęsita pīgda domum reuerterentur:
Eam obrem: oportuit Mathia desinere a
bello illo iustissimo: atq; ut cūq; fieri potu-
it: cū turcis ad honestas uenire indutas:
animū ad rati sue defensionē cōuertere.
Eadem āno: cū opus fuisset Mathie pro-
cedere obtiā Beatrix destinate sibi uxori
puelle formosissimę ac sapientissimę F erdi-
ciā regis filie: quā a patria promiscui
sexus nobilissimi generis hoīes comita-
bantur: esetque Mathias ipse obuāde
honotandene nonē coīmagis uarijs im-
plicatus curis: Federici copijs ipso iulente

hosti littere ingressse Hungariā omnia tūtū ha-
nere. Et nisi Mathias quā p̄mū p̄i p̄fes-
tos prediq̄ illorum audatq̄ potenti p̄iu-
denterque res̄tis̄set; illosq̄ne uenisse in
fugam; parū abfūs̄set; quin̄ sed assent
omnem illām nūp̄mārū celebūrā tūtū
q̄ oīā cōplesſeū. **P.** oī spānos annos cū
noēt ābīgū: obtūrū bellorum furia
utriusque magna subsecutū
pericūlē: per cōmūns amicos: autore Pan-
lo p̄ofifice max: qui ad Fredericū misit
Foliiūcsem ep̄m: ad Mathiā aut̄ Gabri-
elē Agriculam Cardinalem pax inter sp̄
sos cōposita est. Paci multe cōditōes ad-
iecte. Earū hęc fuit p̄cipua. Quādo qđē
Mathias p̄p tot acc̄t̄: absque illā insta-
causa detinēta. utī aut̄ exhausit nō
facile eximab̄le: concit uiter eōs: ut
Mathie a Frederico cētū milia aut̄ p-
soluerint. **Duorū** annorū tēpus latissa-
tioni pecunie cōstituit̄ est: ut utāno q̄

instabat tradecetur milia quinquaginta.
Sequuntur alterū dumidiū. Quæ omnia
firmata mandati que sunt. Ut et ea q
rum supra memoriā monūcias literarū.
Et satisfactionē non Fredericuſ tam se fe
cit obnoxius; necum eam p̄tates et cla
mores cūitatis: quæ illius parbat impio
Adiectaque hec lex est. Nisi imperator iu
tatur debitor offiſio ipſi p̄f solu
Quod si neque imperator neque ipſi in
xta monūcias satisfecerint. Mathe
ias iūputie illios regna armis iuadun
to. **I**ta composita pax per annū tārū
peruenit propterea quod impera
tor persoluit uti promiscat. Anno ue
ro proximo neglēctus. Postulari uis
Mathias ſuum. Reculat fedetiaſ ſuo
uti officio. Nec minis p̄tates cīm
tate que reſanare. Inſtit Mathias
deum hominesque teſtans. iūtum
te ſuceptum bellum. Cetera abitādē

animaduertisset, sibi dari verba, nihil
 ulterius protelandum ratus, sumis ar-
 mis Austriam, quæ Regno est Hunga-
 riæ contermina inuasit, belloque di-
 uturno perdomuit: et hodie nemine
 reluctante, tranquillissime possidet.
 Hæc habui, quæ dicerem, de causis
 bellorum, quæ duo potentissimi Chri-
 stiani Principes, non sine sum-
 ma multorum mortalium
 admiratione, sæcu-
 lo nostro gessere.

